

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**PİR SULTAN ABDAL MAHLASLI GÜFTELER ÜZERİNDE EDEBÎ VE
MUSİK KÜLTÜRÜNDEN İNCELEMELER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aziz ERDOĞAN

Ana Bilim Dalı: Temel Bilimler

Programı: Türk Halk Müziği

KASIM 2006

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**PIR SULTAN ABDAL MAHLASLI GÜFTELER ÜZERİNDE EDEBÎ VE
MUSİK KÖNÜNDEN İNCELEMELER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aziz ERDOĞAN

(405011014)

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 27.10.2006

Tezin Savunulduğu Tarih: 03.11.2006

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Afşin EMİRALPOĞU

Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Aydan TURANLI

San. Öğr. Gör. Süleyman KENEL

Kasān 2006

ÖNSÖZ

Pir Sultan Abdal, Anadolu'da Alevi Bektâkî kültür hayatına yüzyıllar öncesinden etkileyen önemli halk ozanlarından biridir. Bu etkinin kökeninde asılarak, öldürülmesi olduğu gibi, Pir Sultan'ın coşku ve kararlâğına yansıyan ve toplumun eğilim ve gözlemi ile örtükten deyişlerinin de önemli bir paye vardır. Anadolu Alevi Bektâkî toplumu,duygu ve düşünce dünyasına geniş biçimde kapsayan ve kurgusu oldukça sağlam olan bu deyişlerden çok büyük bir oranda etkilenmiştir. Geleneğin güçlü olduğu geçmiş dönemlerin devamında, günümüzde bile bu deyişler aynı şekilde etkilidir ve coşku ile çalınıp söylenmektedir.

Değerli dünya ve yaşam kokullarında Pir Sultan Abdal gibi özgün bir ismin anonim bir süreç oluşturmaya edebi, felsefi ve müzik yönünden ilgiye değer bir araştırma konusunu ifade etmektedir.

Geleneksel olarak müziklendirilmiş Pir Sultan Abdal şiirlerinin edebi ve müzik yönünden incelenmesinde değerli görüşlerini ve bilgilerini esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Afkin Emiralioğlu baktı olmak üzere, değerli arkadaşlarımız Ayke Bakkak Kalkan, Serkan Birlik, Hüseyin Erdoğan, Hüseyin Yıldırım ve Osman Çiçeköte teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Aziz Erdoğan

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	v
NOTA LİSTESİ	vi
TABLO LİSTESİ	vii
ÖZET	viii
SUMMARY	x
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalāmanēn Amacē	1
2. PİR SULTAN ABDAL KİİRLERİNDE TEMEL KİNAÇ ÖJ ELERİ	3
2.1. Pir Sultan Abdal ve Pir Sultan Abdallar	3
2.2. Alevilik	5
2.2.1. Alevilikte Ortak Olan Kīnaçlar	8
2.2.2 Erdebil Tekkesinin Anadolu Alevilī in Etkisi	8
2.2.3 Anadolu Alevilī inin Töresi	9
2.2.4. Bektakilik	11
2.3. Tasavvufi Halk Edebiyatē ve Tasavvuf	12
2.3.1. Tasavvufta Kullanılan Bazē Kavramsal Sözcükler	14
2.4. Pir Sultan Abdal kīirlerinde Kīsan	15
2.5. Alevi Bektaki Tasavvufu ve Pir Sultan Abdal kīirlerinde Yansēmasē	18
3. PİR SULTAN ABDAL KİİRLERİNE GENEL BİR BAKIŞ VE GÜFTELERİN EDEBİ YAPISI	27
3.1. Alevi Bektaki Edebiyatēn Temel Özellikleri	28
3.2. Pir Sultan Abdal kīirlerinde Kīserik	28
3.2.1. Sevgi kīirleri	30
3.2.2. Baĵ lādk kīirleri	34
3.2.3. Yergi kīirleri	35

3.2.4. Töre kıirleri	36
3.2.5. Pir Sultan Abdal kıirlerinde Toplumsallık	40
3.3 Pir Sultan Abdal kıirlerinde Biçim	41
3.3.1. Pir Sultan Abdal kıirlerinde Dil	41
3.3.2. Pir Sultan Abdal kıirlerinde Deyik	43
3.3.3 Pir Sultan Abdal kıirlerinde Ölçü	44
3.3.4 Pir Sultan Abdal kıirlerinde Kafiye	44
3.4 Geleneksel Olarak Müziklendirilmik güftelerin Biçimsel Özelliklerine Genel Bir Bakış	44
3.4.1. Kullanılan Hece Kalıplarının kıirlere Göre Dağılımı	45
3.4.2. Müziklendirilmik Güftelerin, Türleri Ve Edebi Yapılarına	46
4. GELENEKSEL OLARAK MÜZIKLENDİRİLMİK GÜFTELERİN MÜZİK YÖNÜNDEN İNCELENMESİ	76
4.1 Alevi Bektaki Kültüründe Deyik	76
4.2 Alevi Bektaki Müziğinde Türler	76
4.3 Alevi Bektaki Deyiklerinde Müzik, Edebi Yapı Tema Kırkısı ve Güftelerin Müzik Yönünden İncelenmesi	77
SONUÇ	189
KAYNAKLAR	190
ÖZGEÇMİŞİ	193

KISALTMALAR

T.N.Ç.K: Tunç Kafiye

T.K: Tam Kafiye

Y.K: Yarın Kafiye

Z.K: Zengin Kafiye

R: Redif

:

NOTA LIŞTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Nota 4.1 : Açdān Kapdar kaha Gidelim.....	80
Nota 4.2 : Alçakta Yüksekte Yatan Erenler.....	83
Nota 4.3 : Arzuladān Sana Geldim.....	85
Nota 4.4 : Benden Selam Söyle O Güzel kaha.....	87
Nota 4.5 : Bek Günlük Dünyada Hey Ademoj lu.....	89
Nota 4.6 : Bir Güzelin Akē ēyān Erenler.....	91
Nota 4.7 : Bizim Ellerdeé é é é é é é é é é é é é é é é ...	94
Nota 4.8 :. Bu Yd Bu Da larē KarēErimezé é é é é é é é é é .	96
Nota 4.9 :. Çāktān Yücesine Seyran Eyledimé é é é é é é é é é	98
Nota 4.10 :. Çoktan Beri YollarēGözlerimé é é é é é é é é é .	101
Nota 4.11 : Derdim Çoktur Hangisine Yanayāné é é é é é é é é é	103
Nota 4.12 : Dostun Bahçesine Bir Hoyrat Girmiké é é é é é é é é ..	106
Nota 4.13 :. Döndün mü Benden Yüzü Dönesié é é é é é é é é é ...	116
Nota 4.14 :. Dün Gece Seyrim Kindeé é é é é é é é é é é é .é .	118
Nota 4.15 :. Dünyānē Üzerinde Kurulu Direké é é é é é é é é .é ...	121
Nota 4.16 :. Gam Elinden Benim Zülfü Siyahān.....	123
Nota 4.17 :. Gel Benim Derdime Bir Derman Eyleé é é é é é .é é .	126
Nota 4.18 :. Gelin Canlar Bir Olalāné é é é é	128
Nota 4.19 : Gönlüm Arzeyledi Görmeye Geldim.....	131
Nota 4.20 :. Gözleyi Gözleyi Gözüm Dört Oldu.....	135
Nota 4.21 : Gurbet Elde Bir Hal Geldi Bakāna.....	138
Nota 4.22 :. Gurbet Elde Yad Ellerin Derdine.....	140
Nota 4.23 : Hak Kın Kendini Kurban Eyleyen.....	143
Nota 4.24 : Hakikat Bir Gizli Sārdē é é é é é	148

Nota 4.25	: Her Sabah Her Sabah Cumbuka Gelir.....	151
Nota 4.26	: Her Sabah Her Sabah Seher Yelleri.....	153
Nota 4.27	: Kerbela Çölünden Bir Koyun Geldi é é é é ..é é é é .	155
Nota 4.28	: Koyun Beni Hak Akkēna Yanayēn.....	159
Nota 4.29	:Merdan Dedileré é é é é é é é é é ..	161
Nota 4.30	: Nasē Yar Diyeyim Ben Böyle Yareé é é é ..é é é é é ..	164
Nota 4.31	:Ne Kadar Bilirsen Bilene Danāk.....	169
Nota 4.32	: Seher Vakti Kalkan Kervané é é é é é é é é é é é ...	173
Nota 4.33	: Sordum SarēÇiĵ deme.....	175
Nota 4.34	: Sultan Suyu Gibi Çaj layēp Akma.....	177
Nota 4.35	: ĵu KanlēZalimin Ettiĵ i ĵler.....	179
Nota 4.36	: ĵu KarkēYaylada Göç Kater Kater.....	181
Nota 4. 37	: Ya Muhammet Sana Mürvete Geldim.....	187

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1	é é	188
------------------	---	-----

ÖZET

İnsan, amaçlarē doĝ rultusunda dükünerek ilk edimini gerçekleştirmesi ile yataĝ ānē bulmaya çalāan bir akarsu gibi tarihini de oluşturmaya baklamāttır.

Düküncenin ilk ortaya çāktĝ ē andan itibaren insan doĝ anē kurallarāna karkē gelmeye baklamā, biyolojik varlĝ ānē onun ellerine teslim etmemiştir. Yakamak için ilk aleti kullanmaya baklamasē ile birlikte doĝ a ile olan destansē savakē da baklamāttır. Bu destansē savakē kendindenliĝ inin baklē bakāna mistik bir içeriĝ e sahip olmasē zamanla bu savakē ve doĝ anē karkēsānda zayē kaldĝ ānē farkāna varmasē insanē kendi var olukunun temelleri hakkānda dükünmeye zorlamāttır.

İnsanlāk tarihi, ihtiyaçlarē evrimin doĝ al kokullarē tarafāndan belirlenen insandan, dükünel süreçlerinin etkisi ile kendi tarafāndan belirlenen insana doĝ ru yol aldāça tüm medeniyetlerin ve kültürlerin olukumunda önemli bir role sahip olan ve aynē zamanda dükünce tarihinin en temel sorularāndan biri olan ānerden geldik nereye gidiyoruzō sorusu, yüzyēlar içerisinde nice kanlē dönemlerden geçerek ete kemiĝ e bürünmük ve āne yapmalēyēō sorusu ile yoluna devam etmiştir. Bu hayati sorulara bulmaya çalāttĝ ē cevaplarē kendisini götürdüĝ ü noktalarē en temel mistik özelliĝ i; daima, onun ileriye doĝ ru bir adēn daha atmak zorunda olduĝ unu göstermesidir.

Bu zorunluluk nerden kaynaklanēyordu. Doĝ ayē deĝ iktirebildiĝ i ölçüde, insan kendi var olukunun temelleri hakkāndaki ipuçlarāna da sahip olmaya baklamāttır. Bu ipuçlarānē ölçüsü neydi. Kendi yaratāddĝ ānē sonuçlarānē neye göre ölçülendirecekti. Bir yanda sonsuzdan gelip sonsuza giden bir evren, diĝ er yanda dükünen yep yeni bir yaratāk, insan.

Anadolu Alevi Bektakiliĝ inde kāmīl insan teorisi ile bu sorulara cevaplar verilmeye çalādmāttır. Yüzyēlar içerisinde olukturulmaya çalādan bu cevaplarē mistisizmi tarihi bir zenginlik olarak anonim bir zeminde ve zaman zaman da anakronik olarak edebi, felsefi ve müzikal araçlarla günümüze kadar ulakmāttır. Alevi Bektaki kültürünün geçmiğinde yazāē bir geleneĝ in olmamasē edebi ve felsefi unsurlarē sözlü bir zeminde müzikal etmenlerle bulukmasānē saĝ lamāttır. Adeta müzik, Alevi Bektaki topluluklarānda geçmiğten önemli izler takēyan yakayan bir organizma haline dönükmüktür.

Bu açādan ele alāndē ānda Alevi Bektaki edebiyatānda Yunus Emre, Kaygusuz Abdal Pir Sultan Abdal, Kul Himmet gibi önemli isimler anonim birer kıkılık haline dönükmüklerdir. Halk yüzyālar öncesinden bu ozanlarā kimliklerini, asālarāna uygun olarak sözlü geleneē in yakayan hücrelerinde günümüze kadar takāmasānē bilmiktir.

Geleneksel olarak müziklendirilmik Pir Sultan Abdal kıirlerini bu bakē açēsē altānda incelediē imizde melodik ve edebi unsurlarā belirli bir felsefi kimlikte birliktelik oluşturdıklarā saptamē bulunmaktayēz.

SUMMARY

Human being had also started to create his history with realising his first act by thinking through his aims, like its river bed.

Since arising of the first thought, human being had started to confront the rules of the nature and hadn't surrendered his being to the nature. His epic war had started by using the first instrument in order to survive. As this epic war independently had a mystic content and with the course, had forced the human being to think about the basis of his existence.

While the history of humanity had advanced from the human being whose needs were determined by natural conditions of the evolution to the human being whose needs were determined himself with the effect of mental processes, the question "from where we came and to where we will go" had an important role in the arising of all civilizations and cultures, had changed to "what we have to do" after many bloody periods during centuries. Why this compulsion had arisen? Human had started to possess clues about the basis of his own existence what was the extent of these clues? How did he evaluate the results of his creativity. On the one hand a universe coming from the infinite and going to the infinite on the other hand, human, a new creature who is thinking.

The Anatolia Shiite Bektashi sect had tried to answer these questions with the mature human theory. The mysticism of these answers had reached today with literary, philosophical and musical instruments. Since the culture of Shiite Bektashi sect hasn't been a written tradition, the literary and philosophical elements had met musical factors. In the Shiite Bektashi sect, music had become a living organism that carries on important signs of past.

From this point of view, in The Shiite Bektashi sect, Yunus Emre, Kaygusuz Abdal, Kul Himmet had become an anonymous character. People succeeded to reach the identities of these poets from past to nowadays.

When we investigate Pir Sultan Abdal's poems from this point of view, we determine that the melody and literary factors had united under a specific identity.

1. GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Amacı

Müzik insanlığın tarihi kadar eskidir. Bütün sanatlar gibi insanoğlunun kutsallarına ibadet etmek için ortaya çıkardığı bir kavramdır. Gelirken tarihsel süreçlerde ise yalnızca ibadet etmek amacından çıkarak toplumların aidiyetlerine veya toplumsal kimliklerine eklenmiştir. Onların duyuklarını, yakamlarını ve anlayışlarını yansıtmıştır. Türk kimliğini için de bu gelişim süreci aynı şekilde meydana gelmiştir. Orta Asya'da, özellikle Kaman rahiplerinin törenlerinde ortaya çıkan karakteristik müzikal unsurlar daha sonraki süreçlerde ölümleri, kahramanlıkları ve öfütleri de içinde barındırmaya başlamıştır ve bu yönü ile de tarihe sıkı tutan belgesel bir niteliğe bürünmüştür. Anadolu'ya göç ile başlayan kültürel ve toplumsal yapıdaki değişim kaçınılmaz olarak toplumların müziklerini de derinden etkilemiştir. Özellikle yerleşik yakama geçiş ile müzik geleneksel bir yapıya bürünmüş ve nesillere aktarılma daha da güçlenmiştir.

Bu açıdan değerlendirildiğinde Alevi Bektâkî Edebiyatının tarihsel süreçteki gelişiminde insanın tasavvufî bir kavram olarak inancın merkezinde yer alması Pir Sultan Abdal kırlarında insan kavramının dayandığı inanç öfelerinin Anadolu, Orta Asya ve İslâm coğrafyasındaki tarihsel kökenlerinden kaynaklanan izlerinin de ortaya çıkarılmasına zorunlu kalmaktadır. Özellikle tasavvufî ve sosyokültürel öfelerin geleneksel müzikle ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda geleneksel müziğin oluşum ve gelişim koşullarının felsefî, antropolojik ve coğrafî olarak tarihsel süreçlerdeki konumlarına göre incelenmesi gerekliliği ortaya çıkar[2]. Disiplinler arası yapacak böyle bir etnomüzikolojik araştırmaya nispeten bizim çalışmamız -maddî olanaklar ve zaman bakımından kısıtlı imkânlardan dolayı- geleneksel olarak müziklendirilmiş Pir Sultan Abdal mahlaslı güftelerde müzikal ve

edebi yapılar ile Pir Sultan Abdal kırlarında Alevi/Bektaki tasavvufunun incelenmesine yönelik olacaktır.

Çalāmamēān sēālarānē dāāda kalmasē ile birlikte bu alanda kapsamlē araētēma yapan yazarlarān ve edebiyatçālarān Pir Sultan mahlaslē kırların kimlikleri ile ilgili olarak ortaya sürmük olduklarē savlar birden fazla Pir Sultanān varolduğ u eklindedir. [7,4] Çalāmamēāa konu olan kırları genel bir bakā açāāndan -Pir Sultan Abdal tapkāmalarēda dāhil olmak üzere - Pir Sultan kırları olarak incelemeyi uygun bulduk. Çalāmamēda yer-yer atāta bulunduğ umuz Pir Sultan Abdal isminin bu bakā açāāndan dolayē tek bir kırların kimliğ inden ziyade genel bir Pir Sultan /Abdal kimliğ ini ifade ettiğ ini belirtmek durumundayē.

2. PİR SULTAN ABDAL KİRLERİNDE TEMEL KANÇ ÖJ ELERK

2.1 Pir Sultan Abdal Ve Pir Sultan Abdallar

Pir Sultan  n yakam  ile ilgili, tarihsel a dan de erlendirilebilecek ayrınt de bilgi bulunmamaktadır. Hakk ndaki bilgiler kiirlerine ve yakam  ile kiki i  evresinde olukan s ylenti ve men belere dayanmaktadır. Buna g re Pir Sultan n as  ad  Haydar d r. Yakam n n b y k bir b l m  Sivas n Banaz k y nde ge miktir. Pir Sultan n  ocukluk y lar  Yavuz Selim (1512  1520) ile  ah  mail Safevi (1502-1524) d nemlerinde, gen lik ve olgunluk y lar  Kanuni (1520  1566) ile  ah Tasmahb (1524   1576) d nemlerinde ge miktir. Atalar n n Horasan dan Azerbaycan n Hoy kentinden ya da Yemen den geldi i d k n len Pir Sultan n bir d nem Sivas beylerbeyli i yapan deli H z r Pa a taraf ndan ast dd     d k n lmektedir [40 s.33]¹.  l m nden sonra veya kesin olmamakla birlikte-yakad    s rada. ayn mahlas kullanan² bir ok Alevi ozan n n varl    n n yan nda, Pir Sultan 16.yy.da Anadolu daki Alevi topluluklar n n  nde gelen isimlerindendir. 16.yy.da bu topluluklar Safevi h k mdar   ah  mail n (Hatayi) o lu  ah Tasmahb   d nyaya adaleti getirece ine inan dan 12.  nam Mehdi nin yerine koymuklard r. Bu nedenle Pir Sultan n 16.yy.da Sivas y resinde Osmanl lara kark 

¹ Bununla birlikte 1560   1570 y lar  aras nda Sivas ta valilik yapm k olan yeni bir H z r Pa a n n kimli i de ortaya   kar lm kt r [5].

² Bu g r ne kan  olarak,16. yy.da (1570) B  ti taraf ndan yaz dd     ileri s r len, Alevili in temel kurallar n  i eren ve b y k buyruk olarak adland  dan ** Men      l Esrar Behcet  l Ahr r ** adl  kitapta yer ald    iddia edilen Pir Sultan ve Pir Sultan Abdal mahlasl    kiir g sterilmektedir [5]

düzenlenen hareketlere destek verdiği birçok edebiyat tarihçisi tarafından dükünölmektedir[5, 4]

Kırahim Aslanoğ lu tarafından Pir Sultan Abdal üzerine yapıdan edebi ve bilimsel incelemelerde, kimliğ i ile ilgili kesin bilgiler verebilecek olan belgelere ulakđamamasēna rağ men, Pir Sultan mahlasēnēn altē farklı ozan tarafından kullanēddē ē ortaya konmuktur. Ozanlarēn kimliklerinin ortaya konmasēnda kulullandān yöntemler; kıirlerin mahlaslarēnēn bulunduğ u dörtlüklerde geçen ve mahlasēn gerçek ismini ifade eden adlarla birlikte, kıirlerde adē geçen coğ rafyalarēn ve olaylarēn belgelere dayanan tarihsel konumlarēnēn, lirik unsurlarēn ön plana çēktē ē duygu ve düküncelerin ifade kēklinin, saha araktēmalarēnēn ve kıirlerin edebi yapıdarēnēn uzun yēllara dayanan ayrıntēē incelenmelerinden ibarettir³.

Pir Sultan Abdaēēn benim penahēn

Günahlēbir kulum çoktur günahēn

Adēēsorarsan Halil Kırahim

Anan yerde böyle söyle Muhammet

ñYukarıdaki gibi örnek bir dörtlükte kıir asē adēnēn Halil Kırahim olduğ unu ifade etmektedir.Sivas bölgesinde yakayan Alevi ve Bektakilerin en önemli özelliklerinden birisi kııdır; Bektakiler Pir Sultan adēnē yalnızca Hacē Bektak-i Veliōyi ifade etmek için kullanēlar Sivasōta bu kurala pek uyulmaz ve Pir Sultan adētarihsel süreçlerde sık sık göbek adēolarak kullanēda gelmiştir.[4 s.28]

1) Pir Sultanēēn Haydar

³ Bu alanda en kapsamlē araktēmalardan birini yapan Kırahim Aslanoğ lu ele geçirilecek yeni bilgi ve belgeler ēēē ēnda bu sayēnēn azalmayēp artabileceğ ini de ifade etmiştir[4]. Nitekim ocak 1986 da Türk Folkloru dergisinde yayınlanan bir makalesinde XIX.yy.la ait bir cönkte incelemik olduğ u Pir Sultan kıirlerinde Kul kıükür isimli yeni bir Pir Sultan kimliğ inin ip uçlarēnē ortaya koymaktadē[44].

İbrahim Aslanoğlu eserinde bu kairin Sivasla ilgili tek bir dizesinin dahi bulunmadığı ifade etmektedir. Bir süre Ankara'da Hasan Baba tekkesinde kalmak ve daha sonra Rumelide Seyit Ali Sultan tekkesine geçmiştir. Çorum yöresinden olduğu düşünülen Pir Sultanî Haydarî geri dönüp dönmediği konusunda ipucu verebilecek bilgilere ulaşılamamıştır [4 s.29].

2) Aruz kairi Pir Sultan Abdal

Çok az kiiri bulunmaktadır. Aşdal bir dille, bir köy kairinden ziyade, medrese öğrenimi görmük ve şehirde yaşamak birisi izlenimini bırakmaktadır. [4 s.30]

3) Pir Sultan Abdal (Divriği Yöresinden)

Deviklerinde Yâdüz Dağ Banaz ve Yâdüzeli gibi yöre isimlerine rastlanmamaktadır. kıirlerinde sadece kiki ve olaylara yer verilmiştir [4 s.30]

4) Abdal Pir Sultan

Burda abdal kelimesinin mahlasın bakına getirilmesine dikkat edilmesi gerekmektedir. Burda kairin kendisini diğerlerinden ayırmak için böyle bir tapkına kullandığı düşünülmektedir [4 s.30].

5) Pir Sultan Abdal

Asdan Pir Sultan için yazdıklarından anlaşılan; gerçek Pir Sultan olmadığıdır. kıirlerinde sık sık gerçek Pir Sultanî kimliğine vurgu yapılar [4 s.31]

6) Pir Sultan (asdan ozan)

Pir Sultan kıirlerinde asma olayı ile ilgili olarak tek bir dize dahi bulunmamaktadır. Kız Sanem, Pir Sultan Abdal, Kul Himmet, Mansur, Veli, Kalender Abdal, kairnamler adına Pir Sultan demiklerdir ve asma olayına sık sık vurgu yapmaktadırlar⁴. [4 s.31]

⁴ Daha geniş bilgi için bkz. Aslanoğlu İ. Pir Sultan Abdallar. [4]

2.2 Alevilik

İslam tarihinde, Peygamberin ölümünden sonra bak gösteren ilk siyasi sorunlar halifelik merkezli olmakla beraber, Ali'nin halifeliğini tanıyan insanların içerisinde bulunmuş olduğu İslam-ı Ali (Ali taraftarlığı) daha sonraki süreçte siyasi söylemi ile bağılantı olarak mezhepsel bir anlayış çerçevesinde çeşitli felsefi ve tasavvufi akımların sentezini yapmıştır. Kerbelâ olayına da kendi içerisinde Emeviler'e muhalefetin simgesi haline dönüştürmüş ve önemli bir İslam yorumu haline gelmiştir. Emevi halifelerinin İslam anlayışlarının dönünde Ehlibeyt kavramı içerisinde şekillenen bir İslam anlayışını akım olarak bu akım; Arap olmayan çeşitli toplumlarda, o toplumların geçmişlerinden gelen kültürleri ile de yoğrularak kimi zaman heterodoks İslam anlayışlarının gelişmesine neden olmuştur [34,10]. Emeviler ve Abbasiler döneminde Orta Asya'da Müslümanlık ile Türkler arasında yayılmasında önemli engellerle karşılaşmış ve bu süreç çok kanlı çatışmalara sahne olmuştur [6]. Bu süreçte Emevilerin İslamîyetini, o dönemin önemli bir ticaret hattı olan İpek Yolu'nu ele geçirmek için bir baskı unsuru olarak kullanmalarını Türkler arasında İslamîyetin yayılmasında önemli oranda engellemiştir [12 s.166] ve Türklerin, İslamîyetini kitleler halinde kabul etmediğini bu dönemlerde bile Ehlibeyt soyuna uygulanan baskılardan dolayı bu soya karşı sempatiyi olmuştur. Abbasilerin Ebu Müslim'in Türklerin askeri desteğini ile iktidara ele geçirmesine paralel olarak Horasan ve Maverâünnehir Türklerin askeri ve siyasi olarak ağırlık kazandıkları önemli bir coğrafi merkez haline gelmiştir. Siyasi baskılardan kurtulmak isteyen Ehlibeyt soyundan birçok kişi Horasan ve Maverâünnehir'de Türklere sığınmışlardır. Bu dönemlerde Türklerin kendi yerel kimlikleri ile Ehlibeyt merkezli İslam kültürünün belirli bir zeminde buluşması Türkler arasında önemli bir heterodoks İslam anlayışının, başka bir anlamda Anadolu Aleviliğinin de oluşum koşullarının hazırlanmasına neden olmuştur.[12]

İslam tarihinde, Hz. Muhammed'in ölümünden sonra halifelik merkezli olarak şekillenen siyasi kutuplaşmalarda ise Ali'nin tarafına tutanlara Alevi denmiştir. Bu taraftarlık daha sonraki tarihsel süreçlerde bir mezhep anlayışının içerisinde gelişmiştir.

Bu mezhepten olan insanlar Ali'yi ilk üç halifeden üstün sayarlar ve halifelik'in Peygamberden sonra Ali ve onun Fatma'dan doğan oğullarına geçmesi gerektiğini inanırlar⁵. İslam tarihindeki ilk siyasi ayrışmalar temel alâmda Alevilik'in ortaya çıkmasıyla Hz. Muhammed'in ölümü (632) ile başlar. Hz. Muhammed'in vasiyeti Ali'yi çok sevip saymasıyla temel alâmda Alevilerin, sonradan siyasi bir nitelik'e bürünen Ali'nin halifelik'i merkezli iddialarında Hz. Muhammed'in kendisinden sonra Ali'yi vekil tayin ettiğini düşünmesini savunurlar ve Peygamberin "Ben ilmin kibri isem Ali onun kalesidir", "Ben kimin efendisi isem Ali de onun efendisidir", "Ali benim vasiy ve varisimdir" gibi hadisleri bu görüşü savunmak için kanıt olarak kullanmışlardır.[35]

Halifenin seçimi konusundaki tartışmalarda insanlar iki temel düşünce etrafında toplanmışlardır: 1) Peygamberin ölümünden sonra halifelik'in geleneklere uygun olarak Hz.Ebu Bekir'e verilmesi gerektiğini inanan insanlar. 2) Peygamberin soyundan gelmesi ve ilim alanında çok yetkin bir insan olmasından dolayı halifelik'in Ali'ye verilmesi gerektiğini inanan insanlar.

Daha sonra sahabeler arasında yapılan seçimlerde Ebu Bekir, Ömer'in de yardımıyle halife seçilir.Bu durum Ali'nin halife olmasını gerektirdiğini inanan insanlar arasında haksızlık duygusunun gelişmesine neden olur. Ancak Ali, Ebu Bekir'in halifelik'ini başlangıçta kabul etmemesine rağmen toplum içerisinde siyasi kutuplaşmaların derinleşmemesi için Ebu Bekir'in halifelik'ini kabul eder. Ebu Bekir'in ölümünden sonra sırasıyla Ömer ve onun öldürülmesinden sonra da Osman halife seçilir.Bu süreçlerde Ali aynen kaygılarla-kendi taraftarları tarafından ısrarlarına rağmen-halifelik'i kabul etmez.. Osman'ın öldürülmesinden sonra Ali 656 yılında halife seçilir.Osman yandaşları Ali'yi Osman'ın öldürülmesinden sorumlu tutarlar. O dönemde Suriye genel valisi olan Muaviye Ali'nin halifelik'ini kabul etmez. Ali ve Muaviye arasında

⁵ Ortodoks İslam anlayışları içerisinde olan insanlar Sünnilik'e ters düşen bütün mezhepleri Alevi kimliği içerisinde değerlendirmişlerdir. [15]

yapđana Səffin savakənda hakemlerin halifelik konusunda Muaviye'nin lehine karar vermesi ile Ali'nin halifelik i son bulur.

Bundan sonra Müslümanlar arasında üç gurup ortaya çıkar: Ali (Ali taraftarları), Osman (Osman taraftarları) ve Hariciler. Ali'nin bir harici tarafından öldürülmesinden sonra gruplar arasındaki siyasi kutuplaşmalar büsbütün gelikir. Bu süreçlerden sonra Ali taraftarları, Alevilik, Aleviye ve Alevilik adları ile ve genişleyerek güçlenir.[10]

Önceleri siyasi nitelikli olan Alevilik inancına sonradan bazı düşünceler ve felsefeler de eklenir. Eklenen ilkeler içerisinde Batınlık olarak adlandırılan bir düşünce sisteminde Kur'an'da ayetlerin anlamaları arasında gizli anlamlar olduğu ve bunların yalnızca imamın bileceğini savunulur. Alevilik'e giren tasavvufun Vahdet-i Vücut öğretisinde varlığı tek olduğu, çokluk gibi görünen varlıkların tek olan Tanrı'nın görüntüsü olduğu savunulur ve bunların yanında Hint Felsefesinin bir öğretisi olan ruhun bir bedenden başka bir bedene geçtiği görüşü (tenasüh) de Alevilik'e girer.[12,26]

Ali'nin ölümünden (661) sonra, Alevilik dört ana kola ayrılır: 1) Zeydiye: Hüseyin'in oğlu Zeyd bin Zeynel Abidin'in kurduğu kol. 2) Keysaniye: Keysan adında biri tarafından kurulan kol. 3) Rafiziye yada Kınamiye: Zeydiye kolundan ayrılarak Ebu Bekir'in halifelikini kabul eden insanların kurduğu kol. 4) Galiye : Ali'yi tanıdıkları insanların kurduğu kol. Rafiziye daha sonra Hz Muhammet, Ebu Bekir, Ömer, Ali, Hüseyin ve Zeyd'in imamlığına kabul edenlerle yalnızca Hz. Muhammet ve Ali ile Fatma soyunun imamlığına kabul edenler biçiminde çekişmeli kolları ayrıldılar. Alevilik zamanla Arap yarım adasından Suriye, Irak, Hindistan, Mısır, Kuzey Afrika, Gana, Kın, Orta Asya ve Anadolu'ya kadar çok geniş bir alana yayıldı. Benimsendiği bölgenin uygarlık düzeyine, toplumun eski inançlarına, gelenek ve göreneklerine göre değişik kolları ayrıldı.[26]

2.2.1. Alevilikte Ortak Olan Kınanlar

Ali ile başlayan 12 Kınam kutsaldır. Onlar Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcileridir; olgun ve eksiksizlerdir, yaptıkları hiçbir şey suç değildir. Sözleri Tanrı sözüdür. Kın

imam Ali ve son imam onun on ikinci kuyaktan torunu olan Mehdi'dir. Ali ve onun soyundan gelenlerin sözleri, Tanrē buyruğ u gibi tartādmaz. Ali'yi sevmek Tanrē'ye sevmek; Tanrē'ye sevmek Ali'yi sevmektir. Ona ve On İki İnam'a karkē gelmek Tanrē'ya karkē gelmektir.[42]

2.2.2 Erdebil Tekkesinin Anadolu Aleviliğ ine Etkisi.

Anadolu Aleviliğ inde ve Bektakiliğ inde Allah, Muhammet, Ali üçlemesinin çok ayrē bir yeri vardē. Anadolu Alevi/Bektaki adāp ve erkānēda Tanrē inancēn niteliğ i Tanrēnē, belirli bir hakikat anlayāē içerisinde Muhammet ve Ali'de tezahürünün var olduğ u kēklindedir. İi Batēni dükünce tarzēnē egemen olduğ u bu inancēn motifleri Anadolu'da Erdebil sofilerinin misyonerliğ inde kēkillenmiştir.[12]

Erdebil Tekkesi'nin tarihteki önemli rolü, kurucusu keyh Safiyyüddin'de (1252-1235) baklamaktadır. Safiyyüddin 1174 de Arabistan'dan Azerbaycan'a göçen Firuz şah'ın torunlarēdandē. Eđ itimini Erdebil ve Geylan'da ünlü bilginlerden ders alarak tamamlayan keyh Safiyyüddin, eđ itimini almāk olduğ u tasavvuf düküncesini geliştirerek çağ ēnē İslam inançlarē ile karkēdātēmāk ve İslam ülkelerinde önemli siyasi ayrēklārēn temeli olarak gösterilen ilk halife seçimi ile ilgilenmekle beraber bu konuda araktēmalar da yapmētē. İslam dininin doğ ukundaki önemli olaylarē incelemiştir. Hocasē keyh Zahidi Geylani'nin kēzē ile evlenen ve onun ölümünden sonra tekkenin bakēna geçmēk bulunan keyh Safiyyüddin, tekkeyi bir okul durumuna getirmiştir. Safiyyüddin, oluurturmuk olduğ u dükünce sisteminin temeline Ali'yi yerlektirerek İi-Batēni dükünce açēnēdan dikkate değ er bir çağ ē açmētē.

keyh Safiyyüddin'e göre Muhammet'n ölümünden sonra halifelik Ali'ye verilmeliydi. Bu görev seçimle değ il babadan oğ ula geçecek kēkilde düzenlenmeliydi. Onun bu düküncesi daha sonra On İki İnam kēltünün kutsallē ēnē gelişmesine neden olmuştur. Safiyyüddin'e göre imam yüce kimsedir, yaptēklarēndan sorumlu değ ildir, bütün eksikliklerden arēmēmāk İsan-ē Kāmil'dir. Halifelik bu özelliklere sahip olan Ali soyundan gelenlerin hakkēdē. Seçimle gelen imamlarda bu üstünlük olamaz.[18]

Safüyüddin daha sonraki süreçte kendisinin Ali'nin soyundan geldiğini ileri sürerek, torunları'nı kurmuk oldu'u Safevi Devletinin Anadolu Alevileri için önemini o zamandan belirlemiş oldu.[25] Erdebil Tekkesi, Kân'da tasavvuf görü'nün en güçlü, en etkin merkezi konumuna gelmiştir. Bu anlayışa göre Allah-Muhammet-Ali üçlü'sü tartılmaz bir inanç odağı'dır. Kısanda tanrısal nitelikler vardır. Tanrı insanı kendi var oluşu ile ödüllendirmiştir başka bir deyişle insan tanrısal özden yaratılmıştır. Tanrı Muhammet-Ali ikilisinde nesnel bir görünüme dönüşmüştür. Bu nedenlerden dolayı Ali'nin, İslam âleminin en yetkin kişisi olarak halife seçilmesi gerektiğini inanılmaktaydı[17] Ali'nin Anadolu Aleviliği için önemi yukarıdaki sebeplerden dolayı Pir Sultan kırları için de kaçılmaz olacaktır. Ve bunun açık kanı olarak kırlarında ona Muhammet'ten daha fazla yer verecektir. Abdal Pir Sultan'dan alınan örnek dörtlük aşağıdaki gibidir.

Her sabah her sabah seher yelleri

Seher yelleriyle esen Ali'dir

Muhammet kâavuz mahıer yerine

İslam'ın bayrağı'nı çeken Ali'dir

2.2.3. Anadolu Aleviliğinin Töresi

İslamiyet'in kabul edilmesine paralel olarak Türkler arasında Alevilik, İslamiyet öncesi eski Türk inançlarından izler ve ilkeler de alarak yayıldı[41]. Anadolu'da ve Horasan'da çok sayıda yandak bulur. Anadolu ve Rumeli'de Bektâki babalar, keyhleri, dedeleri, abdallar, Hacı Bektâki Veli'den baklayarak Aleviliği yayıp örgütlerler [29].

Alevi töresi, Anadolu'nun kâsal kesim toplumsal düzeninde insana tanrısal erdemlerle bezenmiş sorumluluklar kazandırmak doğrultusunda gelişmiştir [34]. Törenin unsurları'nı temel noktalarda kekillenmiştir; eline, beline, diline sahip olmak, sır saklamak, müritlerle birlikte olmak, yalan söylememek, hizmet etmek, mürebbiye itaat etmek, musahibi gözetmek, halifeden taç ve kispet giymek tevhit sözcüğü'nü dilden dükmemek, kibirlenmemek, dükman olup kin tutmamak.

Alevilikte ocak (aile, tekke v.b) temel yönetim birimidir. Her ocağın başında bir keyh veya dede bulunur. Ocak başındaki dedenin ya da keyhin Peygamber soyundan geldiğine inanılır. Her alevi, atalarından hangi ocağa bağlı ise kendisi de o ocağa bağlı olmak zorundadır, başka bir ocağa giremez. Alevilik babadan oğula geçer. Ana baba alevi değilse o insan sonradan alevi olamaz. Kelime-i kahadet getirilirken "Aliyyen Veliyullah" denir. Allah, Muhammet, Ali üçlüsü Anadolu Aleviliğinde önemli bir yer tutar.

Bir ocaktaki hiyerarşik sıralama şu şekilde yapılır; halife, dede, mürebbi(dedenin vekilidir, onun bulunmadığı zaman dinsel törenleri veya işleri yönetir, adak toplar, davalara bakar), rehber (ayin işlerini görür, talip olan emürkit de denilen dede ya da keyhe götürür), musahip (ayinle ocağa alınacak olan kişilerin yanlarında bulunur), talip (ocağa girmemek alevi). Alevilikte, On İki Kınamâna bağlı olarak konulmuş on iki hizmet ise kınalardır: halifelik, pirlilik, emürkitlik, zakirlik, çarâf cîd, gözcülük, tarikçilik, cemiyetbakıcılık, nakiplik, sakalık, faraklık ve hadimlik.

Hz. Hüseyin'in Kerbela'da öldürülmesini anmak için aleviler her yıl muharrem ayında on iki gün oruç tutarlar, bu yas süresi içinde et yemezler, su içmezler. Harman sonlarında yapılan ayinlere kadınlar da katılır. Alevi topluluklarında kadınların saygı bir yeri vardır. Kaç, göç, tesettür, birden fazla kadınla evlilik geleneği bulunmamaktadır. Harmanlar kalktıktan sonra dedeler, ocaklarına bağlı köyleri dolarak Cuma geceleri düzenlenen ayin-i cemîi yönetirler. Çarşamba geceleri ise sorgu ayini yaparlar. Bu ayinde, musahiplik kavline girmiş olanlar, bir yıl içinde işledikleri kabahatleri, suçları dertlerini dedeye anlatırlar. Dede, gerekli öğütleri verir, yol gösterir, gerekirse cezalandırır. Ceza, bir tür aforozdur. Cezaya uğrayana dükkün denir. Dükkünler ayin-i ceme katılamazlar, ceza süresi bitinceye kadar kendileri ile kimse konukmaz. Ayinler kış mevsimi boyunca yapılır, bahar gelince dedeler köylerine dönerler. 21 Mart günü (nevruz) Hz. Ali'nin doğum günü kabul edilir ve o gün, bayram olarak kutlanır. Aleviler de hac ziyareti, Hz. Ali'nin gömülü bulunduğu Necef'e ve önde gelen alevi büyüklerinin mezarlarına yer aldıkları Kerbela, Mekke ve Kâzimiye'ye yaparlar.

2.2.4. Bektakilik

Bektakilik, Anadolu Aleviliği iânin ve Türkçe'nin yaygın bir nitelik kazanarak kurumlaşmasında önemli pay sahibi isimlerden biri olan ve aynı zamanda Pir Sultan Abdal kırılarında adê saygê ile anılan Hacê Bektaki Veli (1209î 1270) adına kurulan bir tarikattir. 1240 yılında Anadolu Türkmenleri arasında pek çok yandak toplayan Baba Kîhakân baklattı ē ayaklanma bastırıldıktan sonra Babailer (Baba Kîhakân müritleri), Baba Kîhakân halifesi olan ve bugün kendi adê ile anılan kasabada oturan Hacê Bektaki Veli'nin etrafında toplanırlar. Bunlar Hz. Muhammetî mürkit, Hz. Ali'yi rehber, Hacê Bektaki Veli'yi de pir olarak tanırlar. O dönemlerde Bektakilik daha çok kırsal kesimlerde ve sâir boylarında yaşayan insanlar arasında yaygındır kazanır. Bektakiliğin eski Türk inançlarından izler taşıması Anadolu halkının kullandığı saf Türkçe'yi kullanması açık ilkeler yerine her düşünce ve inançtan olan insanların kendilerine göre anlamlar çıkarabileceği üstü kapalı ve genel inançlar ortaya koyabilmesi gibi nedenlerle Osmanlı İmparatorluğu'nun hemen her yöresinde, özellikle Anadolu ve Balkanlar'da hızla yayıldı gibi Yeniçeri ocağı'nın da yarı resmi tarikat durumuna gelmiştir.[34,27]

Hacê Bektaki Veli'den sonra Bektakiliğin ikinci önderi sayılan Balâm Sultan (öl. 1516), tarikatın ayin ve erkânında yenilikler yapar; tekkeleri düzene sokarak dünyadan el etek çekmiş bir dervişler örgütü kurar. Bu düzenlemelerden sonra tarikat, birbirlerine rakip olan iki ana kola ayrılır: 1) Hacê Bektaki Veli'nin soyundan geldiklerini ileri süren dedegân (çelebiler) kolu. 2) Hacê Bektaki Veli'nin gerçek yolunu sürenlerin kendileri olduğu ileri süren babagân (yol evlatları) kolu.

Bu ikinci kol büyük kentlerde ve kasabalarda düzenli ve örgütlü bir tarikat konumuna gelmiştir. Bu kolun en karakteristik özelliği; dede babaların tarikatın başına seçilme getirilmeleri ve Bektakiliğin, soydan geçen bir kimlik olmasından ziyade, bir tercih meselesi olmasıdır.

Bektakilikte inançlar daha çok semboller ve üstü kapalı sözlerle anlatılır ve bu ritüele belirli bir sır kavramı içerisinde nâkitman kaidesi (gizlilik kuralı) adıyla verilir.

Tarikatta bek derece vardē: 1) Halifelik 2) Mücerretlik 3) Babalāk 4) Derviklik 5) Muhiplik

Bir babaya baĴlanan kikiye muhip denir. İsteyen muhip, özel bir törenle dervik olarak tekkeye girer. Uygun görülen dervik, halife tarafēndan icazet verilmesi ve tacēnē üstüne sarāk sarāmasē ile baba unvanē alē. Evlenmemek bir dervik ya da baba, tērak edilir, kulaĴ ē delinerek mengük (küpe) takā ve mücerretlik makamēna getirilir. Mücerretō yakamē boyunca bekār kalmak zorundadē. Halifelik Bektakilikte en yüksek mertebedir.

İkrarō (onaylama kabul), İteslimō (kendini Allahōn kaderine bēakma) ve İrēzaō (kendi isteĴi ile kabullenme) BektakiliĴin temel ilkeleridir. Bektakilikte Ehlibeyt sevgisi belirleyici olan en temel unsurlardan bir tanesidir. Bektakilikte Ali, Allahōn zuhuru sayā; bu nedenle getirilen salāvatlarē merkezinde Ali ve On İki İnamlar bulunmaktadır.[9 s.157]

2.3 Tasavvufi Halk Edebiyatē ve Tasavvuf

İTasavvufi Halk Edebiyatē tasavvuf felsefesine dayandē ē halkē amaç tuttuĴu ve kairleri halktan ya da halka yakē olduĴu için, bu edebiyata tasavvufi halk edebiyatē denir. Bu edebiyatē ürünlerinden bir bölümü uyarā ve ōĴ reticidir. Bir bölümü ise, tasavvuf anlayā içerisinde ilahi bir inancē heyecanē ile yazāmā, özelliĴi ve içtenliĴi bütün halkē zevkini okıya gelmek tekke kairleridirō.[33]

Tasavvuf; kökeni hakkēndaki görüklerin kesin bir sonuca baĴlanmamasēna raĴmen, Yunanca, bilgi, bilgelik, anlamēna gelen İsophosō sözcüĴünden türedī ine inandān ve yaratāk olayē Tanrēnē birliĴini ve gücünü, varlāk birliĴi kavramē içerisinde sudur (Tanrēdan fākēma) teorisine göre açālayan dini ve felsefi akēmēn adā[8 s.124]. Tasavvufta iklenen konular, insan üzerinedir. Buna göre insan, iki temel varlaktan oluşur: Ten (beden) ve ruh (tin) (Alevi Bektaki Edebiyatēnē önemli isimlerinden biri olan Yunus Emre bu iki kavramsal varlā ē kuz dizeleri ile dile getirmektedir İBir ben var bende benden içeriō). Her ikisi de insana Tanrētarafēndan verilmiştir. Bu iki temel varlā ēn sembolize ettiĴi kavramlar kınlardē: Ten insanē

yeme, içme vs gibi biyolojik varlîğ̃ ãnē ilgilendiren bir nefis kavramē içerisinde insanē yeryüzüne; daha geniş bir anlamda yeryüzünün nimetlerine baĴ ģnlē kãmaya çalãĴ. Nefsin isteklerine dur diyebilen -ruhunu terbiye edebilen- insan, olgun insandã (Kısan- ēKâmil). [24 s.61] Bunun saĴ lanabilmesi için de derviklere ģhalvetò önerilir. Halvet, dervikin bir odaya çekilerek yeme içme dãında (yakamē için en az miktarda gerekli olduĴ u kadar) hiç bir dünyevi isteĴ e el sürmeden kendi kendisi ile hesaplaşmãdã. Yunus'ın ģHamdã, pıktık elhamdülillahò demesi bu yüzdendir. Tasavvuf edebiyatında ilãhi, nutuk gibi türler bu konularē ıkler.[33] Bu gibi kiirlerde ıklenen önemli temalar hayatã son bulmasē ile her iki varlîğ̃ ãn da aslãna geri dönmesi üzerine kurgulanmãdã.

Tasavvufta evrensel varoluk tin ve özdek arsında belirli bir döngüsellikle dile getirilir. Bu anlamē ile her ölüm varoluk açãından bir baklangãĴtã. Beden toprak olur, ruh da ģfenafillãhò yani asã kaynaĴ ãna döner. [45 s.80] Bu döngünün ıklendiĴ i kiirlere devriye denir. Tasavvufun diĴ er bir konusu insan sevgisidir, hokĴörüsüdür. Kıslam tasavvufunda Tanrē görünmez, yaratãklarē ile görünür. Yaratãklarãn en mükemmeli insandã. Kısan, Tanrãnãn yeryüzündeki tecellisidir. Bu nedenle insanē sevmek, Tanrãyē sevmekle ekdeĴ erdir. (Mevlana'ın ne olursan ol yine de gel demesi bu nedenledir).[28 s.129] Bu dükünce Yunus Emre'de ģBir gönül yãktã ise / kãddĴ ãn namaz deĴ ilò kãklinde, Hacē Bektaki Veli'de ise : ģHer ne ararsan kendinde ara / Mekke'de, Kudüs'te hacda deĴ ilò dizeleri ile dile getirilir.

Tasavvufta ıklenen konulardan-özellikle ilahilerde ıklenen konulardan- biri de Tanrē sevgisidir. Tanrē sevgisi ve ona kavuşma isteĴ i bütün sevgilerin üstündedir. Bu yüzden Mevlana ölümü Ĵeb- i Arûs (DüĴ ün gecesi) olarak adlandıã. Yunus Emre de Tanrēsevgisini kú dörtlúkle dile getirir[39]

Ne varlîğ̃ a sevinirem

Ne yokluĴ a yerinirem

Aıkã ile avunuram

Bana seni gerek seni

Alevi/Bektaki kairlerinde tasavvufa bakā, sofulu u-zahidlerde oldu u gibi-reddeder. Hatta kimi zaman dini bilgileri öj retmek için tasavvuf edebiyatındaki ñkathiyeò türü kullanđmāē. Kaygusuz Abdalōn akaē ādaki dizleri bu türde önemli örneklerden birini oluşturmaktadır.[20]

Kādan köprü yaratmāsēn
Gelsün kulum geçsün deyü
Hele biz kōyle duralēn
Yi it isen geç ey Tanrē

Türk kültüründe tasavvufun; özellikle de Alevi Bektaki tasavvufunun temeli Ahmet Yeseviōye dayandēē. Ahmet Yesevi Türk Edebiyatında bilinen ilk mutasavvēē Ahmet Yesevi yazdē ē Divan-ē Hikmetde birlikte, kendi adē ile anđan Yeseviye tarikatında yetiken müritleri (rivayete göre doksan dokuz bin mürit, on iki bin dervik ve halifeler) sayesinde, görüklerini Orta Asya ve Kşlam coē rafyasēnē birçok bölgesine yaymāē. Ahmet Yeseviōnin Türklerin Kşlamiyetō kitleler halinde kabul etmesinde çok önemli bir etkisi vardē.[31 s.46]. Onun tasavvuf anlayēında i Anadoluāda heterodoks Kşlam anlayēlarēnē da temeli olmakla birlikte-eski Türk inançlarē ile Kşlam kültürünün kaynakmasēsöz konusudur[37 s.23].

Anadoluāda ilk mutasavvēlarēn hemen hepsinde Ahmet Yeseviōnin izleri görölmektedir. Mevlana, Hacē Bektaki Veli, Yunus Emre, Hacē Bayram Veli, Kaygusuz Abdal ve dolaylēolarak Pir Sultan Abdal onun izinden gitmiştir.[14]

İkōg kādēkeyda mini
Cümle Alem Bildi mini
Kaygum sin sin tūni kūni
Minge sin ok kireksin

Ahmet Yeseviōden alēan bu dizelerle Yunus Emreōnin akaē ādaki dizeleri bu etkilekime bir örnek oluşturmaktadır.

Akēn aldēbenden beni
Bana seni gerek seni

Ben yanarēn dünü günü

Bana seni gerek seni

2.3.1. Tasavvufta Kullanılan Bazı Kavramsal Sözcükler

Akk: Tasavvufta Tanrēakkēnē ifade eder

Âkk: Tasavvufta Tanrēya akk olan kiki

Sâkî: Kiki meclisinde içki sunan güzel demektir. Tasavvufta Tanrēyē isteyenlere sunan kiki

Kadeh: Kiki bardağ edē; Tasavvufta Tanrēilmini ifade eder.

Mey: karap; Tasavvufta Tanrēilminin özünü ifade eder.

Meyhâne: Kiki yapıdan ya da içilen yer; Tasavvufta tekke ya da dergâh ifade eder.

Sarhoz: Tasavvufta Tanrēakkē ile kendinden geçmeyi ifade eder.[24]

2.4 Pir Sultan Abdal Kîirlerinde Kısan

Pir Sultan Abdal kîirlerinde tasavvuf derinlemesine içlenmemesine rağ men tasavvufi bir zeminde insan kavramına da dolaylı olarak değ inilmiştir. Kısan, bağ landē ē tarikatē içinde bir özne olarak ele alēmēk ve böylece inancē merkezinde bir yer bulmaktır kendisine[19 s.21].

Enelhak dedik çekildik dâra

Âdap erkân bize doğ ru yol oldu

Geldi zebâniler sual sormaya

Yardēncēnē da Merdan Ali oldu.

Pir Sultan Abdal kîirlerinde inanç kavramı Ali'ye bağ lanmak ve onun kiki içinde olgun yetkin insan örneğ i görebilmek etrafında şekillenmiştir. Kîirlerde şekillenen en temel inanç, Ali'ye, arēmēk bir gönülle bağ lanan kikin Tanrēdan ayrē bir varlık olamayacağı ēnoktasındadır. Kısan tanrēaldē, Tanrēdē.

"Kah-ē Merdan kullarēyē

Mevladan gayrē değ ilizō.

dizeleri bu görüki en açk kılde ifade eden dizelerdir.

Evliya gönlümüz aldē
Kalbimiz nur ile doldu
Gözlerimiz cemal gördü
Cennete muhtaç deî iliz.

İslamiyetde Tanrē cennete ihtiyaç duymayan, evrenin yaratıcısı bir varlık olarak, insan için biri iyi, biri kötü olmak üzere iki yol ortaya koymuştur. Bu yollardan biri cennete, diğ eri cehenneme gider. Cennet ve Cehennemin insan için önemsiz olduğunu ifade eden yukarıdaki dizelerle birlikte, Pir Sultan Abdal'ın ağızındaki dörtlüde insan sonsuz bir varlık olarak gösterilmektedir.

Evvel Biziz ahir biziz
Heman leyl-ü nehar biziz
Gül açmā bahar biziz
Biz yaz olduk kē deî iliz.

"Evvel Biziz ahir biziz" mērasē varlık birlii kavramā ifade eden önemli bir mēradē.

Gel güzelim kaçma benden
Yedi deî iliz eriz biz
Biz yol ehli kardaarē
Erkân içinde yoluz biz.

Biz gireriz halden hale
Söyleniriz dilden dile
Ko gezelim ilden ile
Taze açmā gülüz biz.

Buradaki dizelerde insan sürekli deî ikim halinde olan bir varlık olarak ifade edilmektedir. "Halden hale" sözcükleri bir durumdan başka bir duruma geçmek,

tinsel deġ ikime uġ ramak anlamēda kullanāmētē. "Taze açāmēk gülüz biz" dizesi ile insanēn eskimeyen, daima kendini yenileyen bir öz takādlē ē ifade edilmektedir.

Pir Sultan Abdal kiirlerinde ulakāmasē gereken bir amaç olarak ele alēnan insan kavramē ile birey olarak ele alēnan insan kavramē birbirlerinden farklıdē. Birey olarak ele alēndē ānda bütün insanlarēn iyilik ve kötülük ölçeġ inden geçirilmesi gerektiġ i ifade edilir.

*"Her olur olmaza açma bir sofrā
Emeġ in zay olur doyuramazsēn"*

Dizelerinde geçen "olur olmaz" deyimini içi dēkē bilinmeyen insan anlamēdadē. Bilmediġ in kimseye içini dökme, güvenme, onu doyurmaya kalkma bakarēya ulakamazsēn anlamēdadē.

Pir Sultan Abdal kiirlerinde, insan kavramēnēn -dükünen bir varlāk olarak- kutsallē ē söz konusudur. Dükünce ile söz arasēndaki baġ lantēdan yola çıkarak "Bellidir kalbi bok olan" dizesinde insanēn-kikilē inin ortaya çıkarāmasē anlamēda- konukmasēndan anlakāacaġ āna deġ inilir."Söz" kikiyi açē a vuran en güçlü "varlāktē". Tasavvufta sözün çok önemli bir yeri vardē.

*Sofu dedikleri bir kolay iktir
Erenler gördüġ ü bir engin düktür
Eti yok kanē yok bir uçar kuktur
O kukun adēē bilenler gelsin*

Bu dizelerde insanēn özüne deġ inilir, kuru sofuluġ un, tapēnmanēn biçimsel keklinin anlamsēz olduġ u ve insanēn özünü anlayabilmek için tinsel olgunluġ a ulakmanēn eren olmanēn gerekli olduġ u ifade edilmektedir."Eti yok kanē yok bir uçar kuktur" dizesi ile insanēn özünden ve tinsel varlē āndan söz edilmektedir. Eren kiki, tinin varlē āndan haberdar olan kiki'dir. Alevi/Bektaki Edebiyatēnda ve Tasavvufunda eren kavramē eksiksiz, yetkin olan bir varlāk olarak kikinin içini gören, sözü söylemeden anlayandē. Onun bakāē nesnel varlē ān özüne girer. Aynē zamanda eren sözcüġ ünün ēġ itici, aydēnlatēē uyarēē bir içeriġ i de vardē. Açēk yüreklilik ve açēk sözlülük bu

kavramlarān kaçānāmaz sonucudur. ñErenler nutkunu açāta söyler" dizesinde her türlü riyakârlıktan kaçānmak ve aydānlā a ulamak anlamēgizlidir.

Pir Sultan Abdal kıirlerinde tinsel olarak ele alānan "kutsal insan" (Tasavvufi anlamda insanān kutsallā ē) kavramānda ifade edilen kikiler doĵa üstü güçlerle bezenmiklerdir. kıirlerde sākça geçen "ķah" kelimesi ile baĵlantāē olarak örnek alānmasē gereken insanān niteliĵ inden de "didaktik" olarak bahsedilir, imgesel olarak yaratādan ve örnek alānmasē gereken insan tipi "ķah"ān kikiliĵ inde ķekillenir.

*Pir Sultan Abdal'ān dünya durulmaz
Gitti giden ömür geri dönölmez
Gözlerim de kah yolundan ayrāmaz
Ben de bu yayladan ķah'a giderim*

*Aĵ ė ol sakın ol postunda otur
Evliya cemidir sayamaz hatė
Eĵ er isterlerse bir kelim getir
Her yerde ortaklık ej leyemezsin*

Yukarıdaki dizelerin her biri birer öĵ üttür. Yalnız tarıkatta deĵ il toplumun bütün kesimlerinde geçerlidir. Tarikat içerisindeki Pir Sultan Abdal insanē bu şekilde görmek istiyor.

*Dost elinden dolu içimlik deliyim
Üstü kan köpüklü meke seliyim
Ben bir yol oĵ luyum yol sefiliyim
Ben de bu yayladan kaha giderim*

Bu dizelerde, Alevi-Bektaki inancında duygusal evreni kekillenmiş olan insanın cökusunun, lirik unsurların ön plana çektē ē ifadesi söz konusudur. "Üstü kan köpüklü meke seliyim" dizesi ozanın kiirlerinde kutsal insanın niteliğini lirik unsurlarla ifade ettiğini betimlemelerine bir örnek tekil etmektedir. Ozan yarattē ē imge ile insanē (burada kendini) böyle görüyor. Onun duygusal takkallē ānē önleyecek bir güç yoktur, takmāk insan kendini kukatan bütün engelleri akmātē. Bu türden bir cökunluğa ulaşan bir insan şahın Tanrēallē ānē kendi içinde takallē ē gibi bu cökuyu tarikatın diğ er ulularında kikiiliklerinde de nesnellektirir ve nitekim Kēā Deli, Abdal Musa, Otman Baba, Balān Sultan v.b. isimler Pir Sultan Abdal kiirlerinde kimi zaman doĵ a üstü güçlerle bezenmiş olarak kendilerine- kutsal olarak nitelendirilebilecek- yer bulurlar. Bu isimlerle beliren insan kavramının tinsel kikiiliğini "kah" kavrami içerisinde beliren önemli bir unsurdur.

*Pir Sultan Ali kahānē
Hakka ulaşır rahānē
On Ki Kınama katarānē
Uyamazsē demedim mi?*

2.5 Alevi Bektakîli Tasavvufu ve Pir Sultan Abdal kıirlerinde Yansēnasē

Pir Sultan Abdal kıirlerinde, tanrēsallē a ulakmanēn birinci basamaĵ āndaki "insan" kavramē içerisinde, Alevi-Bektaki erkānēndan dolaylē olarak bahsedilir. Kısan tarikata baĵ lanmalē kurallara uymalē birçok sēnavdan ve denemeden geçerek arēnmalēdē.

*Kırar alēp ikrarēndan dōnersen
Varēp mūrkit etejinden tutmazsan
Arāēp kalbini temiz etmezsen
Kēa yerde duramazsēn ebsem dur.*

*Pir Sultanāēn sōyler sōzūn doĵrusun
Yezit bundan ne anlasēn ne duysun
Arā kalbin tahta sultan olursun
Tacēn tahtēn terk edersen ebsem dur.*

Pir Sultan Abdal kıirlerinde inancēn bu yōnū bir eĵitim konusu olarak ortaya ēkmaktadē. ūnkū Alevi/Bektaki inanç sisteminde -tasavvufta da temel dayanak noktalarēndan biri budur- insan yaratēdmētdē, ancak ۆzūnū olukturnan varlēk ۆnsüz-sonsuzdur. Bu inanç sistemine gōre, canlē varlēklar içerisinde Tanrēya en yakēn olan varlēk insandē. Bōyle bir tarikat disiplini içerisinde olmayan insan, kendi içindeki tanrēsal ۆzūn farkēna varamaz ve yorumlayamadē ē inanlarēn karmakēklē içerisinde doĵ ru yolu da bulamaz.[24 s.17]

*Kıriata takēndan bir takkaldēdēn
Marifet ehlinin gūlūn soldurdum
Ne yaman kanlēyēn nefis ۆldürdüm
Aman mūrvet gūnahkārēn erenler*

Pir Sultan Abdal kıirlerinde, benimsenen tasavvuf tarikat anlayēkē sēnēlarē içerisinde, insan-evren-tanrē ülūsünün kutsallē ē Ali'nin kikiilē inde olukturnmaya alēdmēk ve tinsel olarak Ali, Tanrēya ulakmada yolu ēēklandēan bir varlēk olarak ele alēnmētdē.[19]

*Ali söyler Hēē yazar ayeti
Elinde zülfikâr, zehirden katē
Awikâre Aliânin kerâmeti
Birisi Muhammet birisi Ali*

Kısan, Ali'nin kēdavuzluĵ unda veya Ali kavramē içerisinde kıkilektirilen ve yüceltilen bir kēdavuzun öncülüĵ ünde, iyi yanlarēnē yüceltebilir ve bu sayede kötü yanlarēnē egemenliĵ i altēna alabilir. Kite bu yönü ile insan, Pir Sultan Abdal kıirlerinde uyarēlmaya ve eĵ itilmeye elverikli bir varlēktē.

*Sen Hakkēyabanda arama sakēn
Kalbini pak eyle Hak sana yakēn
Âdeme hor bakma gözünü sakēn
Cümlesin âdemde buldum erenler.*

Bu dörtlükte insan ile Tanrē arasındaki yakēnlîğ ē ifade eden dizeler mevcuttur ve Tanrē insanēn gönlünde aranmaktadır. Tanrēye insan gönlünde arayan bu anlayēta Tanrē ile bütünlekmeyin sağ lanabilmesi için gönlün arēnmēk ve bütün eđ riliklerden, çarpēklēklardan sēyrēdmēk olmasēnēn gerekliliğ i ifade edilir."Âdeme hor bakma gözünü sakēn" dizesi tasavvufun insan-tanrē anlayēnē içerir; insanēn bir gönlü vardē ve bu gönül-yani ikiliklerden, eđ riliklerden arēnmēk gönül-Tanrēnēn evidir. İnsan bu nedenle kutsaldē. İnsanē küçümsemek ve ona akağ dayāē bir gözle bakmak Tanrēya dokunur."Cümlesin âdemde buldum erenler" dizesinin ifade ettiğ i gibi, tasavvufta insan evrenin özüdür; Tanrēnēn nesnellekmik biçimidir. Bu da varlēk birlîğ i gereğ idir. Bütün arananlarēinsanda bulmak, insanēvarlēk türlerinin özü saymak tasavvufun özel bir görükdür. Bu konu Yunus Emre kiirlerinde en çokun ve yoğ un kekli ile iklenmiştir.[23]

*Hak cihana tolēdur kimseler hakkēbilmez
Anēsen senden iste o senden ayrēolmaz*

Dizeleri Pir Sultan'ēn "Cümlesin âdemde buldum erenler" dizesi ile aynē anlama gelmektedir.

Yunus Emre kiirlerinde de bu açēdan ele alēndēđ ēekli ile Alevi-Bektaki edebiyatēnda tasavvuf yolunu sečen bütün ozanlarēn üzerinde durduklarē "kutsal insan" imgesinde gönül kavramēnēn, insanē Tanrēnēn engin kapsamēna çeken, mistik bir özelliđ i söz konusudur.

Alevi/Bektaki Edebiyatēnda ve dolaylē olarak, bu edebiyatēn önemli bir ismi olan Pir Sultan Abdal kiirlerinde normal hali ile insan sadece isim olarak insandē. Gerçeğ e ulakmasēnē engelleyen bir durum olarak, bilinci olmadan yakamak hayatēn gerçeklik tanēnēnēn dēkēdadē. Ruhsal gözler açēmadan; bakka bir anlamda kalp tamamē ile

ākla dolup Ali sevgisi ekliḡ inde gerçek benliḡ ini görmeden insan uyanık ve bilinçli deḡ ildir.

*Pir Sultan **ān** münkir yola gelir mi
Kaplumbaḡ a uçup menzil alē mē
Hiç mür~~ı~~tsiz kiki Hak**ā** bilir mi
Gel Muhammet Ali katar**ē**na gel*

Alevi-Bektaki tasavvufunda normal insani akā, Tanrē akkē ile tasarlanmāk "benlik" bilincine erikemez. Tanrē akkē ile kurgulanmāk olan benlik bilincinde Alevi-Bektaki inancēna göre ilahi bir kudretin varlḡ ē söz konusudur ve kurgulamanēn merkezinde "gönül" kavramē vardē. Alevi-Bektaki inancēnda evrende var olan her keyin özü bu kavram içerisinde konumlanmētē. Evrensel olarak insanēn kutsallḡ ān bilgisi ve dolayışyla Tanrēnēn var olukunun bilgisi, gönül kavramē ile ifade edilen kalbin derinliklerinde gizlidir.[20]

*Pir Sultan Abdal**ān** ar**ā** arē
Görünmez arē var gönüller nuru
Sütten ak abdan ak sudan arē
Gözlere görünmez baldan haber ver[1.s.33]*

Bu anlamē ile "ben" denilen varlıkla gerçeklik sēnālarē içerisinde anlatılmak istenen key Tanrēnēn varlḡ ādē, bu varoluk insan bilincinde kendini ilahi bir kudretle ortaya çēkarē ve evrene yaydē. Kahi bilinç evrende kendisini, görünük alanēna çēkarmak için yer ve gök olarak ikiye bölmüktür. Doḡ ada görünük alanēndaki göksel unsurlarla ifade edilen veya başka bir anlamda Tanrē kavramē ile tasarlanan ilahi doḡ anēn tam karkēsēnda, yersel unsurlar olarak tasarlanan "madde" dünyasē yer almētē.

Kısan bilincinde varlıkları keylerin ortaya çēkmasē ruh ve maddenin birleşmesi ile gerçekleşmiktir. Olukun bu şekilde imgelenen doḡ asē içerisinde ruh baḡ ānsēz, madde baḡ ānlē bir etmen olarak kurgulanmētē. Ruh ancak madde ile bu oluk sürecinde seçilebilir hale gelmiştir ve ruh maddeye göre asē olandē. Başka bir anlamda olukun mistik özelliḡ inde, ruhun dēānda kalan her key hayal dünyasēndadē ve hiçlikten ibarettir. Başka bir anlamē ile bu kurgulama madde ile ruh arasēndaki baḡ ānlēk

baĥ ėnsėzlĕk ilikkisine gĖre, maddenin ruh yani, ilahi bilinć olmadan var olamayacaĥ ė anlamĕna gelir. Bu tasarĕn içerisinde insan, baĥ ėnsėz olan gĖrĖnmez ve bilinmez olan ruh ile gĖrĖnĖr ve bilinir olan maddenin birlekmesinden meydana gelmiĥ, gĖksel unsurlarla yersel unsurlarĕn kesikim dĖzleminde gĖrĖnĖr tinsel bir varlĕk olarak tasarlanmĕttĕr.[29]

*Kafi nun olmazsa ilim yok olur
Her zerreyi vĖcut onlardan bilir
Bu ilmi yok olup var olan bilir
Yok olup var olan halden haber ver.[1 s.33]*

Bedeni ile somutlanan birer kavram olarak, insanda iki varoluk rĕkli sĖz konusudur. GĖksel unsurlarla temsil edilen ve Alevi/Bektaki inancĕnda dikey dĖzlem olarak imgelenen varoluk dĖzleminde, insan için Tanrĕ ėlemi ile insanlĕk ve madde ėlemini birbirine baĥ layan manevi hayatĕn varlĖĥ ė sĖz konusudur. Bu manevi hayat içerisinde insan ayaklarĕ ile maddeye, aklĕ ve ruhunu sembolize eden bakĕ ile de gĖkyĖzĖne baĥ lĕdtĕr. Kısandaki ilahi bilinć, yersel ve gĖksel unsurlarĕn kesiktĭĥ i somut bir yer olarak sembolize edilen kalbinde veya tinsel olarak gĖnlĖnde saklĕdtĕr. Bu anlamĕ ile kalp, ilahi bilinćle yersel unsurlarĕn kesiktĭĥ i ve olukun meydana geldiĥ i merkez nokta olarak tasarlanmĕttĕr. Bu nedenle kalp yani gĖnĖl, meyve ekirdeĥ inin, bedeninde kendisini Ėreten aĥ acĕn bilgisini içermesi gibi, hem gĖrĖnĖr ėlemlerin, bakka bir anlamda yaratĕlĕkĕn, hem de gĖrĖnmeyen yaratĕlĕk Ėncesi ėlemlerin bilgisi ile donatĕlmĕk "kozmik bilinć" veya ruh olarak kurgulanmĕttĕr[38]

*GĖnĖl ne yatarsĕn gaflet içinde
Doĥ du seher vakti kalk hĕcet dile
ĖzĖnĖ zulĖmden kurtaram dersen
Doĥ du seher vakti kalk hĕcet dile*

*Evliyĕlar enbiyalar bilirkir
MĖezzinler Allah Allah aĥ rĕĕr
GĖkte aziz melĕaikler seĥ rirkir
Doĥ du seher vakti kalk hĕcet dile*

Alevi/Bektaki inancında, gönül kavramının bu şekilde yapılmış olan tasarının bir sonucu olarak ortaya çıkan saf ilahi bilinç insanı Tanrıya ulaştırarak yegâne etmendir. Bu bilince ermek her varlıkta yani Kısan-ê Kâmil'de ulaşılan bilincin bu seviyesi ile birlikte, özsel anlamda tanrısal birlik gerçekleştirmek olur. Alevi-Bektaki tasavvufunda Kısan-ê Kamil anlamında insan varlığı sonsuzluk kavramıyla nitelendirilirken normal insani akl- gelip geçici olan ve göksel unsurlarla ifade edilen- ilahi bilincin mutlak gerçekliğinin yanında hayal kavramı ile nitelendirilebilecek olan madde âlemi ile çevrelenmiştir. Sınlandırmak bir varlık olarak insan aklının kâmil insanın ilahi varlığına ulaşabilmek için kendisini çevreleyen sınırların ötesine; yani maddeler dünyasının ötesine geçme zorunluluğu ortaya çıkar. Ortadan kaldırılması gereken bu maddi engeller, insan bilincinde madde ile sınılandırmak kısıtlı in bağı olduğı u nefis, başka bir anlamda ego benlik kavramı içerisinde tanımlanmıştır. Kikilik, ya da başka bir anlamda ego benlikle ifade edilen nefis, insan aklında geçmişle geleceğin kesikim noktasında maddi dünya ile varlıklanan, geçmişe yönelik olarak şekillenen ve asla değ iştirilemeyecek olan ve bu yönünden dolayı ölü olarak nitelendirilebilecek duygu, düşünce ve hatıralardan oluşur. Başka bir anlamda insanın hafızasına uygun olarak şekillenen bu süreçte zihnin ölü bir mevcudiyeti söz konusudur. Bu ölü mevcudiyet, Alevi/Bektaki inancında yedi büyük günahla sembolize edilmektedir. Bunlar: gurur, kibir, kin, nefret, öfke, kehvret ve aç gözlülüktür. Bu yedi büyük günahla ortaya çıkan övülme ve onaylanma isteğini insanın gerçek varlığına ulaşmasına engel olan bir perde olarak kurgulanmıştır.

Alevi/Bektaki inancında bu perdenin ötesinde insan maddenin ve zamanın kaçamaz egemenliğinden dolayı hiçlikle sarmalamış olduğı u niteliklerinden sıyrılmak isimsiz ve şekilsiz gerçek bir tinsel varlıktır. Ama bu perdeyi kaldıramayan bireysel insan tinselliğinin kutsal varlık halini kavrayamaz ve kavrayamadığı için de ölü niteliklerden oluşan duygu ve düşüncesinin ötesine geçemez. Kişisel dönüşüm sürecinde insan başka bir anlamda mevcudiyetine ölü niteliği kazandıran ve geçmişin kaçamaz egemenliği ile şekillenen duygu ve düşünce katmanlarının ortadan kaldırılması sürecinde acı ve kışkırtıcılarla yüzleşmek zorunda kalır. Bu anlamı ile

geçmişle gelecek birer olanak olarak insanın önünde, nâkîmdî kavramı içerisinde bulunmaktadır.[11 s.69] Bu yüzlekme, dönüküm sürecinin her anında ortaya çıkabilme kapasitesine sahiptir. Bu nedenden dolayı geçmişle ve geçmişin insan bilincindeki ölü niteliği ile yüzlekme -kâmil insanın tanrısal sorumluluğu gereği- Alevi/Bektâî inancında bir tercih sorunu olarak ortaya çıkmaktadır.

Alevi/Bektâî inancında insanın geçmişi ile yüzlekmesindeki amaç; dünyadaki varlığına da bir sonucu olarak kendisini ve dolaylı olarak da Tanrıya bilmesidir.

*Evveli Muhammet âhîrî Ali
Erenler kurdular erkanî yolu
Üç yüz altmış altı servinin dâle
Budağında açan gonca gül nedir*

*Pir Sultanî anke elde aramam
Pirimden haber geldi duramam
Menzilim âktâ belki varamam
Cümle neye vücut olan bil nedir.*

İnsanın tinsel varlığına değerli kâdan yegâne etmen kalbinde barındırıldığına inanılan ilahî âktâ. Bu âktâ evrendeki tanrısal varoluşun veya onunla ilgili olan her şeyin baklangıçlarıdır. Tanrısal varoluşun evrensel bir nitelik kazanmasındaki en önemli neden Tanrının kendi özüne duyduğu aklı yüzündendir. Tanrı özündeki tanrısal niteliğe sahip kutsal insana duyduğu aklı yüzünden tanrı bilmek için bir nur âktâ olmaktır; bir başka deyişle aklı kendini âktâ şeklinde göstermiştir.

*Bilirim sultanî sahip nazarsî
Sevdiğin âkâ dilde pazarsî
Hazret(i)âli pirüm deyü gezersin
Âkâ mevâliye benzer gözlerin*

Hakikat sevdasē dūktü serime
Keydallah nasibin sundu pirime
Hiç akālar ermez dostun sērēna
Âkēk mevâliye benzer gözlerin

Erenlerin yolu incedir ince
Karēnca çalēvēr hem kaderince
Pir Sultanōm hu der dostu görünce
Âkēk mevâliye benzer gözlerin

İkâî en aydēnlatēē bir niteliî e sahip olmasēndan dolayı ve nesneleri görünür hale getirmesiyle baî lantēē olarak akk, gönülde saklē olduî una ve sonsuz bir niteliî e sahip olduî una inanēdan özü arada herhangi bir engel olmadan doî rudan görebilmek olarak tasarlanmēktē. Bu anlamē ile gerçek akta bilginin kutsallî ēsöz konusudur. ve bu da tanēmak, bilmek, yakamakla mümkün hale gelmektedir.

Hak nasip eylese nura batmaz mē
Kalkēp arzulayēp ceme gelenler
Cümle bokgelenler dolu gitmez mi
Kalkēp arzulayēp Pire gelenler

Alevi-Bektaki inancēnda Tanrē bilgisine ulaşabilmenin yegâne yolunun Tanrēōya ve dolayēēyla insanēn özüne duyulan akktan geçtiî ine inanēktē. Bir bakka deyimle akk olmadan Tanrē bilinemez veya tanēnamaz. Alevi/Bektaki inancēnda sēr kavramē ile ifadelendirilen bu anlayēka ulaşabilmek için insanēn nefsinin bir bakka deyimle ego benliî ini ortadan kaldēmasē gerektiî ine inanēktē. Bu duruma gelen insan için ulaşmasē gereken tek bir hedef kalmēktē; akkēn nesnesi olarak tanēmlanan dosta ulaşmak.[20]

Kıanman gaziler dünya hilaftē
Bir canēn var dost yoluna teleftir
Gördüm demek yalan gören haktē

Her ki göremez göz olma ile

Alevi-Bektaki inancında insanın nefisinden veya ego benliğinden vazgeçmesi ve onu terk etmesi "ölmeden evvel ölmek" kavramı ile tanımlanır ve insanın tüm varoluğu ile (aklı ve kalbi ile) doğrudan yakayarak tecrübe edindiği bireysel ruhun evrensel ruh, evrensel ruhun da Tanrı'dan başka bir şey olmadığı bilgisiyle bütünlekinceye kadar ego benliğini veya nefisini ortadan kaldırma süreci olarak ifade edilir. Alevi-Bektaki tasavvufuna göre ruh ve nefis, can ve beden gibi zıddı unsurlar insanda birbirleriyle çatışır dururlar. Beden maddesel niteliğinden dolayı insanın benliğinde dünyaya bağlanma isteği uyandırılır. Bedeni canlı bir varlık haline döndüren ruh ise asıl kaynağına ulaşmak ister. Bu noktada daha önce de farklı bir açıdan ifade edildiği gibi seçim insanın elindedir; isim olarak insan olmak ve bunun sonucu olarak nefsinin getirmiş olduğu kârları hiçbir şekilde içersinde yakamak veya ruhun kaynağına ulaşmak anlamında evrimini tamamlamak ve Kâsan-êKâmil olmak.

Dolab Ali Ali deyib niçin inlersin

Kıilersin dolab derdin ne senin

Sen de mi ayrıldın nazlıyarından

Kıilersin dolab derdin ne senin

Alevi/Bektaki inancında ve Yunus Emre kıirlerinde daha güçlü bir şekilde ifade edildiği hali ile "dolab" kelime, bedenın sembolüdür. Su ise bedene hayat veren güçtür. Su birbirinden farklı bedenlere ve suretlere girip çıkar. Su ile dolabın birlikteliğinden bir ses çıkar; sürekli bir inilti, bu inilti Yunus Emre kıirlerinde insanın dünyadaki yalnızlığına ses olarak ele alınır. Pir Sultan'da kekillenen Alevi-Bektaki inancında ise bu ses; Ali sevgisinden kaynaklanan ve Tanrısal niteliği olan ayrıldığı sesidir. Bu ses ve iniltiyi çıkaran, her iki ozanın tasavvuf anlayışında da ortak olduğu üzere, candır. Can ne görünür ne de iktilir. Onu görebilecek göz insan-ê kâmilin gözü ikitebilecek kulak insan-êkâmilin kulağıdır.

Erenler gördüğü bir engin dündür

Eti yok kanı yok bir uçar kundur

Pir Sultan Abdal k irlerinde g n l kavram  i erisinde insan  Tanr sal birli e ulakmas  i in izledi i yol; imgesel olarak suyun tepelerden ak    inmesine, bakka sularla birlekmesine,  mak olup okyanusa yani ummana ulakmas na benzetilmi tir.

Pir Sultan Abdal' n s rem bu yolu

~~K~~san- Kamil'in olmu am kulu

~~K~~ster ya mur ya s n ister dolu

Nidem ben ummana dald ktan sonra

3. PİR SULTAN ABDAL KİRLERİNE GENEL BİR BAKIŞ VE GÜFTELERİN EDEBİYAT YAPISI

Bir sanat eserinin bakarışın ölçümlendirilmesinde içerik ile biçimin belirli bir uyum olurturmasē gerekir. Halk Edebiyatē açışından dükünöldüünde içerik ile uyum birbirlerini karkāklē olarak etkilerler.[8 s.87] Halk Edebiyatın olukum akamalarēnda, özellikle yazışē kültürün Anadoluōda henüz emekleme devresinde bile olmadıē ē dönemlerde halk, kendi edebiyatınē olurtururken müziē ini de bu edebiyata uygun olarak kkillendirmiştir. Halkın edebi hafēzasınē olukmasında halk müziē inin önemli bir yeri olmuştur. Özellikle Alevi/Bektaki Edebiyatınē olukmasına etkisi bakānēndan halk müziē inin, Alevi müziē inde deyiş çalāk ve söyleyiş tarzē kklinde gelişmesi dikkati çeken önemli bir husustur. Anadolu Aleviliē inin adap ve erkānēnda önemli yer tutan müzikal unsurlar, belirli bir edebi çerçevede, ākāklik geleneē i ile yakāndan ilikkili olarak gelişmiştir. Alevi Bektaki topluluklarēnda ayin-i cemler, erkānē somut bir kkilde yakāndıē ē dinsel ve sosyal boyutu olan önemli etmenlerden bir tanesidir⁶. Ayin-i cemlerde çalānēp söylenen deyişler içerisinde geleneksel olarak müziklendirilmiş PİR Sultan deyişlerinin önemli bir yeri vardē.[40] Tarihten gelen bu önemli misyonundan dolayıē Alevi-Bektaki müziē inin ve kīrinin kimi yazarlara göre en sevilen ozanē olan PİR Sultanın kīrlerinin edebi ve müzikal özelliklerinin birbirleri ile olan ilikkilerinin incelenmesi bu çalākmanē - edebi ve müzikal unsurlarē birlikteliē i yönünden - ana eksenini olurturmaktadır.

Lirizm açışından Alevi Bektaki edebiyatında en önemli mevkilerden birine sahip olan PİR Sultan Abdalın [22 s.17] geleneksel olarak müziklendirilmiş kīrlerinin edebi

⁶ Müzikle ilikkisi bakānēndan incelendiē inde ayin-i cemlerde on iki hizmetten birini olurturan makam sazendarlıkē. Sazendarlar aynı cemlerde deyiş, düvaz, miraçlama söylerler ve aynē zamanda semah da söyleyerek dönülen semahē idare ederler[16]

yapışın incelemeden önce Alevi Bektaki Edebiyatın genel özellikleri ile Pir Sultan Abdal kıirlerinin edebi yapışın içerik ve biçim açısından ele alacağız.

3.1 Alevi Bektaki Edebiyatın Temel Özellikleri

Kaynağın Varlık Birliğini inancın en ileri bir şekilde benimseyen Yunus Emre'de bulan Alevi/Bektaki Edebiyatı XIV.yüzyılda, Kaygusuz Abdal'da kurulmuştur. Özellikle XIV.yüzyılda Yunus Emre'den baklayarak tasavvufa dayalı Halk Edebiyatında Alevi Bektaki kıirler, inanç kavramları ile ilgili temaları ikleyerek zengin bir edebiyat oluşturmuklardı⁷. Eski Türk inançları'nın da izlerini sürdüren Alevi Bektaki kıirleri, akk ve muhabbete, Allah, Muhammet, Ali üçlüsüne, Âli Abâya, Hacı Bektaki Velî'nin Muhammet ve Ali'den ayrın olmadığına, harflerin sâlarına, tarikatın sâlarına, Yezidî lanetlemeye, tarikatın zorluklarına, ayin kurallarına ilişkin duygu ve düşüncelerini halkın anlayabileceğini bir dille ve genellikle hece vezni ile yazıp söylemiklerdir ve aynı zamanda tasavvuf terimleriyle birlikte kıirlerinde, kendilerine özgü abdal, dar, erkân, on iki imam, dört kapı bân, zahır,tevala, teberra, dolu, can, teber, kâh-e velayet, hu, akk niyaz, Allah eyvallah gibi bir çok terimlerle akyazdık kâd cinli ve kaygusuz deyimleri ile ifade edilen içki isimlerine de yer vermiklerdir.Alevi/Bektaki Edebiyatında kıirler, kendi inançları doğ rultusunda kıirlerde ve halk hikâyelerinde kutsal saydıkları kıikilerin (Seyit Gazi, Balân Sultan, Kâd Deli Sultan v.s) menkıbelerini de yansıtmaklardı.Kentlerde Bektaki, köylerde ve kırsal kesimlerde Alevi ve Kâdbak kıirleri olarak bilinen bu sanatçılar nefes, nutuk, devriye, güzelleme, taklama, kathiye, muamma, mersiye, methiye, naat, selamname, nevrüziye, kalenderi, divan, semai gibi türlerde ürünler vermiklerdir. Özellikle Alevi ve Bektakilerce kutsal kabul edilen yedi büyük ozanın (Yedi Ulular: .Hatayi, Pir Sultan, Kul Himmet, Fuzuli, Virani, Nesimi ve Yemini) karakteristik kimlikleri bu yönde gelişmiştir

⁷Türk Divan Edebiyatı Arapça ve Farsça sözlerle örölmük yabancı bir dil uydurarak kıan klasik Edebiyatın etkisiyle gelişirken halk kıirleri de sazları ile halkın dilini kıirlettirmiklerdir [22].

3.2 Pir Sultan Abdal kıirlerinde İçerik

Alevi Bektaki edebiyatında bazē kıirlerle ikledikleri konular arasēnda özdekliklerden bahsedilebilir. Başka bir ifade ile bu kıirlerin kıirlerinde, belirli özellikleri ile ikledikleri konular aḡ ēlāklē olarak yer alēlar. Asēm Bezirci Pir Sultan Abdal adlē eserinde, bu tür kıirlere örnek olarak; Yunus Emreōde tasavvuf düküncesinin, Karacaoḡ lanōda bekēri akkē; Dadaloḡ luōnda göçün, Pir Sultan Abdalōda ise inancēn ön plana çēktḡ ēnē ifade etmiştir.[8]

Pir Sultan Abdal kıirlerinin içeriḡ ini belirleyen argümanlar çoḡ unlukla Aleviliḡ in çevresinde yer alan görükler, duyuklar, davranēlar, töreler, yollar ve yakantēdardē.[29] Aleviliḡ i bu kadar yoḡ un bir kekilde iklenmesinin yanē sēa Pir Sultan Abdal kıirlerinde doḡ a insan, toplum, akk, dostluk, ayrēāk, özlem, zulüm, kavga, direnme, yakam ve ölüm gibi temalar da iklenmektedir. Pir Sultanōn, kıirlerinde Alevi Bektaki Edebiyatında lirizmi en üst seviyede kullanan kıir olarak efsanelekmiik yakamēnē göz önünde bulundurduḡ umuzda, inanç temalē olmayan kıirlerinin de Anadolu Aleviliḡ inde sayḡn bir yere sahip olduḡ unu söyleyebiliriz.

Halk Edebiyatēnēn genelde sözlü bir geleneḡ e sahiptir ve Pir Sultan Abdal kıirlerinin de belirli bir Alevilik ekseninde kekillendiḡ i kabul edilmektedir. Bu iki açēdan deḡ erlendirildiḡ inde Pir Sultan Abdal kıirlerinin taklitlerinin ortaya çēkmasē ve Pir Sultan mahlaslē kıirlerin halk tarafēndan kabul görmesinin, Alevilikteki ortak inançlar doḡ rultusunda Pir Sultan geleneḡ i olarak adlandēēdan bir sürecin olukmasēna neden olduḡ u ileri sürülmektedir. Bu açēdan ele alēndḡ ēnda, Pir Sultan kıirlerinde halk edebiyatēgeleneklerinden ödün verilmediḡ i göze çarpmaktadır.[40] Alevilik, Pir Sultan mahlasēnē kullanan ozanlarēn yakam biçimlerinin ve sanatlarēnēn olukmasēnda önemli bir eksen olukturnuğdur. Pir Sultan kıirlerinin çoḡ unda önemli yer tutan Alevilik, Pir Sultan Abdal adēnē Alevi/Bektaki Edebiyatēnēn yedi büyük ozanēndan birisi haline getirmiştir. Pir Sultan kıirlerinde Alevilik temasēnēn siyasi yönü Osmanlē ile Safeviler arasēndaki siyasi sorunlarēn halkēn gündemini belirlediḡ i bir ortamda ve inancēn dile getirildiḡ i bir eksenle iklenmiştir [8 s.92]. Kııcelememizdeki güftelerden örnek bir dörtlük akāḡ ādaki gibidir.

Gelin canlar bir olalēn

Münkire kēāç çalalēn

Hüseynin kanēn alalēn

Tevekkeltü taal allah

Pir Sultan Abdal kıirlerinde, inancēn temelini oluşturan konular, duygular ve dükünceler akaî āda belirtildiî i gibidir.

1) Hak, Mevla, Muhammet, Ali, Hasan, Hüseyin, Hatice, Fatma, Hacē Bektak-ē Veli, Seyit Ali, Balēm Sultan, Ebu Müslim, Mehdi Nesimi ve Mansurōa sevgi.

2) Muaviye, Yezit, Mervan, Mülcemoî lu, Padikah ve Hēzē Pakadan nefret. 3) On iki Kınam, Safevi, kahlare Üçler, Yediler, Kēklar, pirlar ve erenlere baî lēāk. 4) Alevilik tarikat, kural, töre ve törenlerinin; özel deymi ile erkānēānlatma. Bu özellikler göz önünde bulundurulduî unda Pir Sultan Abdal kıirleri içerik bakēnāndan dört ana kēānda toplanabilir. 1) Sevgi kıirleri. 2) Baî lēāk kıirleri. 3) Yergi kıirleri. 4) Töre kıirleri

3.2.1. Sevgi kıirleri

Pir Sultan Abdal kıirlerinde Alevilikle ilgili olgularēn ve kıkilerin hep güzel ve yüksek yanlarē yansēmāātē. kıirlerde, Aleviliî in ve Bektakiliî in de önemli bir karakteristiî i olan, ñHasan ve Hüseyinēe karkē duyulan hayranlāk dolu sevgiō dile getirilmiştir. Bu gruba giren kıirlere ñgüzellemeō veya ñululamaō denir. Kııcelememizdeki güftelerden örnek bir dörtlük akaî ādaki gibidir.

Hak için kendini kurban eyleyen

kah-ē Merdan oî lu Kınam Hüseyin

Cümle erenlere ferman eyleyen

Gözlerimin nuru Kınam Hüseyin

Pir Sultan Abdal kıirlerinde yüceltilmiş tanrēsal varlāklar da mevcuttur. Bunlardan en önemlisi ñHakō kavramē ile ifade edilmektedir. Pir Sultan Abdal kıirlerinde, Tanrē yerine Allah, Hüda, Mevla, Kudret, Didar ve Hak sözcükleri kullanılmaktadır. Pir Sultan Abdal kıirlerinde ileri sürülen temel önermeler kınlardē: ñAllah bir

Muhammet Ali Hakûdê. ñHer yerde hazê ve nazêdêrê. ñHer keyi bilir, çok güçlüdür, cömert ve zengindirê. ñKendisine inananlarê korurê. ñAllah bir Hak Muhammet Aliêdirê. Yüceltilen bu özelliklerden dolayı Pir Sultan Abdal, özünü Hak yoluna baî lamêdê. Hak akê ile yanmak, tüm varlê e ile ona baî lanmak ister ve ona dua eder.

é Hakka ula~~ır~~ rahê~~nê~~

é Hakka baî lamê~~nê~~ özüm

é Koyun beni Hak a~~ır~~na yanayê~~n~~

é Külli varê~~n~~ Hakka teslim ederim

é Biz de razê~~n~~ olduk Hak~~ân~~ gelene

é Daim Hak~~â~~ka doî ru meylim nazarê~~n~~

Yukarıda çekitli kiirlerinden alênan mêralardan da anlaêacaî e üzere, Pir Sultan Abdal kiirlerinde tasavvuf felsefesinin etkileri sêklêkla gözlemlenebilmektedir.

Tanrê Evren, Kısın ilikkisinin belirli bir bütünlük içerisinde yansêddê e Pir Sultan Abdal kiirlerinde Alevi Bektaki tasavvuf anlayê~~nê~~ da bir yansêmasê olan; insanê tanrêsal erdemlerle bezenmesinin, kalbini tanrêsal var oluğa adamasê~~nê~~ ve onunla bütünlükmesinin ancak ve ancak ak kavramê içerisinde meydana gelebileceî i ifade edilir. Tanrêyê mutlak bir iyilik kavramê olarak da gören bu tasavvuf anlayê~~nê~~ göre insan Tanrêyê belirli bir ak anlayê~~nê~~ içerisinde kendi gönlünde aramalêdê. Bu düşünce sistemi Alevi Bektaki tasavvufunun temel etmenlerinden bir tanesini oluşturmaktadır⁸[26].

Akaî da Pir Sultan Abdal kiirlerinde tasavvuf temalê kiirlerin dizelerinden bir kaç örnek verilmiştir.

é Ben Hakk~~ân~~ Haktan gelirim.

é Bizdedir Hakk~~ân~~ nikanê

é Hakk~~â~~ kurban verdim canê

⁸ Bu konu hakkındaki incelemeler daha ayrıntê bir êkilde felsefi inceleme bölümünde yapılmêdê.

é Sen Hakkâ-yabanda arama sakân

é Kalbini pak eyle Hakk sana yakân

Pir Sultan Abdal kîirlerinde tasavvuf düküncesi, Alevi Bektaki düküncesinin temel karakterinin yansâđmasē ile birlikte derinlemesine ıklenmemiştir[8] ancak bu kîirler, Anadolu Alevilîğinin âdap ve erkânēnēn şekillenmesinde önemli bir role sahip olmuştur. Öyle ki Pir Sultan kîirlerinde dinsel içerikli olmayan kîirler bile tarihsel süreçte halk tarafēndan aynē tasavvufi coşku ile karkādanmēk ve tasavvuf müziğinde kendilerine önemli bir yer edinmiştir [22]. Pir Sultan Abdal kîirlerinde Hakkâtan sonra sēra ile Muhammet ve Aliânin adlarē anēđ fakat kîirlerde Aliôye adananlar Muhammetôe adananlara nazaran çok daha fazladē. Genellikle Muhammet ve Ali beraber anēđ. kîirlerde çoğ unlukla Muhammetâ Aliôsiz, Aliôyi Muhammetsiz dükünmek mümkün değ ildir; bu iki isim kîirlerde adeta bir bütündür.[8 s.97] Akâğ edaki dizeler buna örnektir.

...Allah bir Muhammet Aliâdir Ali

...Gel Muhammet Ali katarēna gel.

...Evveli Muhammet ahiri Ali

...Kerem Muhammetâen mürvet Aliâden

...Mürkidim Muhammet buldum yolumu

...Rehberim Aliâdir verdim elim

...Muhammet Aliânin cemine düküm

...Bu dünyaya benim gönül verdiğ im

...Birisi Muhammet birisi Ali

...Adēna kanēna kurban olduğ um

...Birisi Muhammet birisi Ali

...Biz Muhammet Ali diyenlerdeniz

Birkaç kîirde yalnızca Muhammetâen bahsedilir:

Muhammetâir gönlümüzün aynasē

Salâvat verenin nur olur sesi

On sekiz bin âlemin hem Mustafaôsē

Ya Muhammet sana imdada geldim

Münkirin g~~ā~~as~~ē~~Hak~~ā~~an kesildi
Nesimi yüzüldü Mansur as~~ā~~d~~ē~~
Dünya yetmi~~k~~kere doldu bo~~k~~ald~~ē~~
Dolduran Mevlad~~ē~~ dolan Ali~~ā~~dir

Bu tür kıirlerde Ali~~ā~~nin kikişel özelliklerinin yan~~ē~~ s~~ā~~ra at~~ē~~ Düldül, k~~ā~~ē~~ē~~ Zülfikâr, eki Fatma ve kölesi Kanber~~ā~~den de söz edilmektedir.

Düldül~~ā~~e Kanber~~ā~~ Fatma Anay~~ē~~
Zakir oldum zikrederim Ali~~ā~~yi

Kanber ak~~ā~~t~~ē~~ gözlerin yan~~ē~~
K~~ā~~ttiller Düldülün kim~~ē~~eyi~~ā~~n

Çekip Zülfikar~~ā~~n beni öldürsen
Elim ete~~ā~~inde kalsam ya Ali

Pir Sultan Abdal kıirlerindeki benzer bir k~~ē~~kilde birçok Alevi/Bektaki ozan~~ē~~da ayn~~ē~~ ö~~ā~~ retinin Muhammet- Ali içerikli motiflerini k~~ā~~ k~~ē~~kilde dile getirirler:

Sefil Ali

Allah Muhammet Ali hep bir s~~ē~~d~~ē~~

Peri~~ā~~n Baba

Hak Muhammet -Ali Hakt~~ē~~

Pir Mehmet

Bu cihanda külli var~~ē~~n sorarsan
Allah bir Muhammet -Ali sevd~~ā~~im

Yukar~~ā~~daki dizelerden ve Pir Sultan Abdal kıirlerinden birkaç örnek verd~~ā~~imiz k~~ē~~kliyle Muhammet ve Ali iki kiki olarak dükünölmezler. Özellikle Erdebil

Tekkesiñin kekillendirmik olduĝu inanç motifleri içerisinde, Alevi -Bektaki Edebiyatında sâk-sâk tek bir isimmik gibi ifade edilirler.[9]

Pir Sultan kîrlerinde Aliñin oĝ ullarından da büyük bir sevgi ile bahsedilmektedir. Onlarñ öldürölmeleri karkēsında, köklü bir geleneĝ in bakāē çerçevesinde kîrlerde önemli bir matem havasē ve baĝ rē yanēklēk hissedilir.ve onlara adanan kîrler hem güzelleme hem de aĝ ā türünden izler takē. Çalāma alanēmēzdaki güftelerden örnek bir dörtlük akaĝ ādaki gibidir.

Muhammet Aliñin çerñi çāaĝ ē
Erenler yolunun gülñeni baĝ ē
Ciĝ erler paresi gönöl duraĝ ē
Erenler hünkârēñam Hüseyin

Pir Sultan Abdal kîrlerinde, kökenleri kîilik anlayāna dayanan ve tarihten gelen miras olarak Hasan ile Hüseyinñ intikamlarññ alñmasē yakāñdan dönemin siyasal ortamında zulme karkē bir intikam söylemi olarak kullanılmāstā. Çalāma alanēmēzdaki güftelerden örnek bir dörtlük akaĝ ādaki gibidir.

Gelin canlar bir olalēñ
Münkire kēāç çalalēñ
Hüseyinñ kanēñ alalēñ
Tevekkel tū taal Allah

Pir Sultan Abdal kîrlerinde Bektakiliĝ in piri Hacē Bektak-i Veli ile Balēm Sultandan da önemli oranda bahsedilmiştir. Arzuladēm sana geldim adlē güftenin örnek bir dörtlüĝ ü akaĝ ādaki gibidir.

Arzuladēm sana geldim
Hünkâr Hacē Bektak Veli
Eñĝ ine yüzüm sürdüm
Hünkâr Hacē Bektak Veli

Balēm Sultan ile Hacē Bektak-ē Veli bazē kîirlerde beraber anılmāstā

Çok ñükür olsun hūda demine

HacēBektāVeli Sultan Balēn var

Alevi/Bektaki büyüklerinden ve aynē zamanda Bektakilî in Balkanlardaki ilk misyonerlerinden olan Seyit Ali Sultanô da Pir Sultan Abdal kiirlerinde önemli oranda yer bulmuktur kendine.[9] kiirlerde Seyit Ali Sultan (Kēzā Deli) HacēBektaki Veli ve Balēn Sultanôda birlikte sevgi ve saygıyla andē.

*Bizlere bir dolu Aliôden geldi
Bir sen iç sevdî im bir de bana ver
Balēn Sultan Kēzā Deliôden geldi
Bir sen iç sevdî im bir de bana ver*

3.2.2. BaĴlāĴ kiirleri

Pir Sultan Abdal kiirlerinde baĴlāĴ kiirleri de sayēca önemli bir orandadē. BaĴlāĴ kiirlerinde On Ĵi Ĵnam, Safevi kaĴlarē Üçler, Bekler, Kēklar, pirlar ve erenler önemli yer tutar. Örnek dizeler aĴāĴdaki gibidir:

*.....On Ĵi Ĵnamôdē ulu kaĴhēnē
.....Üçler, Yediler, Erenler
.....Mürvete geldim yalēnē
.....Pir Sultanôn eydür mürvetli kaĴhēn
.....Yaram bak verdi sēlar ciĴ ergahēn
.....Erenlerin yolu incedir ince
.....Karēnca çalēv hem kaderince*

*Evliyanē erkânēna yoluna
Tâ ezelden mecbur idim erenler
ErmiĴim Kēklarôn meclisine
Bugün mürĴidimi buldum erenler*

Pir Sultan Abdal kiirlerinde sēklēkla geĴen ĴkaĴhò kelimesi, Ĵkan kaĴlarē için kullanēāken aynē zamanda o, Aliôyi ifade etmek için de kullanēmōā. Pir Sultan

Abdal kıirlerinde ñkahò kelimesi başka bir taraftan da, Aliînin üstün kıkılıî inde, kurtulukun simgesi haline getirilmiştir. Çalâma alanēmēzdaki güftelerden örnek bir dörtlük akaî ãdaki gibidir.

Hēē parā bizi berdar etmeden

Açāēn kapāar k̄ahōa gidelim

Siyaset günleri gelip çatmadan

Açāēn kapāar k̄ahōa gidelim

3.2.3. Yergi kıirleri

Pir Sultan Abdal kıirlerinde yergi kıirlerinin ana temasē genel olarak Aleviliî e, Ali yandaklarāna, Aliînin çocuklarē Hasan ve Hüseyinē kötülük yapanlara karkē nefret duyma ve onlardan uzak durma, ekseninde kekillenmiştir. [8 s.106] Pir Sultan Abdal kıirlerinde mutlak kötülük; kavramsal olarak ñyezitò kelimesi ile imgelendirilir ve bu kekilde belirli bir kötülük payesi biçilen kiki ve kurumlar ñyezitò adē altēnda isimlendirilir.⁹

Hey Yezit Muhammet Ali desene

Kin ile Kibir kosana

Aî u verdin ise K̄nam Hasanōa

Kēarlar barēda aî u tasēē Hasanōa

Hüseyin Aliînin oî lu

Yezidān elinden ciî eri daî lē

K̄kallah yezidin nesli kēāē

⁹ Yezit, etkisi günümüze kadar sürmesi bakēnēndan, İslam tarihinde Peygamberōn torunlarēn kanlē bir kekilde maruz kaldē ēñKerbelâò olayēnēn bak sorumlusu olarak derin izler bēakmēttē [21]

Mümin olan hak cemine derilir

3.2.4. Töre kıirleri

Pir Sultan Abdal kıirlerinde töre kıirleri çoğ unlukla Alevi Bektaki adap ve erkânê hakkênda bilgi veren kıirlerdir. Bu kıirlerde adê geçen terimler kınlardê: Er, talip, musahip, mürebbi, rehber, mürkît, pir, ikrar, ayin-i cem, meydan, dört kapê dar, kerbet ve çêrâj vs [8 s.107]. Bu türden olan kıirlerde, kimi zaman tüm dizeler erkânla ilgilidir.

*Devrildi ayn-i cem kuruldu erkân
Erenler oturmuk postu postuna
Niyaz edip Hakkâ açêdê meydan
Meydancêar çêrâj oldu destine*

*Mürîde varmaya talip olursan
Kıtida insandan rehber isterler
Verdiğ in ikrara doğ ru gelirsan
Aht ile peymandan rehber isterler*

*Tarikata ikrar verdim
Lanet Yezitâen el yudum
Muhammet Aliôyi gördüm
Firdevsâ alâ içinde*

Pir Sultan Abdal kıirlerinin çoğ u Alevilik ve onunla bağ lantêe olarak Alevi/Bektaki tasavvufu ekseninde kekillenmiştir ama bu ekseninin dâkênda Pir Sultan Abdal kıirlerinde doğ a, ayrêk, özlem, yakam, ölüm, toplum, zulüm, kavga, direnme, umut gibi konular hakkênda olanlarêda mevcuttur. Pir Sultan Abdal kıirlerinde çoğ u zaman bu tür konular Alevilikle bağ lantêe olarak, dolaylê yollardan ıkenmiştir.

*Yemen ellerinden beri gelirken
Turnalar Aliôni görmediniz mi*

*Hava üzerinde sema ederken
Turnalar Alimi görmediniz mi*

Örnek olarak verilen yukarıdaki dizelerde Ali sevgisi, doĝ a ve özlem arasında bir ilişki kurulmuştur. Özellikle doĝ a kırlarında, Alevi/Bektaki Edebiyatında da adē gizemli bir konuma sahip olan turna bakta olmak üzere koyun, öküz, arē bülbül gibi hayvanlarē adlarē geçmektedir.[43]

*Silkinip uçar da kanadēn çatar
Seçer kēavuzlar önüne katar
Hasan Hüseyin semah tutar
Kerbelâda illeri var turnanēn*

*Kerbelâ Çölünden bir koyun geldi
Kuzum diye meleyüben aĝ ladē
Koyunun sedasēbaĝ rēnē deldi
Yürekteki yaralarēn daĝ ladē*

*Öt benim sarētanburam
Senin aslēn aĝ açtandē
Aĝ aç dersem gönüllenne
Kērmēēgül de aĝ açtandē*

*Sordum sarēçî deme
Benzin neden sararmē
Ne sorarsēn hey dervik
Hakk korkusun çekerim*

Pir Sultan Abdal kırlarında akk, kelime anlamē ile iki alanda kendisine yer bulur. Birincisi; belirli bir tasavvuf anlayē içerisinde de gösterilebilecek, Allah-Muhammet-Ali, Hasan, Hüseyin, On İki İmam ve pirlere duyulan derin ve büyük sevgiyi ifade eder.

Ak ile yürüdük sen pire geldik
Muhammet cemalin seyrana geldik
Muhabbet narına yanmaya geldik
Zatı görmeye meydana geldik

Rengine boyandın meyinden içtim
Nice canlar ile didar görürüm
Muhabbet eyleyip candan sevdim
Muhabbeti küfür sayan gelmesin

Pir Sultan Abdal kırlarında ikinci akk teması Türk Halk Edebiyatında da ana temalarından birini oluşturan bekeri akk ekseninde şekillenmiştir.

Gider idim bende kendi isme
Dolularıya dēbarına
Aju kattē benim tatlēarına
Ummanlara gark eyledi sel beni

Derdimi yandığı en kēamayasın
Akk marukunu delōeyler imik
Bir kömür gözlünün ateki közü
Yakar bendeleri kül eyler imik

Âlem hüsnüne bakā
Gerdana benler tokur
Ancak yeril don yakā
Ebruları döküp gider

*Türlü donlar giyer gülden naziktir
Bülbül cevretme güle yaz~~ekt~~
Çok hasretlik çektim ba~~j~~ r~~en~~ eziktir
Güle güle gelir canlar paresi*

Yukarıdaki dizeler, Pir Sultan Abdal kıirlerinde bekleri aklı örnek olarak gösterilebilir. Pir Sultan Abdal kıirlerinde ölüm ve yaşam temaları da belirli bir gerçekçi bakış içerisinde işlenmiştir.

*A~~j~~ açlarda ye~~vil~~ yaprak
Bast~~g~~ ~~en~~ kara toprak
Yer alt~~en~~da kefen y~~et~~mak
Ba~~ken~~dan geçer bir gün*

*Be hey acayip adem
Öldü~~j~~ ünü bilemezsin
Korlar bir karanl~~ık~~ dama
Kap~~e~~ baca bulamazs~~en~~*

*Aha bak gözüm ya~~ken~~a
Dahi ne gelir ba~~ken~~a
~~K~~dim musallan ta~~ken~~a
Gidiyorum dertli dertli*

Pir Sultan Abdal kıirlerinde, örnekleri halk edebiyatında da sıkça görülen, birbirlerini seven insanların ayrışmalarının hüznü verici durumunu ifade eden kıirler de mevcuttur. Bu tür kıirler belirli bir dost kavramı üzerine kurgulanmıştır. Kimi zaman sevgilinin belirli bir dost kavramı içerisinde simgelenmiş olması yanısıra aynı simgeleme Alevi/Bektâkî Edebiyatında ve kimi zaman Pir Sultan Abdal kıirlerinde de olduğu gibi Tanrı aşkını ve sevgisini ifade etmek için de kullanılmıştır.[30] Bu simgelerde

ñdostò kavramē ile ifade edilmek istenen key çoĵ unlukla Tanrēññ gerçek sevgili olduĵ udur.

Özellikle Alevi/Bektaki tasavvufunun Vahdet-i Vücut öĵ retisinin kimi zaman panteist özellikler sergilemesi [34] bakka bir deyimle insanēñ, Tanrēññ insan suretindeki tecellisi olan Muhammet-Aliññ bir mazharē olarak yaratđmēk olmasēna inanđmasē dost kavramēññ Alevi-Bektaki edebiyatēndaki yerini çok daha açēk bir şekilde ifade edecektir.

Pir Sultan Abdal kıirlerinde dostluk ve ayrđēk temalarē bu sebepten dolayı mistik ve yalē özellikler gösterir.

*Dostun zülüfleri bölük bölüktür
Benim ciĵ erciĵ im delik deñiktir
Muhabbetin sonu tez ayrđēktē
Dost beni gönder de var ondan aĵ la*

3.2.5 Pir Sultan Abdal kıirlerinde Toplumsallēk

Pir Sultan kıirlerinde toplumsal meselelerden de söz edilmektedir. Özellikle yakāñdan dönemlerin sosyoekonomik, siyasal ve inançsal boyutu ile çekitli sorunlar içermesi, o dönemlerin tipik özelliklerinin Pir Sultan Abdal kıirlerinde yansēmasēna neden olmuştur.[43] Bu doĵ rultuda çağ ēñ bazēönemli kıkilerine, toplumsal olaylarēna kıirlerde çok sēk olmasa da deĵ inilmiktir. Akaĵ ēdaki örnek bir güftenin dörtlüĵ ü, Pir Sultanññ zalim yöneticilerden yakāñđēñē göstermektedir.

*Pir Sultanññ yaratđdēñ kul deyü
Zalim para elinden mi öl deyü
Dostum beni ēmarlamēk gel deyü
Gideceĵ im amma yol bozuk,bozuk*

Kanuni Sultan Süleymanññ 1534ñde Baĵ datē ve Basrañyē Safevilerñden geri almasē üzerine Pir Sultan, bu olaydan bahsettēĵ ine inanēñan akaĵ ēdaki kıirinde üzüntülerini dile getirir ve ĵah Tahmasbñ sitemde bulunur.

Yok mu bunda erenlerin yardēñē

Ne çekersin bu cefan^{en} derdini
Yi^î itlere ard^{er} vermek yurdunu
Ah hünkâr^{en} neye verdin Ba^î dat^{oe}

Aka^î âdaki kiirde toplumsal düzenin bozulmasından dolayı Pir Sultan^{en} duydu^î u
üzüntü dile getirilmektedir

keriat gö^î e çekildi
Yüzsuyu yere döküldü
Âlem zulm ile ya^âde
K^{ey}ametten i^{ka}ret var

Pir Sultan Abdal kiirlerinde bazen kavga ve umut da dile getirilir. Yakad^î dönemin
siyasal ve sosyoekonomik sorunlar^{en} Alevi topluluklar^e üzerindeki olumsuz
etkisinin önemli bir sonucu olarak Pir Sultan, kiirlerinde halk^e eyleme ça^î â^â. Örnek
bir güfte dörtlü^î ü aka^î âdaki gibidir

Özü öze ba^î layal^{en}
Sular gibi ça^î layal^{en}
Bir yürüyü^{ka} eyleyelim
Tevekkeltü taalallah

3.3 Pir Sultan Abdal kiirlerinde Biçim

Pir Sultan Abdal kiirlerinde içerik, kendine özgü sanatsal bir biçimde anlat^â.
kiirlerin, Halk Edebiyat^e s^{en}âlar^e içerisinde dil, deyim ve kökük düzeni aç^ândan
incelenmesi gerekir

3.3.1. Pir Sultan Abdal kiirlerinde Dil

Kökük düzeni ile Halk edebiyat^e gelene^î i sürdürülen Pir Sultan kiirlerinde, halk^{en} dili
ve bu dilin özellikleri yans^âdm^ââ^â. kiirlerde kullanılan dil; ça^î âna göre
de^î erlendirild^î inde duru ve sadedir. Yabancı sözcükler ve tamlamalar az say^âdad^â.
kiirlerde vezin hatas^e yersiz duraklarda kelime bölmelerine ço^î unlukla
rastlan^âmaz[25 s.25] Sözcükler halk dilinin karakteristik özelliklerini yans^ââ. Halk

dilinin karakteristik özelliklerini en yalân biçimde yansâtq̃ âna inanđan Yunus Emreânın Pir Sultancê etkilediğ i ifade edilmektedir.[3] Akağ âdaki kiirler bu duruma bir örnektir.

Yunus Emre :

Dolab niçin inlersin

Derdim vardē inlerim

Ben Mevlaôya anē oldum

Anē için inlerim

Pir Sultan :

Gel benim sarētamburam

Sen ne için inlersin

Kim oyuk derdim büyük

Ben anē için inlerim

Pir Sultan Abdal kiirlerinde kullanđan sözcükler çoğ unlukla halkân konukma dilinde geçen sözcüklerdir, fakat Türkçe tarihsel bir gelişim içerisinde değ ikime uğ radq̃ ândan, kiirlerde geçen sözcüklerin bir kēsmē bugün kullanđmamaktadır. [8 s.126].

Örnek Sözcükler :

Ağ u, ağ mak, ayāmak, balkānak, baz, bek, belik, bencileyin, bilece, boylamak, bōrk, buymak, çq̃ a, çî in, devlik, derilmek, deyu, dillemek, don, dōlek, eđ n, em, farēnak, gövel, ēācak, ēsē iye, kakānak, kanara, kanda, kēçē körelemek, muzulamak, od, ol, okuyuban, peyik, sayrē sēāđk, sonuk, sōđ ünnek, kar, kol, tamu, tapē tēmatoylamak, uğ runuğ run, urmak, usul, ōđ rünek, yağ ē yağ lāđ, yalabāđ.

Bugün halk dilinde kullanđmayan ya da çok nadiren kullanđan bu sözcüklerin Pir Sultan Abdal kiirlerinde kullanān oranē azdē. kiirlerde bu sözcükler dēānda kullanđan sözcükler halkân dilinde bugün bile kullanđmaktadır. Bu durum, aradan uzun zaman geçmesine rağ men kiirlerin dilini canlēve anlakāđ kēmāttē.

Pir Sultan kiirlerinde Arapça ve Farsça kökenli sözcüklere de yer verilmiştir. Agah, aht, ahir, ahiret, alem, arif, arq̃, akina, ayn, vade, bend, berdar, can, cefa, cemal, cevri, cuq̃, çarh, çile, dar, dehr, dergah, dervix, dest, didar, elest, erkân, evliya, eyyam, ezel, fani, firkat, gaza, gēman, gülbank, hak, Hak, hidayet, hilâl, himmet, hub, Hüdâ, ihlâs,

ilm, ikrâr, irfan, ırkât, kelâm, kem, Kefser, küfr, leb, libas, mah, maôuk, mevai, mevt, mey, muhabbet, müsahib, mümin, mürkit, mürvet, nikâp, nihan, penah, peyman, pinhan, rah, rahmet, rehber, rēza, safa, sahib, ser, seyir, sufi, kah, keb, kek, talib, tarik, turab, umman, üryan, vahdet, veli, viran, yad, yeksan, yemin, zahid, zahir, ziba, ziya v.b.[8].

Bu kelimeler Klam kültürünün ve tasavvuf felsefesinin, din, mezhep ve tarikat yakamēn etkisi ile dilimize girmiklerdir. Bazdarē asdarēda oldu u gibi de j il, Pir Sultan Abdal kiirlerinde de oldu u gibi, halkēn söyledij i biçimde kullanēmātē. Acaib i acayip, arz-ē hal i arzuhal, Akināi akana, avare i avara, kēymet i kēymat, esir-yesir, rehber- irehber, mükkil- mükkül vs [8 s.126]

Pir Sultan Abdal kiirlerinde en çok geçen sözcükler Alevi inanç, duyuk, töre, tarikat ve tarih büyükleri ile ilgili olanlardē. Ahd, Ali, aslan, ayin-i cem, Bektak Veli, cemal, çera j , dar, dergâh, didar, düldül, Ehli Beyt, erkân, evliya, gülbank, Hasan, Hüseyin, ikrar, ırkad, intikam, Kerbelâ, Mehdi, Mervan, muhabbet, Muhammet, müsahib, mürkid, niyaz, On iki Knam, Pir, sema, kah, talib, tevhid, vahdet, veli, yezit, yol, zahid, zülfikâr v.b..Pir Sultan Abdal kiirlerinde kapalē söyleyiklere ço j unlukla yer verilmemiktir, anlam açētē. Cümleler genellikle bir yada iki dizede biter.

Elim tutmaz güllerini derme j e

Dilim tutmaz hasta halin sormaya

Dört kitabēn manasēnē vermeye

Sazēn düzen tutmaz tel bozuk bozuk

kiirlerde fiillere çok yer verilmiştir. Bu durum kiirlerin yalēn ve hareketli olmasēnē sa j lamātē.

Pir Sultanōēn yaratēdēn kul diye

Zalim para elinden mi öl diye

Dost beni çaj ēmāk durma gel diye

Gidece j im amma yol bozuk bozuk

3.3.2. Pir Sultan Abdal kıirlerinde Deyik

Pir Sultan Abdal deyiğlerinin özünde Halk Türkçeösinin duruluğu ve sadeliği barınmaktadır

Pir Sultanöın gerçek veli

Kesmesin onlarda eli

Dokasan bir horasan piri

Hünkâr HacöBektak Veli

Dörtlükte de görüldüğü gibi anlatın içten, duyarlı ve oldukça doğ aldı. kıirlerde çoğ unlukla yapmacık ve kapalı söyleyişlerden kaçınmaktadı ve edebi sanatlar da sıklıkla kullanılmamaktadır. Akağ edaki kıir onun tekhis (kikilektirme) ve intak (konuşturma) sanatın kullandığı na bir örnektir

Sordum saröçöj deme

Anan baban varmölö

Ne sorarsöın hey dervik

Anam yer babam yağ mur

Pir Sultan kıirlerinde Divan Edebiyatının etkisi görülmez. Halk Edebiyatı geleneği ine sık sık öya bağ lı kalınmaktadır. kıirleri Halk Edebiyatı konuk birimi olan dörtlüklerden oluşur[8 s.130]. kıirler en az üç, en çok on iki dörtlükten kuruludur, fakat bunlar azınlmaktadır. Çoğ unlukta olanlar bek dörtlükten kurulu olanlardır. Bunu altı yedi, dört dörtlükten kurulu olanlar izler.

3.3.3. Pir Sultan Abdal kıirlerinde Ölçü

Pir Sultan Abdalda ilgili araştırma yapan bir çok yazarın ortak görüşü olarak Pir Sultan Abdal kıirlerinde en çok 6 + 5 ve 4 + 4 + 3 duraklı 11 heceli, çoğ u duraksız 8 heceli kalıplara bakıvurulduğunu ve seyrek olarak 5 + 6 duraklı 11 heceli ve duraksız 7 heceli kalıpların da denendiğini ifade edilir.[8 s.134]

3.3.4. Pir Sultan Abdal kıirlerinde Kafiye

Ölçü ve deyişteki özene karşı, Pir Sultan kıirlerinde, uyak düzeninde gerektiği kadar titiz davranıdğı e söylenemez. Bu yönü ile ele alındığında dizeler daha çok yarın ayaklarla yürütülmüştür.[8 s.136]

3.4 Geleneksel Olarak Müziklendirilmik Güftelerin Biçimsel Özelliklerine Genel Bir Bakış

Dörtlük sayı ile ölçü ve ayak düzeni bakımından çalınmamızdaki Pir Sultan Abdal kıirleri iki kısma ayrılır: Kokma ve Semai.

Kokma; Türk halk edebiyatında 11 heceli dörtlüklerden oluşan belirli uyak düzenlerine göre kurulan kıir biçimidir. Semai ise Türk halk edebiyatında 8 heceli, duraklı ve duraksız dörtlüklerden oluşan kıir biçimidir. Pir Sultan Abdal kıirlerinde ve çalınma alanında bulunan güftelerde en çok görüleni kokmadır. Çalınma alanındaki güftelerde 11 (6+5) hece ölçülü olan kokmalar çoğunlukta.

Kokmalar açısından güftelerde ağırlıklı olarak iki çekit ayak düzenleri vardır; ilk dörtlüklerde kafiye örgüsü olarak çapraz uyak; sonraki dörtlüklerde ise düz uyak bulunmaktadır.

1) a b a b c c c b d d d b...

2) x a x a b b b a c c c a....

Redifli kıirler için; çalınmamızdaki güftelerden örnek iki dörtlük aşağıdaki gibidir:

1)	<i>Abdal Pir Sultanın böyle buyu-r-du</i>	R (..du)
	<i>Ayrık donları biçti geydi-r-di</i>	R (..di)
	<i>Ben ayrılmaz idim felek ayır-dır</i>	R (..d)
	<i>Ajlama gözlerim mevla kerimdir</i>	
2)	<i>Pir Sultan Abdalın kendi ge-l-ene</i>	R (..ene)
	<i>Eskiğinin kendi özünde bu-l-ana</i>	R (..ana)

Bencileyin derdi garip o-l-ana

R (..ana)

Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan

Çalāmamēzdaki Pir Sultan Abdal kıırlarında kokmalardan sonra en büyük yeri semailer kaplar (yaklaşık olarak % 15). Uyak düzenleri kokmalarınkine benzer. Çalāmamēzdaki güftelerden örnek bir dörtlük akaĵ âdaki gibidir.

Hakikat bir gizli sēdē

Bilemezsın demedim mi

Bu bir rēza lokmasēlē

Yiyemezsın demedim mi

3.4.1. Kullandān Hece Kalēplarēn Güftelere Göre Daĵ dēnē

Çalāmā alanēmēzdaki kıırlarda kullandān hece kalēplarē nazēm şekilleri ve güfte sayđarē akaĵ âdaki gibidir.

Kullandān ölçü	Nazēm şekli	ķiir sayēē
11 (6+5) heceli	Kokma	27
11 (4+4+3) heceli	Kokma	6
8 heceli	Semai	3
7 heceli	Ėahi	1

Çalāmamēzdaki güftelerden örnekler akaĵ âdaki gibidir:

Tam uyaĵ a bir örnek;

Yaz selleri gibi akar çaĵ larēn

Hançer aldēn ciĵ erciĵ im daĵ larēn

Garip kaldēn ku arada aĵ larēn

Aşēlēn kapēlar kuha gidelim

*Yarēn uyaĵ a bir örnek;
Pir Sultan Abdalōm meydanda erdim
Her nere baktōnsa yarimi gördüm
Seherde tespihim evradēn virdim
Garip gönüllere mihman olansēn*

3.4.2. Müziklendirilmik Güftelerin Nazēm şekilleri ve Edebi Yapıdarē

1) Kōma: 6 + 5 = 11di hece ölçüsü

Hēzē paka bizi / berdar e-t-meden	-a	Y.K(..t..)	R(..meden)
Açdēn kapdar ẓahōa gidelim	-b	R (Açdēn kapdar kaha gidelim)	
Siyaset günleri gelip ẓa-t-madan	-a	Y.K(..t..)	R(..madan)
Açdēn kapdar ẓahōa gidelim	-b(N)	R (Açdēn kapdar kaha gidelim)	
Kalenin kapētaxtan demi-r-den	-c	Y.K(..r..)	R(..den)
Yanlarēm ẓürüdü yaktan yaĵ mu-r-dan	-c	Y.K(..r..)	R(..dan)
Bir kimsem yoktur ki dostu ẓaĵ ēr-dan	-c	Y.K(...r...)	R(..dan)
Açdēn kapdar ẓahōa gidelim	-b(N)	R (Açdēn kapdar kaha gidelim)	
Çakarēm bakarēm kale ba-k-ēna	-d	Y.K(..k..)	R(..ēna)
Mümin Müslümanlar gider i-k-ine	-d	Y.K(..k..)	R(..ine)
Bir ben mi dükmükem can tela-k-ēna	-d	Y.K(..k..)	R(..ēna)
Açdēn kapdar ẓahōa gidelim	-b (N)	R (Açdēn kapdar kaha gidelim)	
Abdal Pir Sultanōm ey Hēzē P-aka	-e	Z.K(..aka)	
Bizi hasret koydun kavim kard-aka	-e	Z.K(..aka)	

Yazďan mēgelir saĵ olan b-aķa

-e Z.K (..aķa..)

Aķďēn kapďar ķahĉa gidelim

-b (N) R (Aķďēn kapďar ķaha gidelim)

2) Kома: 6 + 5 = 11di hece ölçüsü

Alçakta yüksekte / yatan erenler	-a		
Yetikir imdada a-l-dēdert beni	-b	Y.K (..l.)	R (..dēdert beni)
Bakēm alēp hangi yere gideyim	-c		
Gittîj im yerde bu-l-du dert beni	-b	Y.K (..l.)	R (..du dert beni)
Oturup benimle ibadet kē-l-d	-d	Y.K (..l.)	R (..dē)
Yalan söyledi de yüzüme gü-l-dü	-d	Y.K (..l.)	R (..dü)
Yalēn kēāç olup üstüme ge-l-di	-d	Y.K (..l.)	R (..di)
Çaldēbölük bölük bö-l-dü dert beni	-b	Y.K (..l.)	R (..dü dert beni)
Üstümüzden gelen boran kē-k-î gibi	-e	Y.K (..k.)	R (gibi)
Yavru kahin pençesinde ku-k-î gibi	-e	Y.K (..k.)	R (gibi)
Sabahēn seheri gelen dü-k-î gibi	-e	Y.K (..k.)	R (gibi)
Çaj ēta baj ēta bö-l-dü dert beni	-b	Y.K (..l.)	R (..dü dert beni))

3) Semai: 4 + 4 = 8di hece ölçüsü

Arzuladēm / sana gel-dim	-a	R (..dim)
HünkârHacēBektak Veli	-b	R (Hünkâr HacēBektak Veli)
Ekiĵ ine yüzüm sür-düm	-a	R (..düm)
HünkarHacēBektak Vel	-b	R (Hünkâr HacēBektak Veli)
Edep erkândē yol-lar	-c	R (..larē)
Hu çekerler dervik kul-larē	-c	R (..larē)

Binip cansēduvarl-arē	-c	R (..larē)
Süren Bektaki Velidir	-x	

Pir Sultan ^o m gerçek vel-i	-d	Y.K (..i..)
Kesmesin onlarda el-i	-d	Y.K (..i..)
Doksan bir Horasan pir-i	-d	Y.K (..i..)
Hünkar HacēBektak Veli	b	

4) K^oma: 6 + 5 = 11^{di} hece ölçüsü

Benden selam söyle / o güzel kaha	-a		
Kurdu ^u u yollara g-it-miyor talip	-b	Y.K (..t..)	R(..miyor talip)
Herkes kendisine bir yol sürüyor	-c		
Mürkit buyru ^u unu t-ut-muyor talip	-b	Y.K (..t..)	R (..muyor talip)
K ^ı eri girüben ikrar Ha-k diyor	-d	Y.K(..k..)	R (diyor)
Dēkarēçēkuban ikrar yo-k diyor	-d	Y.K(..k..)	R (diyor)
Senden gayrēbana mürkit yo-k diyor	-d	Y.K(..k..)	R (diyor)
Verdi ^u i ikrardan dönüyor talip	-b		R (é talip)
Talip pirin dōkē inde otur-ur	-e		R (..ur)
Onunōçün ay ile güneş tut-ul-u	-e		R (..ur)
Güzel imamlarē sērēboz-ul-ur	-e		R (..ur)
Görgüsüz halkada oturur talip	-b		R (talip)
Abdal Pir Sultan ^o m ben bir bi ç-are	-f	Z.K (..are)	
Boynunu e ^u ipte durmuyor d-ara	-f	Z.K (..ara)	
Gönüle de düktü bir sēk y-ara	-f	Z.K (..ara)	

Kıleye inleye geliyor talip

-b

R (talip)

5) Kома: 6 + 5 = 11đi hece ölçüsü

Bek günlük dünyada / hey Adem oğ lu	-a		
Kâmillik kemalēyo-l-u gözle gel	-b	Y.K(..l.)	R(..u gözle gel)
Cümle alemin bakēHakkôa bağ lēđē	-a		
Marifet söyleyen di-l-i gözle gel	-b	Y.K(..l.)	R(..i gözle gel)
Varēp eller niçin kuyular ka-z-ma	-c	Y.K(..z..)	R(..ma)
Hēsa nefse uyup yolundan a-z-ma	-c	Y.K(..z..)	R(..ma)
Konuk hasmēn ile kūsülü ge-z-me	-c	Y.K(..z..)	R(..me)
Koy desinler sana be hey divane			
Pir Sultan Abdalōm sinem pare-ler	-d		R(..ler)
Yēđēđēviraneler kaldēulu-lar	-d		R(..lar)
Her ne ik iklersen seni görür-ler	-d		R(..ler)
Cihanēbok görmem do-l-u gözle gel	-b	Y.K(..l.)	R(..u gözle gel)

6) Kома: 4 + 4 +3 =11đi hece ölçüsü

Bir güzelin akē ēyēm erenler	-x		
Anē için taka tutar -el- beni	-a	T.N.Ç.K (el beni)	
Gündüz hayalimde gece dükümde	-x		
Kumdan kuma savuruyor- yel beni	-a	T.N.Ç.K (yel beni)	
Reyhanēdevkir devkir de-st-eyle	-b	T.K(..st)	R(eyle)
Ben deliyim oğ üt verip pe-st- eyle	-b	T.K(..st)	R(eyle)

Dükmanēmēn el yanēnda do-st- eyle	-b	T.K (..st)	R (eyle)
Bir gececik mihman eyle al ĩ ben	-a		R (beni)

Ak gül olsam al yanaî a sok-ulsam	-c	R (..ulsam)
Gülab olsam ak yüzüne saç-âsam	-c	R (..âsam)
Kölen olsam pazarlarda sat-âsam	-c	R (..âsam)
Kölem deyu ak sinene sar- ben	-a	R (beni)

Pir Sultan Abdalâm gamzeli î oktu	-d	T.N.Ç.K(oktur)
Hezaran sinende yaralar ç-oktur	-d	T.N.Ç.K(..oktur)
Benim senden özge sevdîî im y-oktur	-d	T.N.Ç.K(..oktur)
Kıanmansan ol Allahâ sor- beni	-a	R (beni)

7) Konma: 6+ 5 =11îi hece ölçüsü

Gel bir çift durnam Kars ellerinden	a	
Öter garip garip bizim el-lerde	b	Z.K(..lerde)
Evrilip çevrilip dala konmaya	c	
Avcâlar var sakân geçme çöl-lerde	b	Z.K(..lerde)
Sakân sevdîî im yar urum kê-k-âîr	d	Y.K(..k) R(..âîr)
Yaî ar yaî mur güllerini ü-k-üdü	d	Y.K(..k) R(..üdü)
Konup göçmek evliyalar i-k-idir	d	Y.K(..k) R(..idir)
Konup göç de söylensin dil-lerde	b	R(..lerde)
Aî lamak sevdîî im sana baha-ne	e	T.K(..ne)
Sâdaya gitmek yar muradân mēne	e	T.K(..ne)
Aliâm kâlavuzun olsun bu se-ne	e	T.K(..ne)

Kimse gelip dokunmasın yol-larda b R(..larda)

Ayrâddēn mōekinden nedir feryad-ēn	f	R(..ēn)
Çāk Yēddēz Daĵ ēna bir zaman tut-un	f	R(..un)
Orda Pir Sultan var ervahēzât-ēn	f	R(..ēn)
O seni geçirir çokkun sel-lerden	b	R(..lerde)

8) Kōkma: 6 + 5 =11âi hece ölçüsü

Bu yē bu daĵ larēn / karēe-r-imez	a	Y.K(..r)	R(..imez)
Eser bad-ēsaba yol / bozuk bozuk	b	R(bozuk bozuk)	
Türkmen kalkēp / yaylasāna / yū-r-ümez	a	Y.K(..r)	R(..ümez)
Yēkēmāk akiret / il bozuk bozuk	b	R(bozuk bozuk)	
Elim varmaz güllerini de-r-meye	c	Y.K(..r)	R(..meye)
Dilim varmaz hasta halin so-r-maya	d	Y.K(..r)	R(..maya)
Dört sualin manasēnēve-r-meye	c	Y.K(..r)	R(..meye)
Sazēn düzen tutmaz tel bozuk bozuk	b	R(bozuk bozuk)	
Kēzē Irmak gibi çaĵ ladēn a-k-tēn	e	Y.K(..k)	R(..tēn)
El vurdum göĵ sümün bendin yēk-tēn	e	Y.K(..k)	R(..tēn)
Gül yüzlü cerenin baĵ ēna çēk-tēn	e	Y.K(..k)	R(..tēn)
Girdim bahçasāna gül bozuk bozuk	b	R(bozuk bozuk)	
Pir Sultanōm yaratēddēm ku-l deyi	f	Y.K(..l)	R(..deyi)
Zalimlerin elinden mi ö-l deyi	f	Y.K(..l)	R(..deyi)
Dost beni de ēsmarlamāk ge-l deyi	f	Y.K(..l)	R(..deyi)

Gideceğ im ama yol bozuk bozuk b R(bozuk bozuk)

9) Kома. 6 + 5 = 11 li hece ölçüsü

Çāktān yücesine /seyran eyledim	-a		
Gönül eḡ lencesi küs-tü bulunmaz	-b	R(..tü bulunmaz)	
Dostlar bizden muhabbeti kaldāmāk	c		
Hiçbir ikrarāndan dön-dü bulunmaz	-b	R(..tü bulunmaz)	
Hani benim ile lokma yiye-n-ler	-d	Y.K(..n..)	R(..ler)
Bakēcanē dost yoluna koya-n-lar	-d	Y.K(..n	R(..lar)
Sen ölmeden ben ölürüm diye-n-ler	-d	Y.K(..n..)	R(..ler)
Dostlar da geriye kaç-tēbulunmaz	-b		R(..tēbulunmaz)
Pir Sultan Abdalōm desti dema-n-da	-e	Y.K(..n..)	R(..da)
İsmim Koca Haydar neslim Yeme-n-de	-e	Y.K(..n..)	R(..de)
Garip bakā bir hal gelse zama-n-da	-e	Y.K(..n..)	R(..da)
Orda bir kikinin dos-tu bulunmaz	-b		R(..tu bulunma

10) Kома: 4 + 4 +3 = 11di hece ölçüsü

Çoktan beri / yollarānē/ gözlerim	-a		
Gönlümün ziyasēdost sefa geldin	-b	R (sefa geldin)	
ku garip gönlümün baḡ ēbostanē	-c		
Ayva ile turunç nar sefa geldin	-b	R (sefa geldin)	
Yoksa karkānēda otu-r-an mēsān	-d	Y.K (..r..)	R (..an mēsān)
Serimi sevdaya yeti-r-en misin	-d	Y.K (..r..)	R (..en misin)

Aj̣ ē yüklerimi götü-r-en misin

-d

Y.K (..r..)

R (..en misin)

Katar maya ile yar sefa geldin

-b

R (sefa geldin)

Hindidir yarimin kaıklarēhindi	-e	Ses tekrarē(Aliterasyon)
Bilmem melek miydi arktan mēindi	-e	
Bir su ver içeyim yüreğ im yandē	-e	
Temmuz aylarēnda kar sefa geldin	-b	R (sefa geldin)
Yoksa sevdîğ imin il-inden misin	-f	R (..inden misin)
Yoksa has bahçenin gül-ünden misin	-f	R (..ünden misin)
Güzel Muhammetâin ter-inden misin	-f	R (..inden misin)
Cennet-i alada gül -sefa geldin	-b	R (sefa geldin)

Pir Sultan-giymik al ile yekil Ses tekrarē (Aliterasyon)

Yarin sevdalarēsere alākār

Sevdîğ im -giymik al ile yekil

Çarğdar bezenmik al -sefa geldin -b R (sefa geldin)

Not: T.RT repertuarēnda bu kiirin son iki dōrtlüğ ü bulunmamaktadır

11) Koma: 11di hece ölçüsü

Derdim çoktur/ hangisine/ yan-ayēn	-a		R (..ayēn)
Yine tazelendi / yürek y-are-si	-b	Z.K (..are)	R (..si)
Ben bu derde nerde derman bul-ayēn	-a		R (..ayēn)
Meğ er dost elinde ola ç-are-si	-b	Z.K (..are)	R (..si)
Türlü donlar giymik gülden nazi-k-tir	-c	Y.K (..k)	R (..tir)
Bülbül cevreyleme güle yazēk-tār	-c	Y.K (..k)	R (..tār)

Çok hasretlik çektim baî rân ezi-k-tir	-c	Y.K (..k)	R (..tir)
Güle güle gelir canlar pare-si	-b		R (..si)

Pir Sultan ^o m kati yüksek uç-ars ^o n	-d	Y.K (..ç..)	R (..ars ^o n)
Selams ^o z sabahs ^o z gelir ge-ç-ersin	-d	Y.K (..ç..)	R (..ersin)
Dilber muhabbetten niçin ka-ç-ars ^o n	-d	Y.K (..ç..)	R (..ars ^o n)
Böyle midir yolumuzun töre-si	-b		R (..si)

12) Ko^oma: 6 + 5 = 11^odi hece ölçüsü

Dostun bahçesine / bir hoyrat gi-r-mik	-a	Y.K (..r)	R (..mik)
Korudur hey benli dilber ko-ru-dur	-b	T.K (..ru..)	R (...dur)
Gülünü dererken dal ^o n ^o k ^o r-m ^o k	-a	Y.K (..r)	R (..m ^o k)
Kurudur hey benli dilber kurudur	-b	T.K.(..ru..)	R (..dur)
Bu meydanda serilidir po-st-umuz	-c	T.K (..st)	R (..umuz)
Çok kükür Mevla ^o ya gördük do-st-umuz	-c	T.K (..st)	R (..umuz)
Bir gün kara toprak örter ü-st-ümüz	-c	T.K (..st)	R (..ümüz)
Çürüdür hey benli dilber çürü-dür	-b		R (..dür)

Abdal Pir Sultan ^o m bak ^o ndan ba-κ-lar	-d	Y.K (..κ..)	R (..lar)
Eyileri kor da kötüyü ta-κ-la	-d	Y.K (..κ..)	R (..lar)
Bin çiçekten bir kovana bal i-κ-ler	-d	Y.K (..κ..)	R (..ler)
Ar ^o d ^o r hey benli dilber ar ^o d ^o r	-b		R (..d ^o r)

13)Ko^oma : 6 + 5 = 11^odi hece ölçüsü

Döndün mü benden/yüzü dön-esi	-a		R (..esi)
Verdi ^o in ikrara sald ^o m ben seni ^o	-b		R (Verdi ^o in ikrara ...)

İkrarēboynuna kement ol-asē	-a	R (..asē)
Verdiŭ in ikrara saldēm ben seni	-b(N)	R (Verdiŭ in ikrara...)

İkrar verip ikrarēndan dönücü		Ses tekrarē(Aliterasyon)
Arayēp ta kendi gibisin bulucu		
Batonundan deĴ sin Hakkōm kēācē		
VerdiĴ in ikrara saldēm ben seni	-b (N)	R (VerdiĴ in ikrara...)
İkrar verdim ikrarēmēgü-d-erdim	-c	Y.K (..d..) R (..erdim)
Senin gibi ikrarsēzēni-d-erdim	-c	Y.K (..d..) R (..erdim)
Varē ikrarlēya hizmet e-d-erdim	-c	Y.K (..d..) R (..erdim)
VerdiĴ in ikrara saldēm ben seni	-b (N)	R (VerdiĴ in ikrara....)
Uzun yaylanēza çēk-mayēm derdim	-d	R (..mayēm derdim)
SoĴ uk sularēnēēiç-meyim derdim-	d	R(..meyim derdim)
Serden geçip sizden geç-meyim derdim	-d	R (..meyim derdim)
VerdiĴ in ikrara saldēm ben seni	-b(N)	R(VerdiĴ in ikrara...)
Pir Sultan Abdalōm imandē i-man	-e	Z.K(man)
Münkürün kalbinden gütmesin gü-man	-e	Z.K(..man)
ķefaāt etmesin ol ahir za-man	-e.	ZK(..man)
VerdiĴ in ikrara saldēm ben seni	-b(N)	R(VerdiĴ in ikrara...)

14) Kōma : 6 + 5 = 11āi hece ölçüsü

Dün gece seyrimde / cōktuydu daĴ lar	-a	
DaĴ lar-aĴ lar aĴ lar Pir Sultan deyü	-b	R (..aĴ lar aĴ lar Pir Sultan deyü)
Gündüz hayalimde gece dükümde	-c	

Dükler-aî lar aî lar Pir Sultan deyü

-b

R (..aî lar aî lar Pir Sultan deyü)

Uzundu usuldu dedemin b-oy-u	-d	Y.K(..y..)	R(..u)
Yēddēzōdē yaylasē Banazōdē k-öy-ü	-d	Y.K(..y..)	R(..ü)
Yaz bahar ayēnda bulanē su-y-u	-d	Y.K(..y..)	R(..u)
Sular-aĵ lar aĵ lar Pir Sultan deyü	-b		R (...aĵ lar aĵ lar Pir Sultan deyü)

Pir Sultan kēzēydēm bende Banazōda	-e		R(..da)
Kanlēyak akētēm baharda yaz-da	-e		R(..da)
Dedemi astēdar kanlē Sivasōta	-e		R(..ta)
Dar aĵ acē- aĵ lar Pir Sultan deyü	-b		R(..aĵ lar Pir Sultan deyü)

Kemendimi attēm dara dola-κ-t	-f	Y.K(..κ..)	R(..tē)
Kafirlerin eli kana bula-κ-tē	-f	Y.K(..κ..)	R(..tē)
Koyun geldi kuzularēmele-κ-ti	-f	Y.K(..κ..)	R(..ti)
Koçlar - aĵ lar aĵ lar Pir Sultan deyü-	-b		R(..aĵ lar aĵ lar Pir Sultan deyü)

Pir Sultan Abdalōēm yücedir κ-an-ēn	-g	T.K(..an..)	R(..ēn)
Kudretten çekilmik pir senin k-an	-g	T.K(..an..)	R(..ēn)
Hakōka teslim ettim ol kirin c-an-ēn	-g	T.K(..an..)	R(..ēn)
Dostlar- aĵ lar aĵ lar Pir Sultan deyü	-b		R(..aĵ lar aĵ lar Pir Sultan deyü)

15) Κοκμα : 6 + 5 = 11đi hece ölçüsü

Dünyanēn üzerinde / kurulu d-irek	-a	T.K(..ek)
Emek zayolmadan sēzlarmēy-ürek	-a	T.K(..ek)
Bu düzeni kim kurmuk bizler de bil-ek	-a	T.K(..ek)

Söyle canān söyle dinlesin canlar

-b(N)

Ocaġ a koymuklar köke ta-κ-ēē	-c	Y.K (..κ.)	R(..ēē)
Hak onarsēn gerçeklerin i-κ-ini	-c	Y.K (..κ.)	R(..ini)
Bir gün aġ rāē'lar senin ba-κ-ēē	-c	Y.K (..κ.)	R(..ēē)
Söyle canēm söyle dinlesin canlar	-b(N)		

Pir Sultan Abdalōm farz ile sü-nnet	-d	Z.K (..nnet)	
Yola gelmeyene edilmez mi-nnet	-d	Z.K (..nnet)	
Cümlenin muradēdünyada ce-nnet	-d	Z.K (..nnet)	
Söyle canēm söyle dinlesin canlar	-b(N)		

16) Koma : 6 + 5 = 11di hece ölçüsü

Gam elinden benim/ zülfü siyahēm	-a		
Peykân deġ di sinem y-ara-landēgel	-b	Z.K (..ara)	R (..landēgel)
Suna bakē için aġ latma beni	-c		
Bugün sevda canda ara-landēgel	-b	Z.K (..ara)	R (..landēgel)

Ne çekersin dertli sinem daġ o-l-maz	-d	Y.K (..l.)	R (..maz)
Aylar yēlar geçer ömür çoġ a-l-maz	-d	Y.K (..l.)	R (..maz)
Nekterlidir yaralarēm onu-l-maz	-d	Y.K (..l.)	R (..maz)
Güverdi çevresi kara-landēgel	-b		R (..landēgel)

Gamdan hisar oldu mekanēm yurdu-m	-e	Y.K (..m)	
Kıtmez avazēm dinemez viridi-m	-e	Y.K (..m)	
Bir deġ il bek deġ il on deġ il derdi-m	-e	Y.K (..m)	

Düj ümler bak verdi sēa-landēge

-b

R (..landēgel)

Pir Sultan Abdal ^l ē haftada ayda	-f	T.N.Ç.K (..ayda)
Günler gelir geçer bulunmaz f-ayda	-f	T.N.Ç.K (..ayda)
Gönül Hak arzular can ^ē hay h-ayda	-f	T.N.Ç.K (..ayda)
Topraĝ ^ē üstüme körlendi gel	-b	R(..landēgel)

17) K^oma : 6 + 5 =11^{di} hece ölçüsü

Gel benim derdime / bir d-erman eyle	-a	Z.K (..erman) R (.. eyle)
Alemler derdine d-erman olans ^ē	-b	Z.K (..erman) R (..olans ^ē)
Özümün hükmüne bir f-erman eyle	-a	Z.K (..erman) R (..eyle)
Alemler hükmüne f-erman olans ^ē	-b	Z.K (..erman) R (..olans ^ē)
Bir ismim Haydar ^{ōd} ē bir ismim A-li	-c	T.K (..li)
Hak Murtaza dedi sana ya Ve-li	-c	T.K (..li)
Cihan ^ē Ah ^ē ēhem de evve-li	-c	T.K (..li)
Velayet mülküne sultan olans ^ē	-b	R (..olans ^ē)
Pir Sultan Abdal ^l ē meydanda e-r-dim	-d	Y.K(..r..) R (..dim)
Her nere bakt ^ē sa yarimi gö-r-düm	-d	Y.K(..r..) R (..düm)
Seherde tesbihim evrad ^ē vi-r-dim	-d	Y.K(..r..) R (..dim)
Garip gönüllere mihman i olans ^ē	-b	R (olans ^ē)

18) Semai: 4 + 4 = 8^{di} hece ölçüsü

Gelin canlar bir o-l-al ^ē	-a	Y.K (..l..) R(..al ^ē)
Münkire k ^ē ēç ça-l-al ^ē	-a	Y.K (..l..) R(..al ^ē)

Hüseynân kanân a-l-alân	-a	Y.K(..l..)	R(..alân)
Tevekkeltü taalallah	-b(N)		R (Tevekkeltü taalallah)
Özü öze baî la-yalân-	-c		R(..yalân)
Sular gibi çâî la-yalân	-c		R(..yalân)
Bir yürüyük eyle-yelim-	-c		R(..yelim)
Tevekkeltü taalallah	-b(N)		R (Tevekkeltü taalallah)

19) Kısma : 6 + 5 = 11âi hece ölçüsü

Gönlüm arz eyledi / görmeye geldim	-a		
Geldim ki evvelki benzi-n kalmamāk	-b	Y.K(..n..)	R(kalmamāk)
Evvel ėsmar ile muhabbetimiz	-c		
İimdi söylemeye dili-n kalmamāk	-b	Y.K(..n..)	R(kalmamāk)
Göçtü bu ömrümün kervanēgöç-tü	-d		R(..tü)
Yüzünde benlerin aklēna dük-tü	-d		R(..tü)
Nice bin akāklar badeler iç-ti	-d		R(..ti)
Bize bir tas acēsuyu-n kalmamāk	-b	Y.K(..n..)	R(kalmamāk)
Böyle bilseydim ben de gel-mezdim	-e	R(..mezdim)	
Salam verip selamēēal-mazdēn	-e	R(..mazdēn)	
Bahçe memur diye bende gir-mezdim	-e	R(..mezdim)	
Girdim ki bir deste gülün kalmamāk	-b	Y.K(..n..)	R(kalmamāk)
Pir Sultan Abdalōm geldim gi-d-erim	-f	Y.K(..d..)	R(..erim)

Sen gibi vefasēz yari ni-d-erim	-f	Y.K(..d..)	R(..erim)
Varē bir gerçeĝ e hizmet e-d-erim	-f	Y.K(..d..)	R(..erim)
Dökülmük yapraĝ ēn baĝ ēn kalmamāk -b		Y.K(..n..)	R(kalmamāk

20) Кома : 6 + 5 = 11âi hece ölçüsü

Gözleyi gözleyi / gözüm dö-rt oldu	-a	T.K(..rt..)	R (oldu)
Aliôm ne yatarsân günlerin geldi	-b		R(Aliôm ne yatarsân...)
Korular kalmazdêkara yu-rt-oldu	-a	T.K(..rt..)	R (oldu)
Aliôm ne yatarsân günlerin geldi	-b(N)		R (Aliôm ne yatarsân...)
Sancak gele Kazovaôya di-k-ile	-c	Y.K(..k..)	R (..ile)
Münafêk bakêna taklar dö-k-üle	-c	Y.K(..k..)	R (..üle)
Mümin olanlar da Hakka çe-k-ile	-c	Y.K (..k..)	R (..ile)
Aliôm ne yatarsân günlerin geld	-b(N)		R (Aliôm ne yatarsân ...)
Kêzêmak gibi bendinden bo-κ-an	-d	Y.K(..κ..)	R (..an)
Hamaôdan Mardinôe Sêvasôa dö-κ-en	-d	Y.K(..κ..)	R (..en)
Düldül eê erlendi Zülfikar ku-κ-an	-d	Y.K(..κ..)	R (..an)
Aliôm ne yatarsân günlerin geldi	-b(N)		R. (Aliôm ne yatarsân...)
Mervan soyun vu-r-alân	-d	Y.K(..r..)	R (..alân)
Hüseynin kanên so-r-alân	-d	Y.K(..r..)	R (..alân)
Padikahên öldü-r-elim	-d	Y.K(..r..)	R (..elim)
Tevekkeltü taalallah	-b(N)		R (Tevekkeltü taalallah)
Pir Sultanôm geldi cu-κ-a	-e	Y.K(..κ..)	R (..a)
Münkirlerin aklêκa-κ-a	-e	Y.K(..κ..)	R (..a)
Takdir olan gelir ba-κ-a	-e	Y.K(..κ..)	R (..a)

Tevekkeltü taalallah

-b(N)

R (Tevekkeltü taalallah)

21) Kома : 6 + 5 = 11đi hece ölçüsü

Gurbet elde bir hal / geldi bakāma	-a		
Aĵ lama gözlerim /mevla kerimdir	-b (N)	R (Aĵ lama gözlerim...)	
Derman arar iken/ derde dük oldum	-c		
Aĵ lama gözlerim / mevla kerimdir	-b (N)	R (Aĵ lama gözlerim...)	
Huma kuku yere düktü- öl-medi	-d	Y.K (...l.)	R (...medi)
Dünya Sultan Süleymanôa k-al-madē	-d	Y.K (...l.)	R (...madē)
Dedim yare gidem nasip -ol-madē	-d	Y.K (...l.)	R (...madē)
Aĵ lama gözlerim mevla kerimdir	-b (N)	R (Aĵ lama gözlerim...)	
Kaĵ āda yazarlar ufak yazē-lar	-e		R (...lar)
Anasēz olur mu körpe kuzu-lar	-e		R (...lar)
Derdi yüreĵ inde olan sēzē-lar	-e		R (...lar)
ñAĵ lama gözlerim mevla kerimdir	-b (N)	R (Aĵ lama gözlerim...)	
Abdal Pir Sultanôan böyle buyu-r-du	-e	Y.K (...r.)	R (...du)
Ayrđēk donlarēn biĉti geydi-r-di	-e	Y.K (...r.)	R (...di)
Ben ayrđmaz idim felek ayē-r-dē	-e	Y.K (...r.)	R (...dē)
Aĵ lama gözlerim mevla kerimdir	-b (N)	R (Aĵ lama gözlerim...)	
Sene tekmił olduĵ unu bil-diler	-e		R (...diler)
Yezit münafēk gömleĵ in kē-dđar	-e		R (...dđar)
Kasdeyleyüp imamlara kēy-dđar	-e		R (...dđar)

Aliôm ne yatarsên günlerin geldi

-b(N)

R (Aliôm ne yatarsên...)

Abdal Pir Sultan ^o am bu sözüm ha-k-tê	-f	Y.K (..k..)	R (..tê)
Vallahi bu sözümün hatasêyo-k-tur	-f	Y.K (..k..)	R (..tur)
Kimdiki sofunun yezidi ço-k-tur	-f	Y.K (..k..)	R (..tur)
Ali ^o am ne yatarsê günlerin geldi	-b (N)		R(Ali ^o am ne yatarsê ..)

22) Koma : 4+4+3 = 11di hece ölçüsü

Gurbet elde /yad ellerin / derdini	-a		
Çe-k-eyim de eyleneyim bir zaman	-b	Y.K(..k..) R (..eyim de eyleneyim...)	
Yaralêsine / bal ile tuzu	-c		
E-k-eyim de eyleneyim bir zaman	-b	Y.K(..k..) R (..eyim de eyleneyim...)	
Sahile uçurdum gönül ku-k-unu	-d	Y.K (..k..) R (..unu..)	
Sêyêdêgidiyor dağ lar ba-k-ê	-d	Y.K (..k..) R (..ê..)	
Mihri gibi gözlerimin ya-k-ê	-d	Y.K (..k..)R (..ê..)	
Dö-k-eyim de eyleneyim bir zaman	-b	Y.K(..k..)R (..eyim de eyleneyim...)	
Pir Sultan Abdal ^o am Seyit N-esimi	-e	Z.K (..esimi)	
ku aleme destan ettim s-esimi	-e	Z.K (..esimi)	
Uğ run uğ run sevdiğ imin yasê	-x		
Çe-k-eyimde eyleneyim bir zaman	-b	Y.K (..k..) R (..eyim de eyleneyim...)	

23) Semai: 4 + 4= 8di hece ölçüsü

Hak için kendini kurb-an eyleyen	-a	T.K (..an)	R (..eyleyen)
kahêMerdan oğ l-u k ^o nam Hüseyin	-b		R (..u k ^o nam Hüseyin)

Cümle erenlere ferm-an eyleyen	-a	T.K (..an)	R (..eyleyen)
Gözlerimin nur-u Kınam Hüseyin	-b		R (..u Kınam Hüseyin)

Muhammet Aliânin çekmi çā-aĵ -ē	-c	T.K (..aĵ)	R (..ē)
Erenler yolunun gülkeni b-aĵ -ē	-c	T.K (..aĵ)	R (..ē)
Cîĵ erler Paresi gönül dur-aĵ -ē	-c	T.K (..aĵ)	R (..ē)
Erenler Hünkâr-ēKınam Hüseyin	-b		R (..ēKınam Hüseyin)

Abdal Pir Sultanân tutar zam-an-ân -d	-d	T.K (..an)	R (..ân)
Dostumun dostuyuz biz haned-an-ân -d	-d	T.K (..an)	R (..ân)
O çekmi deĵ il mi ĵahēMerd-anân -d	-d	T.K (..an)	R (..ân)
Erenler serdar-ēKınam Hüseyin	-b		R (..ēKınam Hüseyin)

24) Semai: 4 + 4 hece ölçüsü

Hakikat bir /gizli sâ-dâ	a	ZK (..dâ)	
Bilemezsin /demedim mi	b		R (demedim mi)
Bu bir rēza /lokmasē-dâ	a	ZK (..dâ)	
Yiyemezsin /demedim mi	b		R (demedim mi)

Gün yüzlümün atētavлада baĵ lē (belirli bir hece ölçüsü ve düzeni yok)

Anayân atayân yüreĵ i kanlē

Ah yar yar yar dost dost

Medet yar yar yar dost yarim dost dost

Ah cana cana cana

Bah kına kına kına

Pir Sultan Abdalēm /ikte geldi yaz	x	6 +5 hece ölçüsü	Z.K(..yaz)
------------------------------------	---	------------------	------------

Kaldā kollarē ē eyle bir niyaz	x
Elmadan kēmē ē/pamuktan beyaz	x

Ver Allah bir güzel/ gönlüm eyleyim y

25) Kома: 6 + 5 = 11ôli hece ölçüsü

Her sabah her seher/ cümbuka gelir	a	Y.K(..r)	
Dağ lar ya Muhammet Ali çağ ēē	a	Y.K(..r)	
Bülbül de gül için figana baklar	a	Y.K(..r)	
Ağ lar ya Muhammet Ali çağ ēē	a	R (çağ ēē)	
Derdimi söylesem uçan ku-κ-lara	b	Y.K(..κ)	R(..lara)
Bakmēyon mu gözümdeki ya-κ-lara	b	Y.K(..κ)	R(..lara)
Sular bakēn vurur taktan ta-κ-lara	b	Y.K(..κ)	R(..lara)
Çağ lar ya Muhammet Ali çağ ēē	a	R (çağ ēē)	

Gitmez oldu yare giden yare giden yollarēn	c	R(..olllarēn)	
Felek kēdēkalkmēyor ki kollarēn	c	R(..olllarēn)	
Bir gün olup sussa bile dillerim	c	R(..illlerim)	
Söyler Ya Muhammet Ali çağ ēē	a	R (çağ ēē)	

Abdal Pir Sultanōm insan a-κ-ğ ē	d	R(..ğ ē)	Y.K(..ğ ē)
Aκēk olanlarēn sönmez ē-κ-ğ ē	d	R(..ğ ē)	Y.K(..ğ ē)

26) Kома: 6 + 5 = 11ôli hece ölçüsü

Her sabah her sabah / seher yelleri	-a		
Seher yelleriyle es-en Aliôdir	-b	R(..en Aliôdir)	
Muhammet kēdavuz mahkēr yerine	-c		

İslam'ın bayrağı en çek-en Ali'dir

-b

R (..en Ali'dir)

Münkirin gāasēHakûtan kesi-l-di	-d	Y.K (..l..)	R (..di)
Nesimi yüzüldü Mansur asēl-dē	-d	Y.K (..l..)	R (..dē)
Dünya yetmik kere doldu boka-l-dē	d	Y.K (..l..)	R (..dē)
Dolduran Mevalaôdē dol-an Aliôdir	-b		R (..en Aliôdir)

Abdal Pir Sultanôm kad olup gü-l-dü	-e		R (..dü)
Kabe-i şeriften bie nida ge-l-di	-e		R (..di)
Hakkôm emri ile dört kitap in-di	-e		R (..di)
Okuyan Muhammet yazan Aliôdir	-b		R (..dir)

27) Koma: 6 + 5 = 11di hece ölçüsü

Kerbela çölünden / bir koyun g-el-di	-a	T.K (..el..)	R (..di..)
Kuzum diye meleyüben i aî ladē	-b		R (aî ladē)
Koyunun sedasēbaî rēmēd-el-di	-a	T.K (..el..)	R (..di..)
Yürekteki yaralarēm i aî ladē	-b		R (aî ladē)

Koyun yere koydu nazlēdi-z-lerin	-c	Y.K (..z..)	R (..lerin)
Dinleyeyim keker gibi sö-z-lerin	-c	Y.K (..z..)	R (..lerin)
Köbleye döndürmük kara gö-z-lerin	-c	Y.K (..z..)	R (..lerin)
Koyun sesi yüreî imi daî -ladē	-b		R (..ladē)

Muhammet koyunun aslēmēsor-du	-d		R (..du)
Koyun dara geçip hok zarēkē-dē	-d		R (..dē)
Kuzu kurban olmaz ya niçin ol-du	-d		R (..du)

Fatm(a)ô Ananēn gözyaklarēçaĵ -ladē -b R (..ladē)

Koyun eydür benim kuzum a-l-dēār	-e	Y.K(..l.)	R(..dēār)
Beni hasret atekine sa-l-dēār-	-e	Y.K(..l.)	R(..dēār)
Cebrail Mikail bile ge-l-diler	-e	Y.K(..l.)	R(..diler)
Selman Kınamlarēn belin baĵ -ladē	-b		R(..ladē)
Muhammet koyunun aslēn ara-dē	-f		R(..dē.)
Kuzum dedi koyunayak dire-di	-f		R(..di..)
Naci derler bir gūruhtur tōre-di	-f		R(..di..)
Zūlfikar kēnēndan çēktēzaĵ -ladē	-b		R(..ladē)
Koyun eydür kuzum haslarēn ha-s-ē	-g	Y.K(..s.)	R(..ē)
Nuh felekten öte gelirdi se-s-i	-g	Y.K(..s.)	R(..i)
Yarēn mahķer günü kēām dava-s-ē	-g	Y.K(..s.)	R(..ē)-
Deyince Muhammet Ali aĵ ladē	-b		R(...ladē)
Pir Sultanōm firkat baĵ rēmēde-l-di	-ĵ	Y.K(..l.)	R(..di)
Ali Fatma Düldül Zūlfikar ge-l-di	-ĵ	Y.K(..l.)	R(..di)
Kuzu kurban olmaz ya niĉin o-l-du-	-ĵ	Y.K(..l.)	R(..du)
Kēklar da Hu deyip özün bir-ledi-	-b		R(..ledi)
Abdal Pir Sultanōm gönlüm ha-sta-dē	-f	Z.K(..sta.)	R(..dē)
Kimseye diyemem gönlüm ya-sta-dē	-f	Z.K(..sta.)	R(..dē)
Bilmem deli oldu bilmem u-sta-dē	-f	Z.K(..sta.)	R(..dē)
Böyle bir sevdaya sa-l-dēdert beni	-b	Y.K(..l.)	R(..dēdert beni)

28) Кома: 4 +4 +3 = 11âi hece ölçüsü

Koyun ben de /aık oduna/yan-ayēn	-a		R (..ayēn)
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan	-b (N)		R (Dönen dönsün.....)
Döneyim de Hakâtan mahrum kal-ayēn	-a		R (..ayēn)
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan	-b(N)		R (Dönen dönsün.....)
Bir gün olur ulu divan ku-r-ulur	-c	Y.K (..r..)	R (..ulur)
Suçlu suçsuz bir araya de-r-ilir	-c	Y.K (..r..)	R (..ilir)
Piri olmayanlar orda ye-r-ilir	-c	Y.K (..r..)	R (..ilir)
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan	-b (N)		R (Dönen dönsün...)
Pir Sultan Abdalōm kendi ge-l-ene	-d	Y.K (..l..)	R (..ene)
Eksîî inin kendi özünde bu-l-ana	-d	Y.K (..l..)	R (..ana)
Bencileyin derdi garip o-l-ana	-d	Y.K (..l..)	R (..ana)
Dönen dönsün ben dönmezem yolumdan	-b (N)		R (Dönen dönsün...)

29) Кома: 6 + 5= 11âi hece ölçüsü

Uyurken üstüme geldi eren-ler	-a	R (..ler)
Ne yatarsēn gafil uyan dedil-er	-a	R (..ler)
Mâhitap olmuştur yüzün gören-ler	-a	R (..ler)
ķunda duranlara merdan dediler	-a	R (dediler)

Uyandēm gafletten açtēm gö-z-ümü	-b	R(..ümü)
Erenler pâyine sürdüm yü-z-ümü	-b	R(..ümü)
Söylettiler hak söyledim sö-z-ümü	-b	R(..ümü)
Hak bin bir kelâmē inan dediler	-a	R (dediler)

Gökten indi derler idi Ḵaôya	-c	T.K(..sa)	R(..ya)
Zeburu Davutôa Tevrat Musaôya	-c	T.K(..sa)	R(..ya)
Üçüncü Ḵcıl indi Ḵaôya	-c	T.K(..sa)	R(..ya)
Dördüncü Resulôa Fûrkan dediler	-a	R (dediler)	
Kanber önü s̱a bindi Düldü-lê	-d	Y.K(..l)	R(..e)
Pirim HacêBektak Ḵrklarôa bi-l-e	-d	Y.K(..l)	R(..e)
Âb-êZemzem ile cümlesin si-l-e	-d	Y.K(..l)	R(..e)
Bir dolu sundular iç kan dediler	-a	R (dediler)	
Dağ larê deminden çekilir er-ler	-e		R(..ler)
Ördeğ i arzu eder cevlanda gö-l-ler	-e	Y.K(.l.)	R(..ler)
Deryalar geçilmez bulanêk sel-ler	-e	Y.K(.l.)	R(..ler)
Kalbi pâk olana umman dediler	-a	R (dediler)	
Kalbin pâk olursa var Hakkôa dük ol	-f	R(..ol)	
Erenler önünde dil olma sus ol	-f	R(..ol)	
Dünyanê varêndan vazgeç dervik ol	-f	R(..ol)	
Bu yolda dervike sultan dediler	-a	R (dediler)	
Dediler belâyêçeken Eyyu-pôtur	-g	Y.K(..p)	R(..tur)
Erenlerin s̱rêhok acayi-p-tir	-g	Y.K(..p)	R(..tir)
Her bir yerde s̱rê açmak ayêp-tê	-g	Y.K(..p)	R(..tê)
Gizli pinhanlara boyan dediler	-a	R (dediler)	

Pir Sultan dükümü er sevdasēna	-h	R(sevdasēna)
Âkēklar dükmesin el sevdasēna	-h	R(sevdasēna)
Bin nazar kēmāēm kalbin pasēna	-h	R(ē asēna)
Eyer âkēk isen üryan dediler	-a	R (dediler)

30) Koma: 6 +5 = 11di hece ölçüsü

Nasē yar diyeyim / ben böyle yara	-a		
Mecnun edip çöle i sal-dēktan sonra	-b	Y.K(..l.)	R (..dēktan sonra)
Alemin baî ēna bülbüller konmuk	-c		
Nidem benim gülüm -sol-duktan sonra	-b	Y.K(..l.)	R (..duktan sonra)
Karadē kaklarēn ke-man- istemem	-d	Z.K (..man..)	R (.. istemem)
ku gönlümde özge mih-man- istemem	-d	Z.K (..man..)	R (.. istemem)
Ölsem de derdime der-man- istemem	-d	Z.K (..man..)	R (.. istemem)
Ok vurup sinemi del-dikten son	-b		R (..dikten sonra)
Cokkun çaylar gibi ç-aî -lamayan yar	-e	T.N.Ç.K (aî lamayan yar)	
Gönlünü gönlüme b-aî -lamayan yar	-e	T.N.Ç.K (aî lamayan yar)	
Benim ku derdime aî -lamayan yar	-e	T.N.Ç.K (aî lamayan yar)	
Daha aî lamasēn öl-dükten sonra	-b	R (..dükten sonra)	
Pir Sultan Abdalōēm sürem bu-yo-lu	-f	T.K (..lu..)	
Kısan-ēkamilin olmuām- ku-lu	-f	T.K (..lu..)	
Kıster yaî mur yaî sēn ister-do-lu	-f	T.K (..lu..)	

Nidem ben ummana dal-dāktan sonra -b R (..dāktan sonra)

31) Konma: 6 + 5 = 11âi hece ölçüsü

Ne kadar bilirsen / bilene danāk	-a		
Danākan daĵ larēakar mēa-k-ar	-b	Y.K(..k.)	R(..ar)
Danākmadan yola dükse bir kik	-c		
Yorulup yollarda kakar mēka-k-ar	-b	Y.K(..k.)	R(..ar)
Altēnda bir pula olur mu kabu-l	-c	Y.K (..l)	
Konuk ehil ile olasēn ehi-l	-c	Y.K (..l)	
Konukma cahille olursun cahi-l	-c	Y.K (..l)	
Kiki itibardan düker mi dü-k-er	-b	Y.K(..k.)	R(..er)
Uzak ol cahilden kamile y-akēn	-d	Z.K(..akēn)	
Sözünde mana yok darēma s-akēn	-d	Z.K(..akēn)	
Hasmēn karēncaysa merdane t-akēn	-d	Z.K(..akēn)	
Ummadġ ēn tak baċa düker mi dü-k-er	-b	Y.K(..k.)	R(..er)
Abdal Pir Sultanōm bu böyle mō olur	-e	Y.K(..l.)	R (..ur)
Herkes ettiġ ini elbette bu-l-ur	-e	Y.K(..l.)	R (..ur)
Alāēkuklarēn ömrü az olur	-e	Y.K(..l.)	R (..ur)
Akbaba zararsēz yakar mēya-k-ar	-b	Y.K(..k.)	R(..ar)

32) Semai: 4 + 4 = 8âi hece ölçüsü

Seher vakti / kalkan kervan	-a		
Ėiler de zar eyle-n-ir	-b	Y.K (..n.)	R(..ir)
Bir güzele dükēn gönül	-c		

Çiçeklenir korula-n- $\bar{a}$ -b Y.K (..n..) R(.. $\bar{a}$)

Bahçenizde güller aç-ar	d		R(..ar)
Kışında bülbüller öt-er	d		R(..er)
Engel gelir bir kal kat-ar	-d		R(..ar)
Olan ıklar gerile-n-ir	-b	Y.K(..n..)	R(..ir)
Bülbül geldi konu da-l-a	-e	Y.K(..l..)	R(..a)
Bülbül den hata yok gü-l-e	-e	Y.K(..l..)	R(..e)
Engel bir tak atar gö-l-e	-e	Y.K(..l..)	R(..e)
Olan ıklar gerile-n-ir	-b	Y.K(..n..)	R(..ir)
Pir Sultan Abdal gö-ç-elim	-f	Y.K(..ç..)	R(..elim)
Pir elinden bad i-ç-elim	-f	Y.K(..ç..)	R(..elim)
Kıkkâr olandan ka-ç-alēm	-f	Y.K(..ç..)	R(..alēm)
Kıkkâr bir gün parele-n-ir	-b	Y.K(..n..)	R(..ir)

33) Kahi: 4+3 = 7'li hece ölçüsü

Sordum sarē/ çîj deme

Sen nerede kâdlarsēn

N 1 : Sordum sarēçîj deme

Ne sorarsēn be dervik

N 2 : Ne sorarsēn be dervik

Yer altānda kâdlarēm

Sordum sarēçîj deme

Yer altānda ne yersin

Ne sorarsēn be dervik

Kudret lokmasēyerim

Sordum sarēçîĝ deme

Senin benzin ne sarē

Ne sorarsēn be dervik

Hak korkusu çekerim

Sordum sarēçîĝ deme

Anan baban var mēdē

Ne sorarsēn be dervik

Anan yer babam yaĝ mur

Sordum sarēçîĝ deme

Asacaĝ ēel-inde

Hak kelamēd-il-inde

Çîĝ dem de derviklik var

Pir Sultanōm e-r-lerle

Yüzü dolu nu-r-larla

Ak sakallēpi-r-lerle

Çîĝ demde derviklik var

34) Koma: 6 + 5 = 11di hece ölçüsü

Sultan suyu gibi/çaĝ layēp akma -a

Du-r-ulur gam yeme divane gönül -b Y.K (..r..) R (..ulur gam yeme...)

Er bakēnda duman daĝ bakēnda kēk -c

E-r-ilir gam yeme divane gönül

-b Y.K (..r..) R (..ilir gam yeme...)

ḳahēnerdan önümüzde kē-avuz	-d	Z.K (..avuz)
Yēkēār mēHakkōn yaptıē ēh-avuz	-d	Z.K (..avuz)
Üç günlük dünyada hep yahki y-avuz	-d	Z.K (..avuz)
Yo-r-ulur gam yeme divane gönül	-b	Y.K (..r..) R (..ulur gam yeme...)

Pir Sultan Abdalōm sērdan sērada	-e	Z.K (..rada)
Bu ik böyle oldu kaldēn bu rada	-e	Z.K (..rada)
Cümlemizin yeltendiē i mu rada	-e	Z.K (..rada)
E-r-ilir gam yeme divane gönül	-b	R (..ilir gam yeme...)

35) **Koḳma: 6 +5 = 11d̄i hece ölçüsü**

ḳu kanlēzalimin / ettiē i i-ḳ-ler	-a	Y.K (..ḳ..) R (..ler)
Garip bülbül gibi z-âre-ler beni	-b	Z.K (..are..) R (..ler beni)
Yaē mur gibi yaē ar bakēna ta-ḳ-lar	-a	Y.K (..ḳ..) R (..lar)
Dostun bir fiskesi p-are-ler beni	-b	Z.K (..are..) R (..ler beni)

Dar günümde dost düḳmanēn bello-l-du	-c	Y.K (..l..) R (..du)
On derdim var ise kimdi ello-l-du	-c	.K (..l..) R (..du)
Ecel fermanēboynuma asē-l-d	-c	Y.K (..l..) R (..dē)
Gerek asa gerek vura-lar ben	-b	R (..lar beni)

Pir Sultan Abdalōm can göē e a-ē -maz	-d	Y.K (..ē ..) R (..maz)
Hakōtan emrolmaz sa āahmet ya-ē -maz	-d	Y.K (..ē ..) R (..maz)
ḳu ellerin takēhiç bana de-ē -mez	-d	Y.K (..ē ..) R (..mez)

İle dostun bir tek gülü yara-lar beni

-b

R (..lar beni)

36) Kona: 6 + 5 = 11di hece ölçüsü

ku karkēyaylada / göç katar kata-r	-a	Y.K (..r)
Bir güzel sevdasēserimde tüte-r	-a	Y.K (..r)
Bu ayrđk bana ölümden bete-r	-a	Y.K (..r)
Geçti dost kervanēeyleme beni	-b(N)	

ku benim sevdiğ im bakta otu-r-ur	-c	Y.K (..r)	R (..ur)
Bir güzelin derdi beni biti-r-ir	-c	Y.K (..r)	R (..ir)
Bu ayrđk bize zulüm geti-r-ir	-c	Y.K (..r)	R (..ir)
Geçti dost kervanēeyleme ben	-b(N)		

Pir Sultan Abdalōm kalkēn a-k-alēm	-d	Y.K(..k.)	R (..alēm)
Akēp yüce dağ ēengin dü-k-elim	-d	Y.K (..k.)	R (..elim)
Çok nimetin yedik helalla-k-alēm	-d	Y.K (..k.)	R (..alēm)
Geçti dost kervanēeyleme beni	-b(N)		

37) Kona: 6 + 5 = 11 li hece ölçüsü

Medet ya Muhammet / medet ya Ali	-a	
Ya Muhammet sana mürvete geldim	-b	R(Ya Muhammet sanaé)
Karlēdađ lar gibi yēđ dēm günahēm	-c	
Ya Muhammet sana mürvete geldim	-b (N)	R(Ya Muhammet sanaé)

Cennetin kapēēmermerdir ta-k-ē	-d	Y.K(..k.)	R(..ē)
Kıcidir duvarēhikmettir i-k-i	-d	Y.K(..k.)	R(..i)
Yüz igirmi dört bin nebinin ba-k-ē	-d	Y.K(..k.)	R(..ē)

Ya Muhammet sana mürvete geldim -b(N) R(Ya Muhammet sanaé)

Muhammetâtîr nebilerin ayna-s-ē	-e	Y.K(..s..)	R(..ē)
Salavat verelim nur olu se-s-i	-e	Y.K(..s..)	R(..i)
On sekiz bin alemin hem Mustafa-s-ē	-e	Y.K(..s..)	R(..ē)
Ya Muhammet sana mürvete geldim	-b(N)	R(Ya Muhammet sanaé)	
Abdal Pir Sultanôm Ben kıam-a geldim	-f	R(..a geldim)	
kıam elize hey dost yana yan-a geldim	-f	R(..a geldim)	
Bingan ettim Ali kapân-a geldim	-f	R(..a geldim)	
Ya Muhammet sana mürvete geldim	-b(N)	R(Ya Muhammet sanaé)	

4. GELENEKSEL OLARAK MÜZİKLENDİRİLMİŞ GÜFTELERİN MÜZİK YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

4.1 Alevi Bektâî Kültüründe Deyik

Türk Halk Müziği ve Edebiyatında türkû, kıkma, mani gibi nazâm şekilleriyle yazılan ezgili kıır türlerinin genel adına deyik denir. Deyik sözcüğü, Türkçedeki köküne örnek masdarânen eklenmesi ile oluşan demek fiilinden türetilmiş bir sözcüktür. Demek bugün daha çok, laf etmek anlamlarıyla kullanılmaktadır.

Sözcüğün kullanıldığı alan günümüzde Balkanlardan, Asya içlerine kadar uzanmaktadır. Türk kültürünün en önemli yapılarından biri olan Divan ü Lûgat it Türkîde demek sözcüğü örnek veya örnek şeklini almıştır. XI. yy.da yazılan bu ansiklopedik sözlükte tiyik veya deyik adına rastlanmazken XIII.yy dan itibaren deyik sözcüğü Anadolu'da yeni yeni şekillenmeye başlayan âkık müziği ve edebiyatında tiyik veya deyik olarak kullanılmaktadır. Halk müziği açısından değ erlendirildiğinde türkû, türkmani, varsaî ş deyik, kayabak ve üçleme gibi türler etnik olgular içerisinde barındırılmaktadır. Ak baklarda âkık müziği ve edebiyatı içinde şekillenen ve kökünü, halk adet ve geleneklerinden alan bu türlerin içinde deyik adı verilen tür, daha sonraları Alevi Bektâî inancına bağ lı topluluklar arasında kullanılan temel terimlerden biri olarak, özel bir anlam kazanmıştır.[13 s.1].

4.2 Alevi Bektâî Müziği

Anadolu Alevi ve Bektâîliğin en önemli unsurlarından biri de müziktir. Bu müziğin temelini çalgı kıır birlikteliği oluşturur. Anadolu Aleviliği ve Bektâîliği içinde müziğin böylesine önemli bir kültürel öğ e olması ayin müziklerinde çeşitliliğe, başka bir anlamda kültürel bir zenginliğ e neden olmuştur. Akık adı verilen ve elindeki bağ laması ile kendisinin veya başkalarının kıırlerini söyleyen kişiler, yerel

kültürlerden aldıkları müzik zevkleriyle çeşitli müzikal türler oluşturmuklardır. Bu doğrultuda Alevi Bektaki müziği de ince akla Duvaz Kınam, Cuk Havasê Nevruziye, Deyik ve Semah gibi terimler gelmektedir. Bu türlerin bir kısmı söylenen kiirin tematik yapısından bir kısmı ezgi karakterini, bir kısmında oyun- müzik beraberliği inden olunan semahların mistik özelliklerini ifade etmektedir.

Alevi Bektaki kültüründe ezgi ekliğinde söylenen kiirleri ifade etmek açısından müzikle ilgili olmayan bir çok terim bir müzik türüymük gibi değerlendirilir hale gelmiştir.

Duvaz Kınam: Kıinde On iki Kınamın sırasıyla adın geçtiği lirik Alevi Bektaki kiiri ve müziği idir.

Miraçlama: Hz. Muhammed ve Hz. Ali'nin kâklar Meydanında buluşmasını anlatan ve epik bir karakter gösteren Alevi Bektaki kiiri ve müziği idir.

Semah: Alevi Bektaki toplulukları dini inançları doğrultusunda gerçekleştirdikleri mistik ve dinsel karakterlerin ön plana çıktığı halk oyunudur. Ayin sırasında semah, dinsel coğunun en üst noktaya çıktığı bir evredir ve bu özelliğinden dolayı Aleviler kendi dinsel ritüellerinde semah semah dönme olarak adlandırılmaktadırlar.

Mersiye: Daha çok Hz. Hüseyin'in Kербela'da öldürülmesinin anlatıldığı epik karakterli Alevi-Bektaki kiiri ve müziği idir.[13 s.13]

4.3 Alevi Bektaki Deyiklerinde Müzik, Edebi Yapı-Tema Kıkkisi ve Güftelerin Müzik yönünden Kıccelenmesi

Alevi- Bektaki müziğinin karakterini en belirgin şekilde yansıtan türlerin başında deyimler gelir. Deyimlerdeki anlatım, melodi ile direkt bağlanmıştır. Ayrıca deyimlerin en önemli özelliklerinden birisi olan mesaj verme içinde de melodinin önemi büyüktür. Deyimlerdeki edebi ve müzikal birlikteliklerdeki en önemli ayırt edici özellik kiirdeki ifade ile seçilen melodi örgüsündeki ve makam karakterindeki uygunluktur. Bu ifadeler müzikal açıdan, deyim vermek istediği mesaja göre keskin, sert, coğuklu ve sakin karakterlerle yapılır.

AÇILIN KAPILAR ŞAHA GİDELİM

Derleyen: Arif Sağ

Notaya Alan: Aziz Erdoğan

§

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of seven staves of music. The first four staves are instrumental. The fifth staff begins with the lyrics 'Hı zır Pa şa bi zi bi zi ber dar et me'. The sixth staff continues with 'den (saz...) Hı zır Pa şa'. The seventh staff concludes with 'bi zi (saz...) ber dar et me den (saz...)'. The score includes various musical notations such as eighth notes, quarter notes, and rests, as well as dynamic markings like 'f' (forte) and 'p' (piano).

4

7

10

13

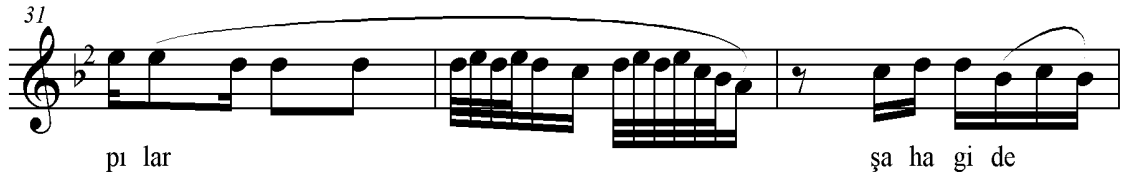
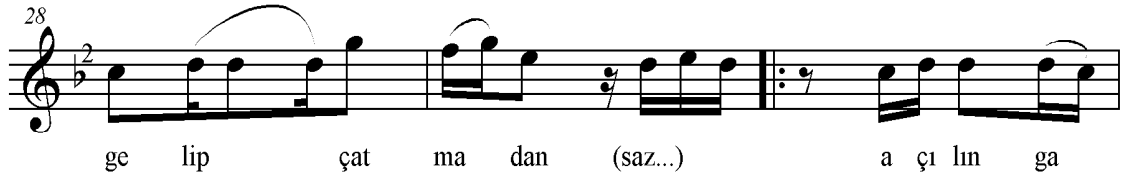
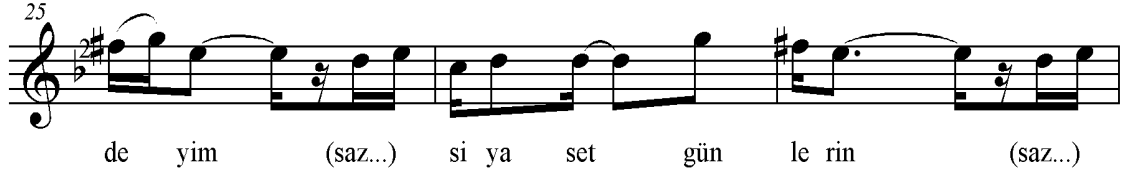
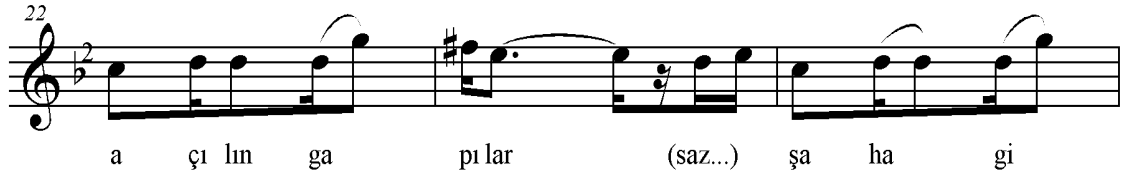
Hı zır Pa şa bi zi bi zi ber dar et me

16

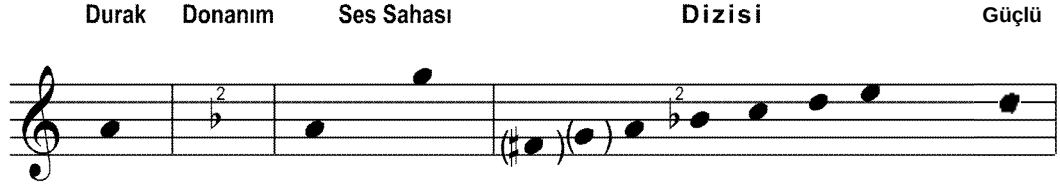
den (saz...) Hı zır Pa şa

19

bi zi (saz...) ber dar et me den (saz...)

1) Ezginin Adē Açđēn Kapđar şaha Gidelim. (Deyik)

Nota 4.1

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir donanēmēnda ñSib²ò ve ñFa#ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çekēēiniciştir.

Atladē ē Sesler :

Aıaĵ ēdan Yukarēya

Re-Sol

Mi-do

Yukarēdan Aıaĵ ēya

Re-Si b²

Ezginin Ritmik Analizi :

Usl : 2 / 4

Düzüm : 1 + 1

Toplam Ölçü Sayēē: 42

Notalar şın Yararlandan Kaynak: Sabahat Akkiraz (Yĳ it řısanlarēn Türküleri)

Ezginin Yöresi: Sivas

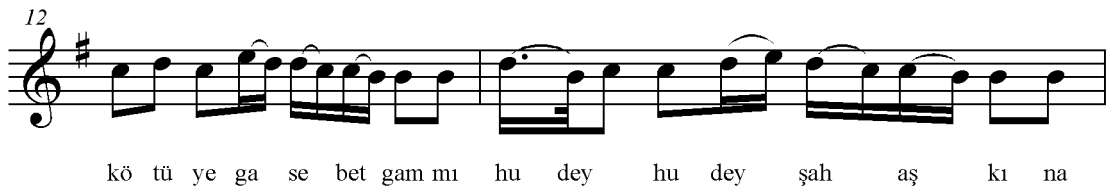
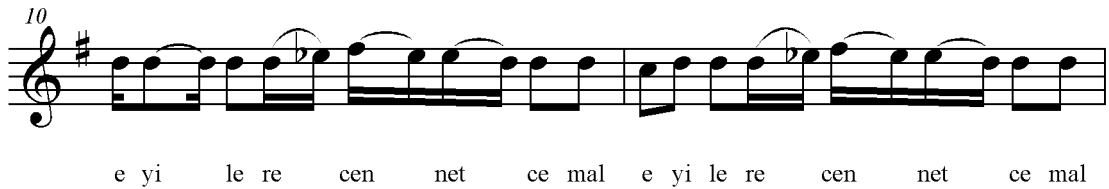
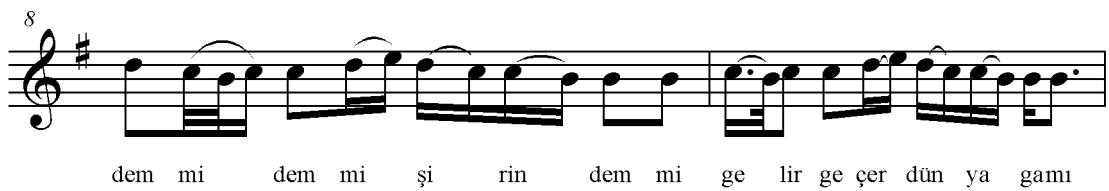
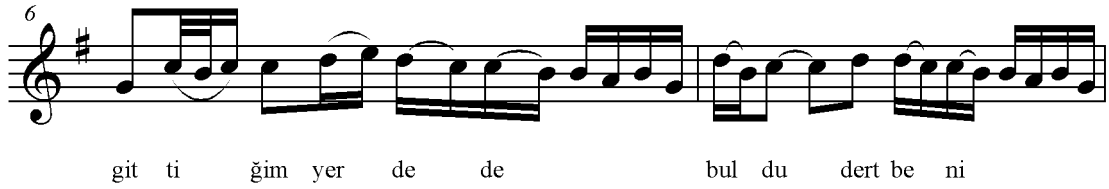
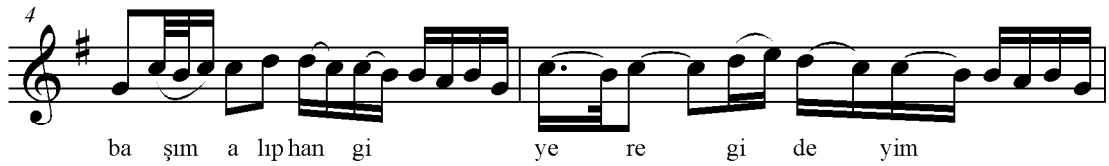
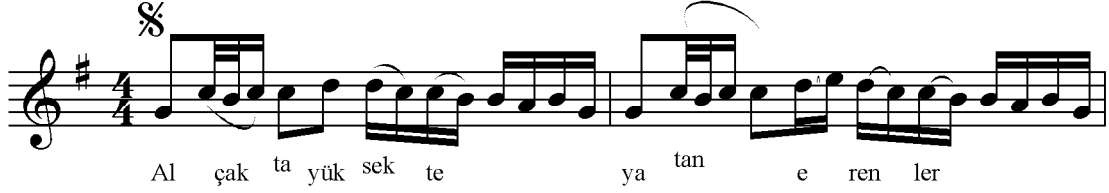
Kaynak Kiı: Muhlis Akarsu

Derleyen: Arif Saĵ

ALÇAKTA YÜKSEKTE YATAN ERENLER

Derleyen: Arif Sağ

Notaya Alan: Aziz Erdoğan

14

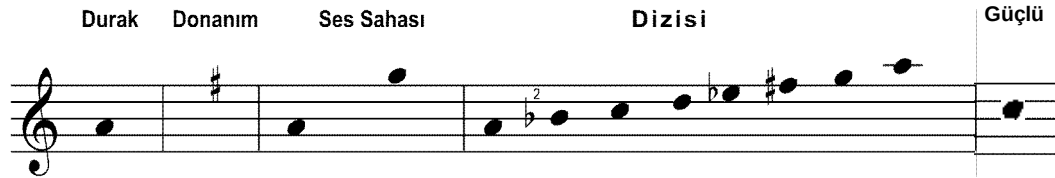
sen yar dım ey le düş kü ne hu dey hu dey şah aş kı na

16

sen yar dım ey le düş kü ne

- 2) Oturup benimle ibadet kıldı
 Yalan söyledi de yüzüme güldü
 Yalın kılıç olup üstüme geldi
 Çaldı bölük bölük böldü dert beni
- 3) Üstümüzden esen boran kış gibi
 Yavru şahin pençesinde kuş gibi
 Sabahın seheri gelen düş gibi
 Çaldı bölük bölük böldü dert beni
- 4) Abdal Pir Sultanım gönlüm hastadır
 Kimseye diyemem gönlüm yastadır
 Bilmem deli oldu bilmem ustadır
 Böyle bir sevdaya saldı dert beni

2) Ezginin Adē: Alçakta Yüksekte Yatan Erenler. (Semah)

Nota 4.2

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēnda ñSib²ò ve ñFa#ò ve ñMibò bulunmaktadē. Ezginin seyri kēēinici

Atlādē ē Sesler:

Akaṣṭhān Yukarēya

Sol - do

Do - mi

Yukarēdan Akaj ēya

Si - Sol

Re -Si b²

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 4 / 4

Düzüm : 1 +1 +1 + 1

Toplam Ölçü Sayēsē: 17

Notalar İçin Yararlanılan Kaynak: Arif Saî (Halay)

Ezginin Yöresi:

Kaynak Kiri:

Müzik: Arif Saî

AZULADIM SANA GELDİM

Yöresi:Erzincan

Kaynak:Muzaffer Nevruz

Derleyen:Fuat Lehimler

Notaya Alan:Fuat Lehimler

Ar zu la dım sa na gel dım

Hün kâr Ha cı Bek taş Ve li

E şî ği ne yü züm sür düm

Hün kâr Ha cı Bek taş Ve li

1 Arzuladım sana geldim
Hünkâr Hacı Bektaş Veli
Eşîğine yüzüm sürdüm
Hünkâr Hacı Bektaş Veli
Haydar Haydar canım Haydar
Gel bizi bu dertten kuratar

2 Edep erkândır yolları
Hû çekerler derviş kulları
Binip cansız duvarları
Süren Bektaş-ı Velidir
Haydar Haydar canım Haydar
Gel bizi bu dertten kurtar

3

Pir Sultan'ım gerçek Veli
Kesmesin onlar da eli
Doksan bir Horasan Piri
Hünkâr Hacı Bektaş Veli
Haydar Haydar canım Haydar

3) Ezginin Adē:Arzuladēm Sana Geldim.(Deyik)

Nota 4.3

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēnda ñSib²ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çekēcē inicidir.

Atladē ē Sesler :

Araĵēdan Yukarēya

La - Mi

Mi - Sol

Do - Mi

SḲb² - Re

La - Do

Yukarēdan Araĵēya

Mi - Do

Sol - Mi

Ezginin Ritmik Analizi

Usul : 5 / 8

Düzüm : 2 + 3

Toplam Ölçü Sayēsē: 8

Notalar İçin Yararlanılan Kaynak: Erzincan Türküleri [47]

Ezginin Yöresi: Erzincan

Kaynak Kişi: Muzaffer Nevruz

Derleyen: Fuat Lehimler

BENDEN SELAM SÖYLE O GÜZEL ŞAHA

Yöresi:Erzincan
Kaynak:Ali Ekber Çiçek

Derleyen:Ali Ekber Çiçek
Notaya alan: Cemile Cevher

§

Benden se lam söy le o gü zel şa ha

e fen dim sul ta nım

Kur duğu yol la ra git mi yor ta lip

dost dost dost dost

Her kes ken di si ne bir yol sü rü yor

e fendim sul ta nım Mürşit buy ru ğunu tut mu

yor ta lip dost dost dost dost

§

4) Ezginin Adē: Benden Selam Söyle O Güzel aha (Deyik)

Nota 4.4

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmēda ñSib²ò bulunmaktadē. Ezginin seyri ēkēcē inicidir.

Atladē ē Sesler :

Aaj ēdan Yukarēya

Mi ĩ Do

Re ĩ Si b²

Yukarēdan Aaj ēya

Do - Mi

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 4 / 4

Düzüm : 1+ 1 + 1 + 1

Toplam Ölçü Sayēsē: 14

Notalar ın Yararlandan Kaynak: Erzincan Türküleri [47]

Ezginin Yöresi: Erzincan

Kaynak Kiri: Ali Ekber içek

Derleyen: Ali Ekber içek

BEŞ GÜNLÜK DÜNYADA HEY ADEMOĞLU

Yöresi:Erzincan
Kaynak:Ali Ekber Çiçek

Derleyen:Ali Ekber Çiçek
Notaya Alan:Süleyman Yıldız

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of seven staves of music. The first staff is an instrumental introduction marked with a double bar line and a repeat sign. The second staff is also instrumental, marked with a '3' above the staff. The third staff begins the vocal melody with the lyrics 'Beş günlük dün ya da'. The fourth staff continues the melody with 'hey A dem oğ lu (saz) Kâ mil lik ke ma lı'. The fifth staff continues with 'yo lu göz le gel Cüm la le min ba şı'. The sixth staff continues with 'hak ka bağ lı dır Ma ri fet söy li yen'. The seventh staff concludes the piece with 'di li göz le gel (saz... ..)' and a double bar line.

Saz....

3

5

2

Beş günlük dün ya da

7

2

hey A dem oğ lu (saz) Kâ mil lik ke ma lı

9

yo lu göz le gel Cüm la le min ba şı

11

hak ka bağ lı dır Ma ri fet söy li yen

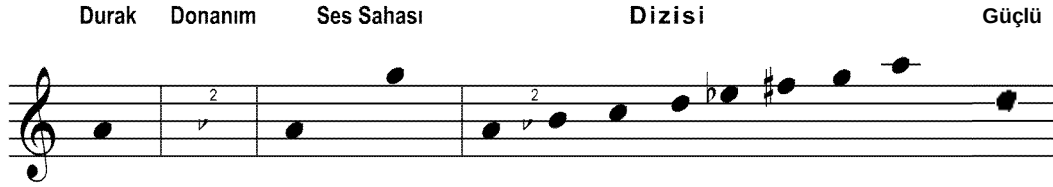
13

di li göz le gel (saz... ..)

2 Varıp eller için kuyular kazma
Hırsa nefse uyup yolundan azma
Konuş hasmın ile küsülü gezme
Kıyamet günü kılma di...

3 Pir Sultan Abdal'ım sinem pareler
Yıkıldı viraneler kaldı ulular
Her ne işlersen seni görürler
Cihani has görme delü gözle gel

5) Ezginin Adē:Bek Günlük Dünyada Hey Adem Oĝ lu.(Deyik)

Nota 4.5

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir Donanēmēnda ñSib²ò ve ñFa#ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çekēēinicedir.

Atladē ē Sesler :

Aıajēdan Yukarēya

Do ĩ Mi

Si b² ĩ Re

La ĩ Do

Sol ĩ Do

Fa#² ĩ La

Re ĩ Sol

Do ĩ Mi

Yukarēdan Aıajēya

Sol - Mi

Ezginin Ritmik Analizi

Usul : 7/ 8

Düzüm: 2 + 2 + 3

Toplam Ölçü Sayēē:14

Notalar Kın Yararlandān Kaynak: Erzincan Türküleri [47]

Ezginin Yöresi: Erzincan

Kaynak Kiri: Ali Ekber Çiçek

Derleyen: Ali Ekber Çiçek

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 3653
İNCELEME TARİHİ : 31.10.1991

DERLEYEN

YÖRESİ

ERZİNCAN
KİMDEN ALINDIĞI
DAVUT SULARI
SÜRESİ :

BİR GÜZELİN AŞIĞIYIM ERENLER

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN

ZAFER GÜNDOĞDU

BİR GÜ ZE Lİ—N A ŞI— ĞI YI ME RE—N LE—R (SAZ-----)

BİR GÜ ZE— Lİ—N A ŞI— ĞI YI— ME RE—N LE—R (SAZ-----)

O NU Nİ— Çİ—N TA— ŞA— TU— TA RE—L BE Nİ

GÜN DÜZ HA— YA— LİM DE— GE CE— DÜ— ŞÜ—M DE— (SAZ-----)

GÜN DÜZ HA— YA— LİM DE— GE CE DÜ— ŞÜ—M DE— (SAZ-----)

KUM DAN KU— MA— SA— VU— RU— YOR YE—L BE Nİ

KUM DAN KU— MA— SA— VU— RU— YOR YE—L BE Nİ

6) Ezginin Adē: Bir Güzelin Akē ēyēm Erenler.(Deyik)

Nota 4.6

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmēnda ñSib²ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çekēcē inicidir.

Atladē ē Sesler :

Akājēdan Yukarēya

Yukarēdan Akājēya

Re ĩ Si b²

Mi ĩ Do

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 4 / 4

Düzüm : 1 + 1 + 1 +1

Toplam Ölçü Sayēsē: 14

Notalar için yararlanılan kaynak: TRT Repertuarē (Repertuar sēa no:3653).[46]

Ezginin Yöresi:Erzincan

Kaynak Kiri:Davut Sulari

Derleyen:

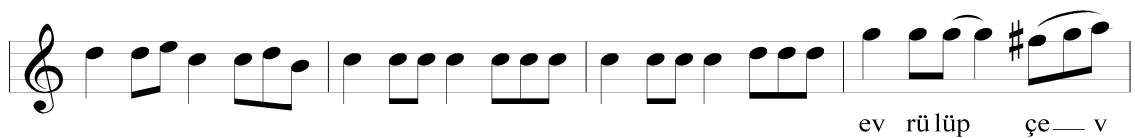
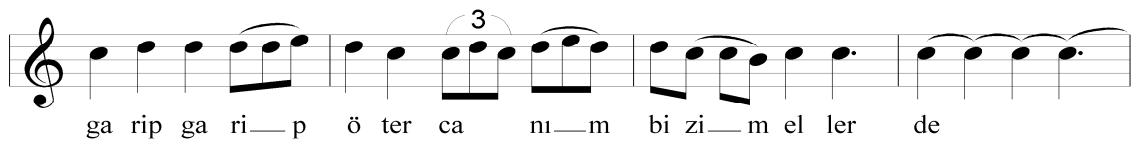
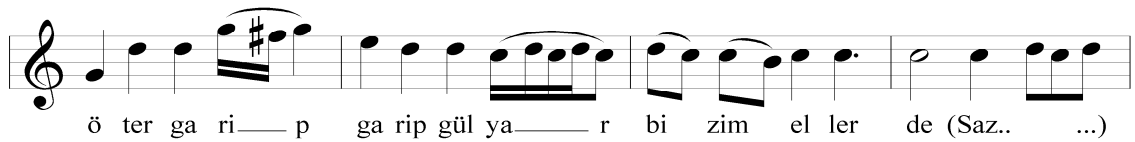
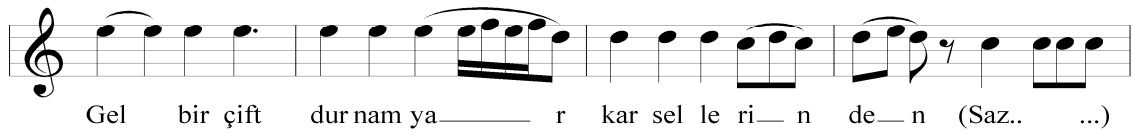
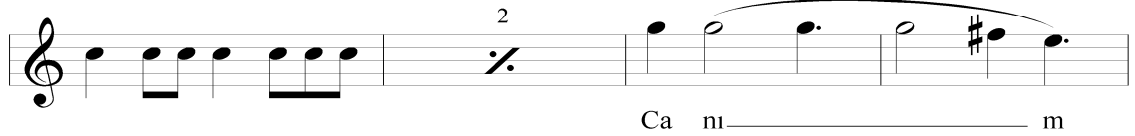
BİZİM ELLERDE

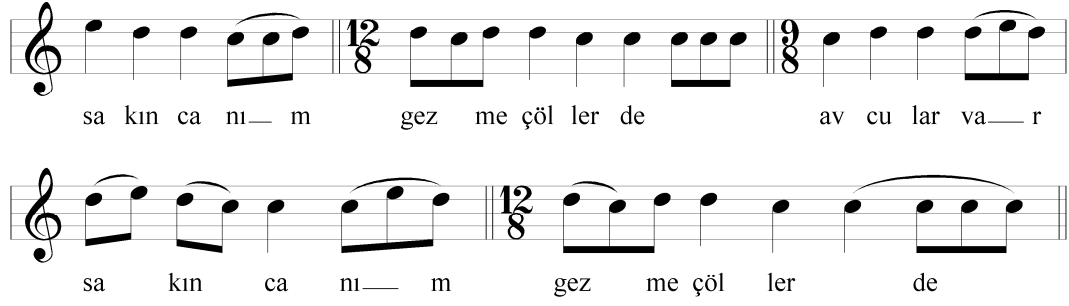
Derleyen ve Notalayan: Melih Duygulu

Derleme Tarihi: 19.05.1992

Notalama Tarihi: 21.05.1992

Tokat
Aşık Duran

Gel bir çift durnam Kars ellerinden
Öter garip garip bizim ellerde
Evrülüp çevrülüp dala konmuya
Avcılar var sakın geçme çöllerde

Sakın sevdüğüm yar Urum kışdır
Yağar yağmur güllerini üşüdür
Konup göçmek evliyalar işidir
Konup göç de söylenesin dillerde

Ağlamak sevdiğim sana bahane
Sılaya gitmek yar muradın mı ne
Ali'm kılavuzun olsun bu sene
Kimse gelip dokunmasın yollarda

Ayrıldın m'eşinden nedir feryâdın
Çık Yıldız Dağı'na bir zaman tutun
Orda Pir Sultan var ervâh-ı zâtın
O seni geçirir coşkun sellerden

7) Ezginin Adē: Bizim Ellerde

Nota 4.7

Ezgi ñDoò karar bir ezgidir. Ezginin seyri çekē-inicidir.

Atlādē ē Sesler :

Akājēdan Yukarēya

Sol-Re

Yukarēdan Akājēya

Do-Sol

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 9/8 (42 ve 45. ölçülerde 12/8 3+2+2+2+3 düzümünde)

Düzüm : 2+2+2+3

Toplam Ölçü Sayēē: 45

Notalar İçin Yararlandan Kaynak: Alevi Bektaki Müziğ inde Deyikler[13]

Ezginin Yöresi: Tokat

Kaynak Kişi: Akāk Duran

Derleyen: Melih Duygulu

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 477
İNCELEME TARİHİ 22.11.1973

DERLEYEN
M. SARISOZEN

YÖRESİ
SİVAS DOLAYLARI

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK ALİ İZZET

BU YIL BU DAĞLARIN KARI ERİMEZ

(PİR SULTAN ABDAL'DAN)

NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

SÜRE

SÄZ - - - - -

BU YIL BU DAĞ

LA RIN KA RI E Rİ MEZ E Rİ MEZ

E SER BA DI SA BA YEL BO ZUK BO

ZUK TÜRK MEN KAL KIP YAY LA SI NA

YE Rİ MEZ YE Rİ MEZ YI KIL MIŞ A

Şİ RET EL BO ZUK BO ZUK

h. canbaba

1
BU YIL BU DAĞLARIN KARI ERİMEZ
ESER BAD-I SABA YEL BOZUK BOZUK
TÜRKMEN KALKIP YAYLASINA YERİMEZ
YIKILMIŞ AŞİRET EL BOZUK BOZUK

3
ELİM TUTMAZ GÜLLERİNİ DERMEYE
DİLİM VARMAZ HAŞTA HALİN SORMAYA
DÖRT SUALİN MANASINI BİLMEYE
SAZIM DÜZEN TUTMAZ TEL BOZUK BOZUK

2
KIZIL IRMAK GİBİ ÇAĞLADIM AKTIM (dost aktım)
EL VURDUM GÖĞSÜMÜN BENDİNİ YIKTIM
GÜLYÜZLÜ CERENİN BAĞINA ÇIKTIM (yar çıktım)
GİRDİM BAĞÇASINA GÜL BOZUK BOZUK

4
PİRSULTAN'IM YARATILDIM KUL DEYİ
ZALİMLERİN ELİNDEMİ ÖL DEYİ
DÖST BENİ DE İSMARLAMIS GEL DEYİ
GİDECEĞİM AMA YOL BOZUK BOZUK

8) Ezginin Adē Bu Yđ Bu Dağ larēn KarēErimez.(Deyik)

Nota 4.8

Ezgi La karar bir ezgidir. Donanēmānda ñSib²ò ve ñFa#ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çekēēiniciidir.

Atladē ē Sesler :

Aıağ ēdan Yukarēya

Yukarēdan Aıağ ēya

La ĩ Fa#

La ĩ Mi

Sol ĩ Re

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 5 / 8

Düzüm : 2+3

Toplam Ölçü Sayēē: 24

Notalar İçin Yararlandān Kaynak: TRT Repertuarē(Repertuar sēa no: 477).[46]

Ezginin Yōresi: Sivas

Kaynak Kiri: Akk Ali İzet

Derleyen: Muzaffer Sar  zen

ÇIKTIM YÜCESİNE SEYRAN EYLEDİM

Kaynak: Hozatlı Efendi Dede

Derleyen: Emre Saltık

Notaya Alan: Aziz Erdoğan

2/8

3

5

7

9

11

çıktımyü ce si ne dost sey ran ey le dim

gönül ey len ce si küs tü bu lun maz

dost lar biz den mu hab be ti kal dır mış

hiç bir ik ra rın dan ah dı bu lun maz

Hani benim ile lokma yiyenler
Başı canı dost yoluna koyanlar
Sen ölmeden ben ölürüm diyenler
Dostlar da geriye kaçtı bulunmaz

Pir Sultan Abdal'ım desti demanda
İsmim Koca Haydar neslim Yemen'de
Garip başa bir hal gelse zamanda
Orda bir kişinin dostu bulunmaz

9) Ezginin Adē:Çāktēn yücesine Seyran Eyledim.(Deyik)

Nota 4.9

Ezgi ñLaò karar bir Ezgidir. Donanēmānda ñSib²ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çāktēiniciidir.

Atladē ē Sesler :

Araĵ ēdan Yukarēya

Yukarēdan Araĵ ēya

Mi ĩ Do

Re ĩ La

Re ĩ Sib²

Sol ĩ Mi

Do ĩ La

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 9 / 8

Düzüm : 2 + 2 + 3 + 2

Toplam Ölçü Sayēē: 12

Notalar İçin Yararlandan Kaynak: Erzincan Türküleri.[47]

Ezginin Yöresi: Tunceli

Kaynak Kiri: HozatlēEfendi Dede

Derleyen: Emre Saltık

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 1502
İNCELEME TARİHİ : 13-12-1979

DERLEYEN
ALI EKBER ÇİÇEK

YÖRESİ
ERZİNCAN

ÇOKTAN BERİ YOLLARINI GÖZLERİM
(PİR SULTAN ABDAL' DAN)

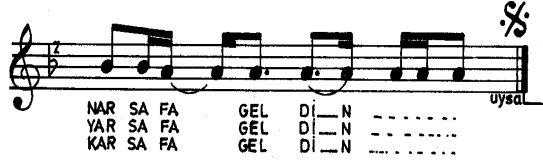
DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
TERCANLI DAVUT SULARI
SÜRESİ: ♩ = 60

NOTAYA ALAN
ARIF SAG

[illegible]

ÇOKTAN BERİ YOLLARINI GÖZLERİM
(Sahife - 2)

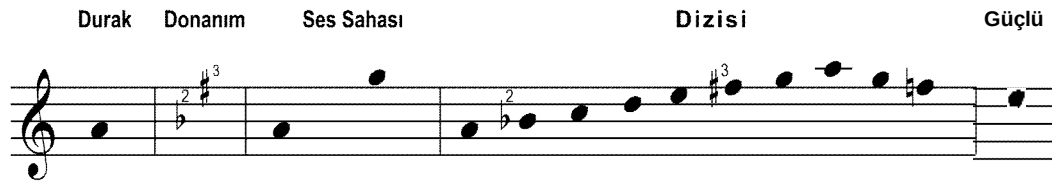

— 1 —
ÇOKTAN BERİ YOLLARINI GÖZLERİM
GÖNLÜMÜN ZİYASI DOST SAFA GELDİN
SU GARİP GÖNLÜMÜN BAĞI BOSTANI
AYVA İLE TURUNÇ NAR SAFA GELDİN

— 2 —
YOKSA KARŞIMIZDA OTURANMISIN
SERİMİ SEVDAYA YETİRENMİSİN
AĞIR YÜKLERİMİ GOTÜRENMİSİN
KATAR MAYA İLE YAR SAFA GELDİN

— 3 —
HİNDİDİR YARIMIN KAŞLARI HİNDİ
BİLMEM MELEKMIYDI ARŞDANMI İNDİ
BİR SU VER İÇEYİM YÜREĞİM VANDI
TEMMUZ AYLARINDA KAR SAFA GELDİN

10) Ezginin Adē:Çoktan Beri Yollarēnē Gözlerim.(Deyik)

Nota 4.10

Ezginin $\tilde{n}La^0$ karar bir ezgidir. Donan $\tilde{m}\tilde{e}n\tilde{a}$ nda $\tilde{n}Sib^2_0$ ve $\tilde{n}Fa^3_0$ bulunmaktad $\tilde{e}$. Ezginin seyri $\check{c}\check{d}\check{a}\check{e}$ iniciidir.

Atlādē ē Sesler :

Akaṅkādān Yukarēya

Do i Mi

$$\text{Si } b^2 \ddot{\text{i}} \text{ Re}$$

Sol i Do

Re i Sol

Yukarēdan Akaj̄ ēya

Sol i Mi

Mi - Do

$$\text{Re } \ddot{\text{Si}} \text{ b}^2$$

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 4 / 4

Düzüm : 1 + 1 + 1 +1

Toplam Ölçü Sayēsē: 18

Notalar ƙin Yararlandan Kaynak: TRT Repertuarē(Repertuar sēra no:1502).[46]

Ezginin Yöresi:Erzincan

Kaynak Kiri: Davut Sulari

Derleyen: Ali Ekber Çiçek

Yöresi : Erzincan
Kaynak : Ali Ekber Çiçek

Derleyen : Ali Ekber Çiçek
Notaya Alan : Can Etili

DERDİM ÇOKTUR HANGİSİNE YANAYIM

(saz.....

der dim çok tur han gi si ne ya na yım der dim çok tur

han gi si ne ya na yım yi ne ta ze len di yü rek ya ra sı

ben bu der de ner de der man bu la yım me yer dost e

lin den o la ça re si e fen dim e fen dim be nim e fen dim

be nim bu der di me der man e fen dim

11) Ezginin Adē: Derdim Çoktur Hangisine Yanayēn.(Deyik)

Nota 4.11

Ezgi ñLaò karar bir. ezgidir Donanēnēnda ñSib²ò ve ñFa³ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çkēcē-inicidir. Ezgi nakarat bölümünün inici seyrinde ñFaò natürel sesi almaktadē

Atlādē ē Sesler :

Akaḥ ēdan Yukarēya

Re i Fa

Do i Mi

$$\text{Si } b^2 \ddot{\text{Re}}$$

Fa # - La

Mi i Sol

Yukarēdan Akajēya

$$\text{Re } \ddot{\text{Si}} \text{ b}^2$$

Do - La

La ï Fa #

Ezginin Ritmik Analizi

Usul : 2 / 4

Düzüm : 1 + 1

Toplam Ölçü Sayēsē: 35

Notalar İçin Yararlandan Kaynak: Erzincan Türküleri[47]

Ezginin Yöresi: Erzincan

Kaynak Kişi: Ali Ekber Çiçek

Derleyen: Ali Ekber Çiçek

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No: 877
İNCELEME TARİHİ : 3. 2. 1975

DERLEYEN
ARİF MEŞHUR

YÖRESİ
REŞADİYE

DOSTUN BAHÇESİNE BİR HOYRAT GİRMİŞ

(PİR SULTAN ABDAL'DAN)

DERLEME TARİHİ
1974

KİMDEN ALINDIĞI
FİKRİYE MEŞHUR

NOTAYA ALAN
NİDA TUFEKÇİ
ARİF MEŞHUR

SÜRESİ :

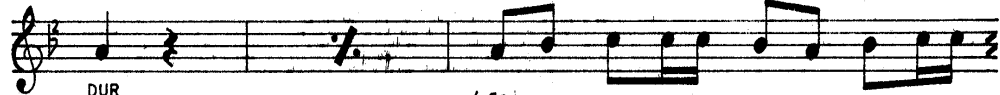
↓ ↑ ↓ ↑↑ ↓ ↑ ↓ ↑↑ ↓ ↑ ↓ ↑↑ ↓ ↑ ↓ ↑↑ ↓ ↑

DOS TUN BAH CE Sİ NE BİR HOY RAT GİR MİŞ
BU MEY DAN DA SE Rİ Lİ DİR POS TU MUZ
PİR SUL TA NAB DA LIM BA ŞİM DAN BAŞ LAR

KO RU DUR DA BEN Lİ BEN Lİ DİL BER KO RU
ÇOK ŞÜ KÜR MEV LÂ YA BE CA NİM GÖR DÜK DOS TU
İ Yİ Sİ Nİ KOR DA BE CA NİM KE Mİ Nİ TAŞ

DUR
MUZ
LAR

(Saz.....)

GÜ LÜ NÜ DE RER KEN DA Lİ Nİ KİR MİŞ
BİR GÜN KA RA TOP RAK ÖR TER ÜS TÖ MUZ
BİN Çİ ÇEK TEN BİR KO VA NA BA LİŞ LER

KU RU DUR DA BEN Lİ BEN Lİ DİL BER KU RU
ÇÜ RÜ DÜR DE " " " " " " ÇÜ RÜ
A Rİ DİR DA " " " " " " A Rİ

DUR
DÜR
DİR

NE RE DE SİN DE DU DU DİL LİM NE RE DE
" " " " " " " " " " " " " " " "

DOSTUN BAHÇESİNE BİR HOYRAT GİRMİŞ
(. Sahife . 2)

— 1 —

DOSTUN BAHÇESİNE BİR HOYRAT GİRMİŞ
KURUDURDA BENLİ DİLBER KURUDUR
GÜLÜNÜ DERERKEN DALINI KIRMIŞ
KURUDURDA BENLİ DİLBER KURUDUR
Bağlantı - NEREDESİN DE DUDU DİLLİM NEREDE
NEREDESİN DE KÖMÜR GÖZLÜM NEREDE

— 2 —

BU MEYDANDA SERİLİDİR POSTUMUZ
ÇOK ŞÜKÜR MEVLÂYA GÖRDÜK DOSTUMUZ
BİR GÜN KARA TOPRAK ÖRTER ÜSTÜMÜZ
ÇÜRÜDÜR DE BENLİ DİLBER ÇÜRÜDÜR
Bağlantı.

— 3 —

PİRSULTAN ABDAL' IM BAŞIMDAN BAŞLAR
İYİSİNİ KORDA KEMİNİ TAŞLAR
BİN ÇİÇEKTEK BİR KOVANA BAL İŞLER
ARIDIR DA BENLİ DİLBER ARIDIR
Bağlantı..

12) Ezginin Adē: Dostun Bahçesine Bir Hoyrat Girmik.(Deyik)

Nota 4.12

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēnēnda ñSib²ò ve ñFa#³ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çkēcēinicidir. Ezgi nakarat bölümünün inici seyrinde ñFaò natürel sesi almaktadē.

Atlādē ē Sesler :

Akaṣṭhān Yukarēya

Do i Mi

Rei Sol

Mi i Sol

Do i Mi

La i Re

Yukarēdan Akajēya

Sol - Mi

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : $9 / 4 + 8 / 4$

Düzüm : 1 + 1 + 1 +1

Toplam Ölçü Sayēsē: 35

Notalar 3ün Yararlandan Kaynak: TRT Repertuarı (Repertuar sēa no: 877). [46]

Ezginin Yöresi: Rekadiye

Kaynak Kiri: Fikriye Mekhur

Derleyen: Arif Mekhur

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA NO:3405
İNCELEME TARİHİ : 19.4.1990

DERLEYEN
ARİF SAĞ

DERLEME TARİHİ

YÖRESİ
KIRIKKALE-KESKİN

KİMDEN ALINDIĞI
HACI TAŞAN

DÖNDÜNMÜ BENDEN
YÜZÜ DÖNESİ
(Keskin semahı)

NOTAYA ALAN
EROL PARLAK

SÜRESİ: ♩ = 88

(SAZ)

3

3

3

3

3

3

3

3

3

DÖN... DÜN MÜ BE

N DEN DE YÜ ZÜ

DÖ NE si (SAZ)

DÖNDÜNMÜ BENDEN YÜZÜ DÖNESİ
(SAYFA-2)

VER Dİ Ğİ Nİ _____ H RA RA SAL DI _____

_____ M BEN SE _____ Nİ _____ (SAZ _____

İH RA _____ Rİ BO _____ Y NU NA _____

KE ME _____ N DO LA _____ Sİ _____

VER Dİ _____ Ğİ Nİ _____ H RA RA

SAL DI _____ M BEN SE Nİ O _____

YO Y BEN SE Nİ _____ (SAZ _____

İH RAR VE Rİ _____ P

İH RA _____ RİN DA _____ N DÖ NÜ _____

DÖNDÜNMÜ BENDEN YÜZÜ DÖNESİ
(SAYFA - 3)

CÜ A RA YIP TA

KENDİ Gİ Bİ Sİ N BU LU

CU BA TO NUN DA N

DEĞ Sİ N HAK KI N KI LI

CI VER Dİ Ğİ Nİ H

RA RA SAL DI M BEN SE Nİ O

YO Y BEN SE Nİ

DÖNDÜNMÜ BENDEN YÜZÜ DÖNESİ
(SAYFA - 3)

CÜ A RA YIP TA KENDİ Gİ Bİ Sİ N BU LU CU BA TO NUN DA N DEĞ Sİ N HAK KI N KI LI CI VER Dİ Ğİ Nİ H RA RA SAL DI M BEN SE Nİ O YO Y BEN SE Nİ

DÖNDÜNMÜ BENDEN YÜZÜ DÖNESİ
(SAYFA - 4)

İH_ RAR VER Dİ_ M

İH_ RA_ RI MI_ GÜ DE_ R

DİM_ SE_ Nİ_ N Gİ Bİ_ İH_ RAR_

Sİ Zİ_ BE_ N Nİ_ DE_ R Dİ_ M

VA_ RİP Bİ Rİ_ H RAR_ Lİ YA_ HİZ ME_

TE DE_ R Dİ_ M VER_ Dİ_

Gİ Nİ_ H RA RA SAL DI_ M

BEN SE Nİ O_ YO_ Y BEN SE Nİ_

DÖNDÜNMÜ BENDEN YÜZÜ DÖNESİ
(SAYFA - 4)

İH_ RAR VER Dİ_ M

İH_ RA_ RI MI_ GÜ DE_ R

DİM_ SE_ Nİ_ N Gİ Bİ_ İH_ RAR_

Sİ Zİ_ BE_ N Nİ_ DE_ R Dİ_ M

VA_ RİP Bİ Rİ_ H RAR_ Lİ YA_ HİZ ME_

TE DE_ R Dİ_ M VER_ Dİ_

Gİ Nİ_ H RA RA SAL DI_ M

BEN SE Nİ O_ YO_ Y BEN SE Nİ_

DÖNDÜNMÜ BENDEN YÜZÜ DÖNESİ
(SAYFA_5)

U ZUN YAY LA _____ Nİ ZA ÇİH MA _____

YİM DE _____ R Dİ _____ M SO _____ ĞUH

SU LA _____ Rİ Nİ _____ Zİ İÇ ME _____

YİM DE _____ R Dİ _____ M SER _____ DEN GE Çİ _____ P

SİZ _____ DE N _____ GEÇME _____ YİM DE _____ R

Dİ _____ M VER _____ Dİ _____ Ğİ Nİ _____ H

RA RA SAL DI _____ M BEN SE Nİ O _____ "

DÖNDÜNMÜ BENDEN YÜZÜ DÖNESİ
(SAYFA.6)

VOY_ BEN SE Nİ_

PİR SUL TA NA

B DA LI Mİ MA N DIR Rİ MA N

MÜN KÜ RÜN KAL L BİN DEN GET ME

SİN GÜ ME N ŞE

FA T E ME SİN O LA

HİR ZE MA N VER Dİ

DÖNDÜNMÜ BENDEN YÜZÜ DÖNESİ
(SAYFA — 7)

- 1 -

DÖNDÜNMÜ BENDEN YÜZÜ DÖNESİ
VERDİĞİN İHRARA SALDIM BEN SENİ
İHRARİ BOYNUNA KEMENT OLASI
VERDİĞİN İHRARA SALDIM BEN SENİ

- 3 -

İHRAR VERDİM İHRARIMI GÜDERDİM
SENİN GİBİ İHRARSIZI NİDERDİM
VARIR BİR İHRARLIYA HİZMET EDERDİM
VERDİĞİN İHRARA SALDIM BEN SENİ

- 2 -

İHRAR VERİP İHRARINDAN DÖNÜCÜ
ARAYIPTA KENDİ GİBİSİN BULUCU
BATONUNDAN DEĞSİN HAKKIN KILICI
VERDİĞİN İHRARA SALDIM BEN SENİ

- 4 -

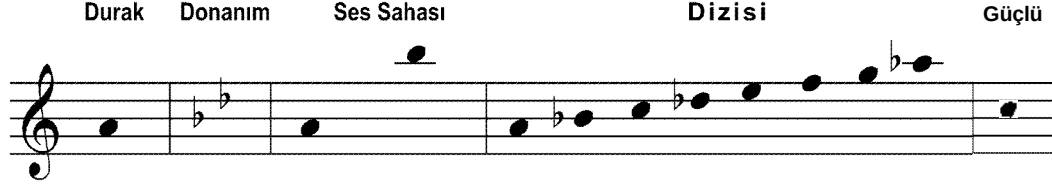
UZUN YAYLANIZA ÇIHMAYIM DERDİM
SOĞUH SULARINIZI İÇMEYİM DERDİM
SERDEN GEÇİP SİZDEN GEÇMEYİM DERDİM
VERDİĞİN İHRARA SALDIM BEN SENİ

- 5 -

PİR SULTAN ABDALIM İMANDIR İMAN
MÜNKÜRÜN KALBİNDEN GETMESİN GÜMEN
ŞEFAAT ETMESİN OL ÂHİR ZEMAN
VERDİĞİN İHRARA SALDIM BEN SENİ

İHRAR(İKRAR) VERMEK= SÖZ VERMEK, ŞARTLARI KABUL ETMEK
MÜNKÜR= İNKAR EDEN
ŞEFAAT = BÜYÜĞÜN KÜÇÜĞE YARDIM ETMESİ

13) Ezginin Adē: Döndün mü Benden Yüzü Dönesi. (Semah)

Nota 4.13

Ezgi ñLaò karar bir. ezgidir Donanēmānda ñSibò ve ñRebò bulunmaktadē. Ezginin seyri çekēcēinicedir. Ezgi karakteristik olarak Kēķehir ve Keskin yöresi Abdal Müziĵ i ile Tahtacēsemahlarēmēn tipik özelliklerini yansāmaktadē.

Atladē ē Sesler :

Araĵ ēdan Yukarēya

Si b ĩ Re

Do ĩ Mi

Yukarēdan Araĵ ēya

Si b - Sol

Ezginin Ritmik Analizi :

Usl : 9 / 8

Düzüm : 2 + 3 + 2 +2

Toplam Ölçü Sayēē:

Notalar Kĳin Yararlandān Kaynak: TRT Repertuarē(Repertuar sēra no:3405).[46]

Ezginin Yöresi: Kēķkale- Keskin

Kaynak Kiri: HacēTakan

Derleyen: Arif Saĵ

DÜN GECE SEYRİM İÇİNDE

Yöresi :Erzincan
Kaynak:Aşık İsmail Daimi

Derleyen:Aşık İsmail Daimi
Notaya Alan:İhsan Öztürk

Saz...

3

5

Dünge cedün ge ce sey rimi çin de

7

seyrimağ lar ağ lar Pir Sul tan de yi

9

Pir Sul tan de yi Gündüz haya lim de

11

ge ce dü şüm de Düş te ağ lar ağ lar

13

Pir Sul tan de yi

2 Uzundur güzeldir dedemin boyu
Yıldız'dır yaylası Banaz'dır köyü
Yaz bahar ayında bulanır suyu
Çaylar ağlar ağlar Pir Sultan deti

3 Pir Sultan kıızıydım bende Banaz'da
Kanlı yaş akıttım baharda güzde
Dedemi astılar kanlı Sivas'ta
Darağacı ağlar Pir Sultan deyi

4 Abdal Pir Sultan'ım yücedir şanın
Kudretten çekilmiş pir senin hunun
Hakka teslim ettin o şirin canın
Doostlar ağlar ağlar Pir Sultan deyi

14) Ezginin Adē:Dün Gece Seyrim İçinde.(Deyik)

Nota 4.14

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmānda ñSib²ò bulunmaktadēr. Ezginin seyri çekēcē inicidir.

Atlādē ē Sesler :

Araĵēdan Yukarēya

Yukarēdan Araĵēya

Re ĩ Si b²

Sol ĩ Mi

Ezginin Ritmik Analizi

Usul : 4 / 4

Düzüm : 1 + 1 + 1 + 1

Toplam Ölçü Sayēsē: 13

Notalar İçin Yararlandān Kaynak: Erzincan Türküleri [47]

Ezginin Yöresi: Erzincan

Kaynak Kişi: Akēk İsmail Daimi

Derleyen: İhsan Öztürk

DÜNYANIN ÜZERİNDE KURULU DİREK

Derleyen: Ruhi Su

Notaya Alan: Aziz Erdoğan

§

Dün ya nın ü ze rin de ku ru lu di rek e mek zay ol ma dan
A dem e ker yer yü zü ne e ki ni e kin sak lar yer al

sız lar mı yü rek A li yar A li yar A li yar A li yar
tý na kö kü nü A li yar A li yar A li yar A li yar

sız lar mı yü rek (Saz.. ...) Bu dü ze ni kim kur muş
sak lar kö kü nü A yýk la gör ka ra

biz ler de bi lek söy le câ nım söy le din le sin can lar
sý ný a ký ný söl me câ ným söy le din le sin can lar

din le sin can lar (Saz...
din le sin can lar

§

..) O ca ğa koy muş lar kö şe ta şı nı

hak o nar sin ger çek le rin i ş i ni A li yar A li yar

A li yar A li yar Ah yar i ş i ni

DÜNYANIN ÜZERİNDE KURULU DİREK -2-

(Saz.. ...) Bir gün ağ rı tır lar se nin

ba şı nı söy le ca nım söy le din le sin can lar ah yar

yar yar dost dost me det

şah şah dost dost (Saz..

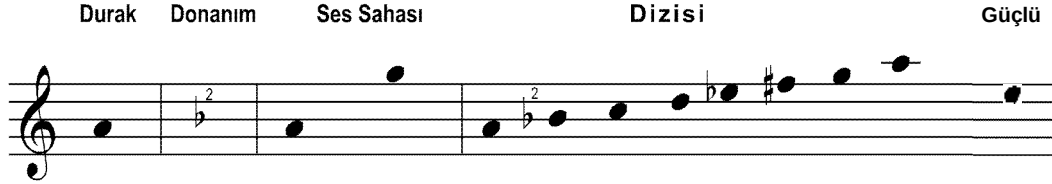
...) Pir Sul tan Ab da lım far zi le sün net Pir Sul

tan Ab da lım far zi le sün net yo la gel me ye ne e dil mez

min net e dil mez min net (Saz.. ...) cüm le

nin mu ra dı dün ya da cen net cüm le nin mu ra dı dün ya da

15) Ezginin Adē: Dünyanēn Üzerinde Kurulu Direk. (Semah)

Nota 4.15

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmānda ñSib²ò ve ñFa#ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çācē-inicidir. Ezgi 3 bölümünden olukmaktadē. İkinci bölümde karar ses ñLaò dan ñDoò ya güçlü bir geçik yapāmaktadē ve bu yönü ile parça Tahtacēsemahlarēnēn tipik özelliklerini göstermektedir.Üçüncü bölümde ise ñDoò dan ñReò ye ĩ dizinin karakteristik özellikleri deĭ ikmeden -ñReò karar ses olacak ıekilde - güçlü bir geçik yapām ve mahlasēn olduĭ u bu son bölümde ıirdeki lirizm, müzikle de cökulu bir ıekilde ıklenir ve ezgi ñReò sesini karar alarak son bulur.

Atladĭ ē Sesler :

Araĭ ēdan Yukarēya

Mi ĩ Sol

Do ĩ Mi

La ĩ Re

La ĩ Do

Yukarēdan Araĭ ēya

Fa - Re

Ezginin Ritmik Analizi

Usl : 9 / 8

Düzüm : 2 + 2 + 2 +3

Toplam Ölçü Sayēē: 53

Notalar ıin Yararlandān Kaynak: Ruhi Su (Semahlar)

Ezginin Yöresi:Anonim

Kaynak Kiı:Bilinmiyor

Derleyen: Ruhi Su

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1605
İNCELEME TARİHİ : 26-9-1977

DERLEYEN
YAVUZ TOP

YÖRESİ
SARKIŞLA

DERLEME TARİHİ
3-5-1972

KİMDEN ALINDIĞI
İHSAN ÖZTÜRK

GAM ELİNDEN BENİM ZÜLFÜ SİYAHIM

SÜRESİ :

NOTAYA ALAN
YAVUZ TOP

GA ME LİN DE N BE NİM ZÜL FÜ Sİ YA
NE CE KER Sİ N DER T Lİ Sİ NEM DA GOL HİM
GAM DAN HI SA RO L DU ME KA NİM YUR MAZ
PİR SUL TA NA B DA LIM HAF TA DA AY DA

PEY KAN DEĞ Dİ LA R SI NE M YA RA LA N Dİ GEL
AY LAR YIL LA R GE CE M O DI GAL MAZ
GÜN LER ME ZA R VA CE Zİ M R BU LUN MA Z FAY DİM
DA

VAY BE Nİ BE Nİ SU NA BA Sİ Nİ
" " " " NES TER Lİ DİR YA
" " " " BİR DE GİL BES DE
GO NUL HA KAR ZU

Cİ N AĞ LAT MA BE Nİ BU
BA ON LA RI MO NUL MA Z
GL L ON DE Çİ L DER MA Z
LA R CA NİM HA V DER Dİ M
TOP GÜ VER
RA GÜM
RA

SEV DA CAN DA A RA LA N Dİ GEL
Dİ CE V RE Sİ KA RA LA N Dİ GEL
LER BA S VER Dİ Sİ RA LA N Dİ GEL
Ğİ MÜ S TÜ ME Sİ KÜ RE LE N Dİ GEL

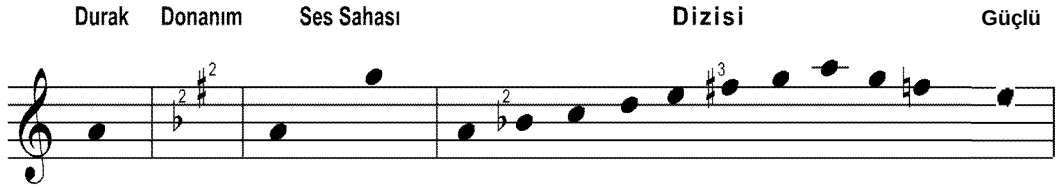
—1—
GAM ELİNDEN BENİM ZÜLFÜ SİYAHIM
PEYKAN DEĞDİ SİNEM YARALANDI GEL VAY BENİ BENİ
SUNA BAŞIN İÇİN AĞLATMA BENİ
BUGÜN SEVDA CANDA ARALANDI GEL

—2—
NE ÇEKERSİN DERTLİ SİNEM DAĞ OLMAZ
AYLAR YILLAR GEÇER ÖMÜR ÇOĞALMAZ VAY BENİ BENİ
NESTERLİDİR YARALARIM ONULMAZ
GÜVERDİ ÇEVRESİ KARALANDI GEL

—3—
GAMDAN HİSAR OLDU MEKANIM YURDUM
İŞİTMEZ AVAZIM DİNEMEZ VİRDİM VAY BENİ BENİ
BİR DEĞİL BES DEĞİL ON DEĞİL DİRDİM
DÜĞÜMLER BAŞ VERDİ SİRALANDI GEL

—4—
PİR SULTAN ABDALIM HAFTADA AYDA
GÜNLER GELİR GEÇER BULUNMAZ FAYDA VAY BENİ BENİ
GÖNÜL HAK ARZULAR CANIM HAY HAYDA
TOPRAĞIM ÜSTÜME KURELENDİ GEL

16) Ezginin Adē:Gam Elinden Benim Zülfü Siyahēm.(Deyik)

Nota 4.16

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir Donanēmānda ñSib²ò ve ñFa#²ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çekēcē-inicidir.

Atladē ē Sesler :

Araĵ ēdan Yukarēya

Mi ĩ Sol

Re ĩ Sol

Do ĩ Mi

Sib² ĩ Re

La ĩ Do

Yukarēdan Araĵ ēya

Re ĩ Sib²

Sol - Mi

Ezginin Ritmik Analizi :

Usl : 10 / 8

Düzüm : 2 + 3 + 2 + 3

Toplam Ölçü Sayēsē : 11

Notalar İçin Yararlandān Kaynak: TRT Repertuarē(Repertuar sēra no:1605). [46]

Ezginin Yöresi: ĳarkāda

Kaynak Kiri: ĳısan Öztürk

Derleyen: Yavuz Top

GEL BENİM DERDİME BİR DERMAN EYLE

Derleyen: Ruhi Su

Notaya Alan: Aziz Erdoğan

The musical score is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of seven staves of music. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat, and a 2/4 time signature. The music is written in a single melodic line. The second staff starts with a measure rest for 4 measures, followed by a repeat sign. The third staff starts with a measure rest for 7 measures. The fourth staff starts with a measure rest for 10 measures. The fifth staff starts with a measure rest for 13 measures. The sixth staff starts with a measure rest for 16 measures. The seventh staff starts with a measure rest for 19 measures. The lyrics 'gel be nim der di me bir der man' are written below the seventh staff, aligned with the notes.

gel be nim der di me bir der man

GEL BENİM DİRDİME BİR DİRMAN EYLE-2

22
ey a lem ler der di ne

25
der man o lan sın der man o

28
lan sın (saz...) ö zü mün hük

31
mü ne bir fer man ey le

34
a lem ler hük mü ne ferman o lan sın

Pir Sultan Abdalım meydanda merdim
Her nere baktımsa yarımı gördüm
Seher tespihin evradın bildim
Garip gönüllere mihman olansın

17) Ezginin Adē: Gel Benim Derdime Bir Derman.(Deyik)

Nota 4.17

Ezgi ñLaò karar bir. ezgidir Donanēmāda ñSib²ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çekēcē inicidir.

Atladē ē Sesler :

Araĵ ēdan Yukarēya

La ĩ Do

Yukarēdan Araĵ ēya

Fa ĩ Re

Mi ĩ Do

Sib² ĩ Re

Do ĩ La

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 5 / 8

Düzüm : 2 + 3

Toplam Ölçü Sayēsē: 37

Notalar Kĳin Yararlandān Kaynak: Ruhi Su (Pir Sultan Abdal)

Ezginin Yöresi: Anonim

Kaynak Kiri: Bilinmiyor

Derleyen: Ruhi Su

GELİN CANLAR BİR OLALIM

Derleyen: Ruhi Su

Notaya Alan: Aziz Erdoğan

6
ge lin can lar

11
bir o la lım mün ki re kı lıç ça

16
la lım Hü sey nin ka nın a la lım

21
Te vek kel tü ta al al lah

Özü öze bağlayalım
Sular gibi çağlayalım
Bir yürüyüş eyleyelim
Tevekkeltü taal Allah

Açalım kızıl sancağı
Geçsin Yezidlerin çağı
Elimizde aş bıçağı
Tevekkeltü taal Allah

Mervan soyunu vuralım
Hüseyin kanın soralım
Padişahın öldürelim
Tevekkeltü taal Allah

Pir Sultanım geldi cuşa
Münkirlerin aklı şaş
Taktir olan gelir baş
Tevekkeltü taal Allah

18) Ezginin Adē Gelin Canlar Bir Olalēn. (Semah)

Nota 4.18

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmēnda ñSib²ò bulunmaktadē. Ezginin seyri. çkēcēinidir.

Atladē ē Sesler :

Araĵēdan Yukarēya

Sol ĩ Do

Do ĩ Mi

Yukarēdan Araĵēya

Sib² - Sol

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 5 / 8

Düzüm : 2 + 3

Toplam Ölçü Sayēsē: 24

Ezginin Yöresi: Anonim

Kaynak Kiri: Bilinmiyor

Derleyen: Ruhi Su

Notalar İçin Yararlandan Kaynak: Ruhi Su(Pir Sultan Abdal)

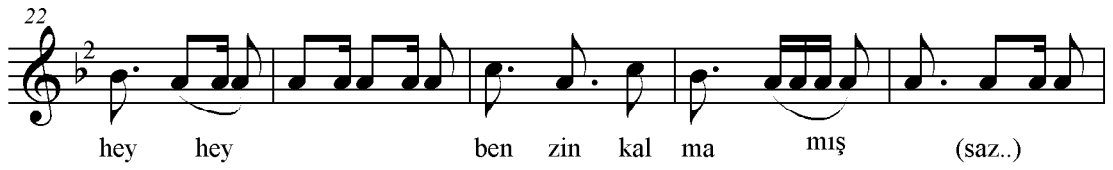
GÖNLÜM ARZEYLEDİ GÖRMEYE GELDİM

Yöresi :Erzincan

Kaynak: Aşık Müslüm Seyrani

Derleyen: Aziz Erdoğan

Notaya Alan:Aziz Erdoğan

31

şim disöy le me ye hey hey (saz...)

35

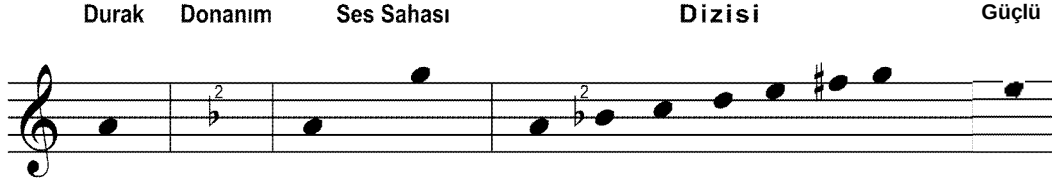
di lim kal ma mış

Göçtü bu ömrümün kervanı göçtü
Yüzünde benlerin aklıma düştü
Nice bin aşıklarla badeler içtik
Bize bir tas acı suyun kalmamış

Böyle bilse idim ben de gelmezdim
Selam verip selamını almazdım
Bahçe memur diye bende girmezdim
Girdimki bir deste gülün kalmamış

Pir Sultan Abdal'ım geldim giderim
Senin gibi vefasız yarı niderim
Varır bir gerçeğe hizmet ederim
Dökülmüş yaprağın bağın kalmamış

19) Ezginin Adē:Gönlüm Arz Eyledi Görmeye Geldim.(Deyik)

Nota 4.19

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmēnda ñSib²ò ve ñFa#ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çekēēinicedir.

Atladē ē Sesler :

Araĵēdan Yukarēya

Do ĩ Mi

Sib² ĩ Re

Yukarēdan Araĵēya

Sol - Mi

Re Sib²

Do ĩ la

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 2 / 4

Düzüm : 1 + 1

Toplam Ölçü Sayēē: 37

Notalar İçin Yararlandan Kaynak:

Ezginin Yöresi: Erzincan

Kaynak Kişi: Akēk Müslüm Seyrani

Derleyen: Aziz Erdoğan

GÖZLEYİ GÖZLEYİ

Kaynak: Ruhi Su

Notaya Alan: Aziz Erdoğan

Göz le yi göz le yi gö züm dör dol du

Gö züm dör dol du A lim ne ya tar sın

Gün le rin gel di gün le rin gel di Ko ru lar kal ma dı

Ka ra yur dol du ka ra yur dol du

A lim ne ya tar sın gün le rin gel di

gün le rin gel di (Saz.....

....) K1 zıl ır mak gi bi

Pir Pir Pir Pir

2
28

Pir Pir Pir Pir Pir - - - - -

33

- - - - - K1 zıl ır mak gi bi ben din den bo

38

şan Ha ma dan Mar din den Si va sa dö şen

43

Dül dül e ğer len di Zül fi kâr ku şan A lim ne ya tar sın

49

Am man Am man Amman Am man Am man Amman Amman Gün le

52

rin gel di (Saz...

55

...) Pir Sul tan Ab

58

da lım Pir Pir

61

Pir Pir Pir

64

Pir Pir Pir

67
Pir Pir (Saz....

70
...) Pir sul tan Ab da lım

73
bu sö züm hak tır Val la hi sö

76
zü mün Ha ta sı yok tur

79
Şim di ki so fu nun ye zi di çok

82
tur

20) Ezginin Adē:Gözleyi Gözleyi Gözüm Dört Oldu. (Semah)

Nota 4.20

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmānda ñSib²ò ve ñFa#ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çekēcē-inicidir.

Atladē ē Sesler :

Araĵēdan Yukarēya

Do ĩ Mi

Sib² ĩ Re

Yukarēdan Araĵēya

Sol - Mi

Re Sib²

Do ĩ la

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul (1) : 10 / 8 , **Usul (2) :** 9 / 8, **Usul (3) :** 5 / 8, **Usul (4) :** 4 / 4

Düzüm : (10 / 8: 2 + 3 + 2 + 3 ve 3 + 3 + 2 +2) , (5 / 8 : 2 +3) , (9 / 8 : 2 + 2 + 2 +3)
(4 / 4 : 1+ 1 + 1 + 1)

Toplam Ölçü Sayēsē: 10 / 8dik toplam ölçü sayēsē: 16

9 / 8dik toplam ölçü sayēsē:2

5 / 8dik toplam ölçü sayēsē: 62

4 / 4dik toplam ölçü sayēsē: 2

Notalar İçin Yararlandān Kaynak: Ruhi Su (Pir Sultan Abdal)

Ezginin Yöresi:Anonim

Kaynak Kiri:Bilinmiyor

Derleyen: Ruhi Su

YÖRESİ

ERZİNCAN

KİMDEN ALINDIĞI

ALİ HAYDAR ÇİÇEK

SÜRESİ:

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN

MEHMET ERENLER

ALTAN DEMİREL

GURBET ELDE BİR HAL GELDİ BAŞIMA

GUR BE TEL DE Bİ—R HA—L GE—L Dİ— BA— Şİ— MA—
HU MA KU ŞU— YE RE— DÜ—Ş TÜ Ö—L ME— Dİ—

GE L Dİ BA— Şİ— MA— AĞ LA MA— GÖ—Z LE— Rİ—M
DÜ S TÜ Ö—L ME— Dİ— DÜNYA SU—L TA—N SÜ— LE—Y

ME—V LA— KE— Rİ—M Dİ—R DER MA NA— RA— Rİ— KE— N
MA— NA— KA—L MA— Dİ— DE DİM YA— RE— Gİ— DE— M

DE—R DE— DÜ— ŞO—L DU—M A—Ğ LA MA GÖ—Z LE Rİ—M
NA— Sİ— BO—L MA— Dİ— " " " " " "

ME—V LA— KE— Rİ—M Dİ— R MEV LA KE— Rİ—M Dİ— R

DER MA NA RA— Rİ— KE— N DER DE DÜ— ŞOL DU—M
DE DİM YA RE— Gİ— DE— M NA Sİ BO—L MA Dİ—

GURBET ELDE BİR HAL GELDİ BAŞIMA

DER MA NA — RA — Rİ — KE — N DE — R DE — DÜ —
DE DİM YA — RE — Gİ — DE — M NA — Sİ — BO — L

ŞO — L DU — M AĞ LA MA GÖ — Z LE Rİ — M ME — V LA —
MA — DI —

— KE — Rİ M Dİ — R A — Ğ LA MA GÖ — Z LE Rİ — M

ME — V LA KE — Rİ — M Dİ — R

Gençtürk

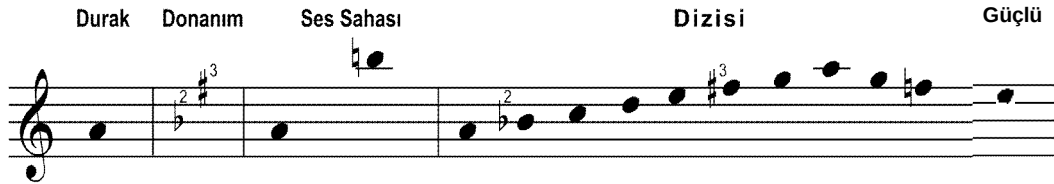
GURBET ELDE BİR HAL GELDİ BAŞIMA
AĞLAMA GÖZLERİM MEVLA KERİMDİR
DERMAN ARAR İKEN DERDE DÜŞ OLDUM
AĞLAMA GÖZLERİM MEVLA KERİMDİR

HUMA KUŞU YERE DÜŞTÜ ÖLMEDİ
DÜNYA SULTAN SÜLEYMAN'A KALMADI
DEDİM YARE GİDEM NASİP OLMADI
AĞLAMA GÖZLERİM MEVLA KERİMDİR

KAĞIDA YAZARLAR UFAK YAZILAR
ANASIZ OLUR MU KÖRPE KUZULAR
DERDİ YÜREĞİNDE OLAN SIZILAR (YÜREK YARALIDIR CİĞER SIZILAR)
AĞLAMA GÖZLERİM MAVLA KERİMDİR

ABDAL PİR SULTAN'IM BÖYLE BUYURDU
AYRILIK DONLARIN BİÇTİ GEYDİRDİ
BEN AYRILMAZ İDİM FELEK AYIRDI
AĞLAMA GÖZLERİM MEVLA KERİMDİR

21) Ezginin Adē:Gurbet Elde Bir Hal Geldi Bakāna (Deyik)

Nota 4.21

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēnēnda ñSib²ò ve ñFa^{#2}ò bulunmaktadē. Ezginin seyri ēkēēinicidır.

Atlādē ē Sesler :

Akaṣṭhān Yukarēya

Re i Fa

Sol i Si

Yukarēdan Akaj ēya

Sol - Mi

Mi - Do

Fa i Re

Sol i Mi

Re - Sib²

Si i Sol

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 4 / 4

Düzüm : 1 + 1 + 1 + 1

Toplam Ölçü Sayēsē: 26

Notalar İçin Yararlanılan Kaynak: TRT Repertuarı (Repertuar sıra no:3583). [46]

Ezginin Yöresi: Erzincan

Kaynak Kiri: Ali Haydar iek

Derleyen: Ali Ekber iek

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1585
İNCELEME TARİHİ : 24.5.1977

DERLEYEN
ALİ EKBER ÇİÇEK

YÖRESİ
ERZİNCAN
KİMDEN ALINDIĞI

GURBET ELDE YADELLERİN DİRDİNİ

DERLEME TARİHİ

SÜRESİ :

NOTA ALAN
SEMİLE ÇEHHER

GUR BE TEL DE YA DE L L LE RİN DER Dİ Nİ
SA HI LE U CUR DUL M GÖ NUL KU SU NU
BİR SUL TA NAB DA Lİ LİN SE VİT NE Sİ Mİ

AH GÜ LÜM GÜ LÜM
" " " " "

CE KE YİM DE EY LE
Sİ YİR Dİ Gİ Dİ YOR
ŞU A LE ME DES TA

NE YİM BİR ZA MA N AH GÜ LÜM GÜ LÜM
DAĞ LAR BA ŞI Nİ
NET TİM SE Sİ Mİ " " " " "

YA RA LI Sİ NE ME BA Lİ LE TU ZU
MİHRİ Gİ Bİ GÖZ LE Rİ MİN YA ŞI Nİ
UĞ RUN UĞ RUN SEV Dİ Gİ MİN YA ŞI Nİ

AH GÜ LÜM GÜ LÜM
" " " " "

E KE YİM DE EY
DÖ KE YİM DE EY
ÇE KE YİM DE EY

LE NE YİM BİR ZA MAN AH GÜ LÜM GÜ LÜ
LE NE YİM BİR ZA MAN " " " " "

LE NE YİM BİR ZA MAN " " " " "

M Uysal
1
GURBET ELDE YADELLERİN DİRDİNİ Ah gülüm gülüm
ÇEKEYİMDE EYLENEYİM BİR ZAMAN " " "
YARALI SINEME BAĞ İLE TUZU " " "
EKEYİMDE EYLENEYİM BİR ZAMAN " " "

— 2 —

SAHİLE UÇURDUM GÖNÜL KUSUNU Ah gülüm gülüm
SİYİRDİ GİDİYOR DAĞLAR BASINI " " "
MİHRİ GİBİ GÖZLERİMİN YAŞINI " " "
DÖKEYİMDE EYLENEYİM BİR ZAMAN " " "

— 3 —

PIR SULTAN ABDALIM SEYİT NESİMİ Ah gülüm gülüm
ŞU ALEME DESTAN ETTİM SESİMİ " " "
UĞRUN UĞRUN SEVDİĞİMİN YAŞINI " " "
ÇEKEYİMDE EYLENEYİM BİR ZAMAN " " "

22) Ezginin Adē:Gurbet Elde Yad Ellerin Derdini.(Deyik)

Nota 22

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmāda ñSib²ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çekēē inicidir.

Atladē ē Sesler :

Araĵ ēdan Yukarēya

Do ĩ Mi

La ĩ Do

Yukarēdan Araĵ ēya

Re ĩ Sib²

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 10 / 8

Düzüm : 2 + 3 + 2 + 3

Toplam Ölçü Sayēē: 16

Notalar İçin Yararlandān Kaynak: TRT Repertuarı(Repertuar sēra no:1585). [46]

Ezginin Yöresi:Erzincan

Kaynak Kiri:

Derleyen: Ali Ekber Çiçek

HAK İÇİN KENDİNİ KURBAN EYLEYEN

Kaynak: Davut Sulari
Yöresi : Erzincan

Notaya Alan: Sakine Fidan

2

3

5

7

9

Hak i çin ken di ni kur ban ey le yen

11

şa hı mer dan oğ lu İ mam Hü se yin

13

İ mam Hü se yin

HAK İÇİN KENDİNİ KURBAN EYLEYEN 2

15

Cüm le e ren le re fer man ey le yen

17

Göz le ri min ru hu İ mam Hü se yin

19

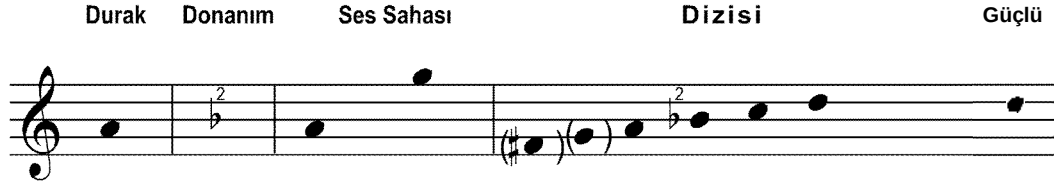

İ mam Hü se yin (saz.....)

Muhammet Ali'nin çeşmi çırağı
Erenler yolunun gülşeni bağı
Ciğerler paresi gönül durağı
Erenler Hünkârı İmam Hüseyin

Abdal Pir Sultan'ım tutar zamanı
Dostumun dostuyuz biz hanedanın
O çeşmi değil mi Şahımerdan'ın
Erenler serdarı İmam Hüseyin

23) Ezginin Adē:Hak Kın Kendini Kurban Eyleyen. (Mersiye)

Nota 4.23

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmēnda ñSib²ò ve bulunmaktadē. Ezginin seyri çkēcēinicedir.

Atladē ē Sesler :

Araĵēdan Yukarēya

Re- Sol

Do ĩ Mi

Sib² ĩ Re

La - Do

Yukarēdan Araĵēya

Sol ĩ Re

Mi ĩ Do

Re ĩ Sib²

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 4 / 4

Düzüm : 1 + 1 + 1 + 1

Toplam Ölçü Sayēē: 20

Notalar Kın Yararlandān Kaynak: Erzincan Türküleri [47]

Ezginin Yöresi:Erzincan

Kaynak Kiri: Davut Sulari

Derleyen: Sakine Fidan

T R T MUZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1619
İNCELEME TARİHİ: 26-9-1977

YÖRESİ
EGE

KİMDEN ALINDIĞI
SELİM KASAP

SÜRESİ: ♩ = 210

HAKİKAT GİZLİ SIRDIR (SEMAH HAVASI)

DERLEYEN
T R T

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

HA Kİ KAT Bİ R GİZ Lİ SİR Dİ R HA Kİ
A ÇİL Dİ CE N NET KA Pİ Sİ R Bİ LE MEZ Sİ DE
KAT Bİ R GİZ Lİ SİR Dİ R Bİ LE MEZ Sİ DE
Dİ CE N NET KA Pİ Sİ DE N DE ME DİM Mİ Bİ LE MEZ Sİ N DE ME DİM Mİ
V RAN YA Zİ Sİ YA ZİL Dİ DE V RAN YA Zİ Sİ

HAKİKAT GİZLİ SİRDİR
(Sahife - 2)

The musical score is written on eight staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody is composed of eighth and sixteenth notes, with some rests. The lyrics 'BU BİR Rİ ZA KIL DA NİN CE' are written below the staff. The second staff continues the melody with lyrics 'LOK MA Sİ Dİ R KÖP RÜ SÜ' and 'R BU BİR Rİ ZA KIL DA NİN CE'. The third staff has lyrics 'Sİ Dİ R RÜ SÜ' and 'Yİ YE GE ÇE MEZ Sİ N DE ME DİM Mİ'. The fourth staff is marked with a 'I' and contains lyrics 'Yİ YE GE ÇE MEZ Sİ N DE ME DİM Mİ'. The fifth staff is marked with a 'II' and contains lyrics 'GE ÇE MEZ Sİ N DE ME DİM Mİ'. The sixth staff has a triplet of eighth notes and a final sharp sign. The seventh staff has lyrics 'GÜN YÜZ LÜ MÜ NA TI'. The eighth staff has lyrics 'TAV LA DA BAĞ LI A NA YI NA TA YI N YÜ RE Ğİ'.

BU BİR Rİ ZA
KIL DA NİN CE

LOK MA Sİ Dİ R KÖP RÜ SÜ R BU BİR Rİ ZA KIL DA NİN CE LOK MA DİR KÖP

Sİ Dİ R RÜ SÜ Yİ YE GE ÇE MEZ Sİ N DE ME DİM Mİ

Yİ YE GE ÇE MEZ Sİ N DE ME DİM Mİ

GE ÇE MEZ Sİ N DE ME DİM Mİ

GÜN YÜZ LÜ MÜ NA TI

TAV LA DA BAĞ LI A NA YI NA TA YI N YÜ RE Ğİ

HAKİKAT GİZLİ SİRDİR
(Sahife - 3)

KAN LI AH YA R YAR YA R YAR DOS T

DOST ME DET YAR YAR YAR DOST YA RİM DOST DOST

3 AH CA NA CA NA CA NA

2 BAŞ ŞU NÂ ŞU NÂ ŞU NÂ ŞU NÂ

PİR SUL TA NAB DA LIM DA İS TE GEL Dİ

3 YA Z KAL DIR KOL LA RI

NI EY LE BİR Nİ YAZ KAL DI R

3 KOL LA RI NI EY LE BİR Nİ

HAKİKAT GİZLİ SIRDIR
(Sahife - 4)

YAZ EL MA DAN KIR MI Zİ

PA MUK TAN BE YA Z VE RAL

LAH BİR GÜ ZE L GÖN LÜ MEY LE

YİM VE RAL LAH Bİ R GÜ ZE .. L GÖN LÜ

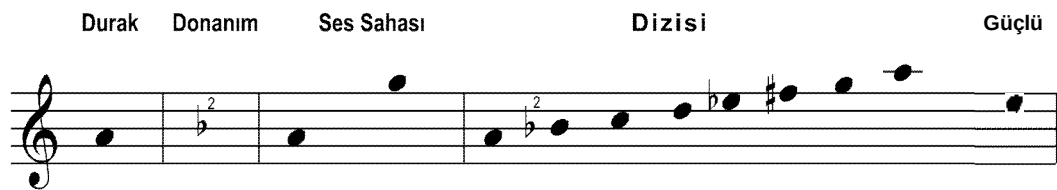
MEY LE YİM MU HA ... B

BE TA RAR SA .. N SA ZA SA ZA

MEV LÂ Yİ SE VER SE N Bİ ZE

GEL Bİ ZE Uysal

24) Parçanēn Adē: Hakikat Bir Gizli Sēdē. (Semah)

Nota 4.24

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmānda ñSib²ò ve ñFa#ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çēkē-inicidir.Ezgi 3 bölümden olukmaktadē. İkinci bölümde karar ses ñLaò dan ñDoò ya güçlü bir geçik yapđmaktadē ve bu yönü ile parça Tahtacēsemahlarēñ tipik özelliklerini göstermektedir.Üçüncü bölümde ise ñDoò dan ñReò ye i dizinin karakteristik özellikleri değ ikmeden -ñReò karar ses olacak şekilde - güçlü bir geçik yapđarak kiirdeki lirizm, müzikle de çokkulu bir şekilde ikenir ve ezgi ñReò sesini karar alarak son bulur.

Atlādē ē Sesler :

Akaṣṭhān Yukarēya

Mi- Sol

Sib² i Mi

Laï Re

Yukarēdan Akaj ēya

Sol i Mib³

Do - La

Re i Sib²

Sol - Mi

Sib - Sol

Ezginin Ritmik Analizi

Usul : 9 / 8

Düzüm : 2 + 2 + 2 + 3

Toplam Ölçü Sayısı:94

Notalar İçin Yararlanılan Kaynak: TRT Repertuarı (Repertuar sıra no:1619) [46]

Ezginin Yöresi: Ege

Kaynak Kişi: Selim Kasap

Derleyen: TRT

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1202
İNCELEME TARİHİ : 26_12_1975

DERLEYEN
M.SARISÖZEN

YÖRESİ
TOKAT

DERLEME TARİHİ
—

KİMDEN ALINDIĞI
AŞIK VELİ AYDIN

HER SABAH HER SABAH

SÜRE: 7/8 = = 44

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

HEY

HER SA BAH HE ER SA BAH CUM BU
DER Dİ Mİ SÖY — LE SEM U CAN
GIT ME ZOL DU — YA RE Gİ DEN

SA GE Lİ — R E LA MA — N SA GE Lİ — R SA GE Lİ — R
GÜŞ LA RA — N E LA MA — N E LA MA — N GİR ME ZOL DU

SA BAH CUM BU SA GE Lİ — R E LA MA — N SA BAH CUM BU
LE SEM U CAN GÜŞ LA RA — N E LA MA — N YA RE Gİ DEN

HER SABAH HER SABAH
(Sahlfe-2)

DAĞ LAR DAŞ LAR DÖS TU NA DİN ÇA ĞI RI R
BAK MI YON MU GO ZÜM DE KI YAŞ LA RA R
FE LEK KIR DI KALK MI YOR KI KOL LA RI M

HE DOST HE Yİ E LA MA N SEV Dİ Ğİ M
HE DOST HE Yİ E LA MA N SEV Dİ Ğİ M
HE DOST HE Yİ E LA MA N SEV Dİ Ğİ M

BÜL BÜL DE GÜL İ ÇİN Fİ GÂ
SU BİR LAR BA ŞİN VU RÜR TAŞ TAN
BİR GÜN O LUP LUP Bİ LE

NA BAŞ LA R E LA MA N CAĞ LAR CAĞ LAR DÖS TU NA
TAŞ LA RA E LA MA N CAĞ LAR CAĞ LAR YA RI NA
DİL LE Rİ M E LA MA N SÖY LER SÖY LER YA RI NA

DİN CA ĞI RI R YA GEL DÖS T DOST DÖS T DOST
DİN CA ĞI RI R YA GEL DÖS T DOST DÖS T DOST
DİN CA ĞI RI R YA GEL DÖS T DOST DÖS T DOST

Saz

DÖS T DOST
DÖS T DOST
DÖS T DOST

Nuysal

— 1 —

HER SABAH HER SABAH CUMBUŞA GELİR (Eleman)
DAĞLAR DAŞLAR DOSTUN ADIN ÇAĞIRIR (He dost hey, elaman sevdiğim)
BÜLBÜLDE GÜL İÇİN FİĞANA BAŞLAR (Eleman)
ÇAĞLAR ÇAĞLAR DOSTUN ADIN ÇAĞIRIR (Ya gel dost,dost,dost,dost,dost,dost.)

— 2 —

DERDİMİ SÖYLESEM UÇAN GUŞLARA (Eleman)
BAKMIYONMU GÖZÜMDEKİ YAŞLARA (He dost hey, elaman sevdiğim)
SULAR BAŞIN VURUR TAŞTAN TAŞLARA (Eleman)
ÇAĞLAR ÇAĞLAR YARIN ADIN ÇAĞIRIR. (Ya gel dost,dost,dost,dost,dost,dost.)

— 3 —

GİTMEZ OLDU YARE GİDEN YOLLARIM (Eleman)
FELEK KIRDİ KALKMIYORKİ KOLLARIM (He dost hey, elaman sevdiğim)
BİR GÜN OLUP SUSSA BİLE DİLLERİM (Eleman)
SÖYLER SÖYLER YARIN ADIN ÇAĞIRIR. (Ya gel dost,dost,dost,dost,dost,dost.)

25) Parçanē Adē Her Sabah Her Sabah Cumbuka Gelir.(Deyik)

Nota 4.25

Ezgi ñLaò karar bir. ezgidir Donanēmēnda ñSib²ò ve bulunmaktadē. Ezginin seyri çekēcēinicedir.

Atladē ē Sesler :

Araĵ ēdan Yukarēya

Sib² ĩ Re

Sol - Sib²

Yukarēdan Araĵ ēya

Re ĩ Sib²

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 7 / 8

Düzüm : 3 + 2 + 2

Toplam Ölçü Sayēsē: 44

Notalar İçin Yararlandan Kaynak: TRT Repertuarē(Repertuar sēa no:1202). [46]

Ezginin Yöresi: Tokat

Kaynak Kiri: Akk Veli Aydān

Derleyen: Muzaffer Sarāözen

HER SABAH HER SABAH SEHER YELLERİ

Derleyen: Arif Sağ

Notaya Alan: Aziz erdoğan

her sa bah her sa bah hey hey se her yel le ri

se her yel le ri y le hey hey e sen A li dir

Mu ham med kı la vuz hey hey mah şer ye ri ne

is la mın bay ra ğın hey hey çe ken A li dir

Münkirin gıtası haktan kesildi
Nesimi yüzüldü Mansur asıldı
Dünya yetmiş kere doldu boşaldı
Dolduran Mevla'dır dolan Ali'dir

Abdal Pir Sultan'ım şad olup güldü
Kabe-i şeriften bir nida geldi
Hakkın emri ile dört kitab indi
Okuyan Muhammed yazan Ali'dir

26) Ezginin Adē: Her Sabah Her sabah Seher Yelleri.(Deyik)

Nota 4.26

Ezgi ñLaò karar bir. ezgidir Donanēmēnda ñSib²ò ve bulunmaktadē. Ezginin seyri çākcē-inicidir.

Atladē ē Sesler :

Araĵ ēdan Yukarēya

Sib² ĩ Re

Sol - Sib²

Yukarēdan Araĵ ēya

Re ĩ Sib²

Ezginin Ritmik Analizi :

Usl : 4 / 4

Düzüm : 1 + 1 + 1 + 1

Toplam Ölçü Sayēsē: 12

Notalar İçin Yararlanēan Kaynak: A. Saĵ , Y. Top, M. Akarsu, M. Eroĵ lu
(Muhabbet Serisi)

Ezginin Yöresi: Sivas

Kaynak Kiı: Muhlis Akarsu

Derleyen: Arif Saĵ

KAYNAK : Mustafa Erdoğan
Yöresi: Erzincan

NOTAYA ALAN : Aziz Erdoğan
DERLEYEN : Aziz Erdoğan

KERBELA ÇÖLÜNDEN BİR KOYUN GELDİ

5

10

ker be la çö

15

lün den bir ko yun gel di ku zum di ye me le

20

yü be nağ la dı ko yu nun sev da sı bağ rı mı

25

del di yü rek te ki ya ra la rım sız la dı

30

yü rek te ki ya ra la rım sız la dı

27) Ezginin Adē:Kerbelâ Çölünden Bir koyun Geldi. (Mersiye)

Nota 4.27

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmēnda ñSib²ò ve bulunmaktadē. Ezginin seyri çācēinicedir.

Atladē ē Sesler :

Araĵ ēdan Yukarēya

Yukarēdan Araĵ ēya

Do ĩ La

Re - Sib²

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 8/8

Düzüm : 1 + 1 + 1 + 1

Toplam Ölçü Sayēē: 17

Notalar İçin Yararlandān Kaynak:

Ezginin Yöresi: Erzincan

Kaynak Kiri: Mustafa Erdoĵ an

Derleyen: Aziz Erdoĵ an

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 3681
İNCELEME TARİHİ : 12.2.1992

DERLEYEN
AHMET GÜNDAY

YÖRESİ
MANİSA / GÖRDES
KİMDEN ALINDIĞI
NİYAZİ EMRE
SÜRESİ : 120

DERLEME TARİHİ
1970
NOTAYA ALAN
AHMET GÜNDAY

KOYUN BEN DE AŞK ODUNA YANAYIM

(SAZ - - - - -)

--- - - - -) KO YU - N BEN DE A - Ş KO

DU NA YA NA YI - - - - - M DÖ NE - N DÖN SÜ - N DE

BEN DÖ - N ME ZE - M YO LUM DA - - - - - N

DÖ NE YİM DE HA - K TA - - - - - N MAH RU - M MU KA LA

YI - - - - - M DÖ NE - N DÖN SÜ - N DE BEN DÖ - N

ME ZE - M YO LUM DA - - - - - N (SAZ - - - - -)

--- - - - -)

-2-
KOYUN BEN DE AŞK ODUNA YANAYIM

BİR GÜ NO LU R U LU Dİ VA N KU RU

LU R SU Ç LU SUÇ SU Z BİR A

RA YA DE Rİ Lİ R Pİ Rİ OL MA

YA N LA R OR DA YE Rİ Lİ R

DÖ NE N DÖN SÜ N BEN DÖ N ME ZE M YO LUM

DA N (SAZ - - - - -)

PIR SU L TAN A B

DA Lİ M (SAR) Dİ GE LE NE

-3-
KOYUN BEN DE AŞK ODUNA YANAYIM

EK Sİ Ğİ Nİ KEN Dİ Ö ZÜ N DE BU LA
NA BEN Cİ LE Yİ N Dİ
GA Rİ P O LA NA DÖ NE N DÖ N SÜ N
BEN DÖ N ME ZE M YO LUM DA N

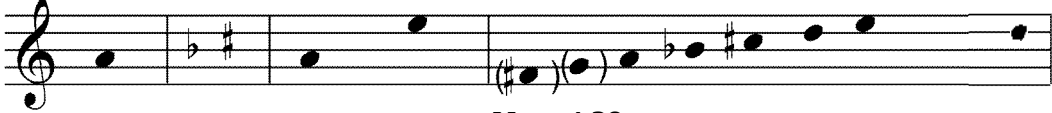
KOYUN BEN DE AŞK ODUNA YANAYIM
DÖNEN DÖNSÜN DE BEN DÖNMEZEM YOLUMDAN
DÖNEYİM DE HAKTAN MAHRUM MU KALAYIM
DÖNEN DÖNSÜN DE BEN DÖNMEZEM YOLUMDAN

BİR GÜN OLUR ULU DİVAN KURULUR
SUÇLU SUÇSUZ BİRARAYA DERİLİR
PİRİ OLMAYANLAR ORDA YERİLİR
DÖNEN DÖNSÜN BEN DÖNMEZEM YOLUMDAN

PİR SULTAN ABDAL'IM KENDİ GELENE
EKSİĞİNİ KENDİ ÖZÜNDE BULANA
BENCİLEYİN DİRDİ GARİP OLANA
DÖNEN DÖNSÜN BEN DÖNMEZEM YOLUMDAN

28) Ezginin Adē:Koyun Beni Akk Oduna Yanayān.(Semah)

Durak	Donanım	Ses Sahası	Dizisi	Güçlü
-------	---------	------------	--------	-------

Nota 4.28

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmānda ñSibò ve ñDo#ò bulunmaktadē. Ezginin seyri çekēē-inicidir.

Atladē ē Sesler :

Akāj ēdan Yukarēya

La- Re

Yukarēdan Akāj ēya

Re - Sib

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 9 / 8

Düzüm : 2 + 2 + 2 + 3

Toplam Ölçü Sayēē: 23

Notalar İçin Yararlanılan Kaynak: TRT Repertuarı(Repertuar sēra no:3681). [46]

Ezginin Yöresi: Manisa

Kaynak Kiri: Niyazi Emre

Derleyen: Ahmet Günday

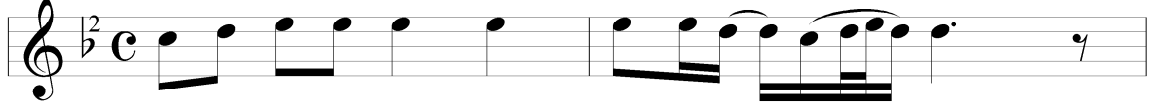
MERDAN DEDİLER

Derleyen ve Notalayan: Melih Duygulu

K.Maraş-Pazarcık
Aşık Veli

Derleme Tarihi: 03.09.1991

Notalama Tarihi: 11.09.1995

29) Ezginin Adē: Merdan Dediler.

Şekil 4.29

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmēnda ñSib²ò ve bulunmaktadē. Ezginin seyri çāķēīnicidir.

Atladē ē Sesler :

Araĵ ēdan Yukarēya

Yukarēdan Araĵ ēya

Do ĩ La

Re - Sib²

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 4 / 4

Düzüm : 1 + 1 + 1 + 1

Toplam Ölçü Sayēsē: 11

Notalar İçin Yararlandān Kaynak: Alevi Bektaki Müziĵ inde Deĵ ıkler[13]

Ezginin Yöresi: K. Marak -Pazarcāk

Kaynak Kiri: Akāk Veli

Derleyen: Melih Duygulu

YÖRESİ
ERZİNCAN
KİMDEN ALINDIĞI
ALİ EKBER ÇİÇEK

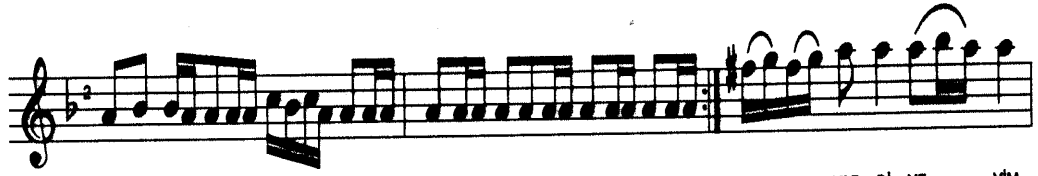
NASIL YAR DİYEYİM BEN BÖYLE YARE

DERLEME TARİHİ

NOTALAYAN
TÜRGER İNAN

(SAZ--

BE— N BÖY LE YA RA BEN BÖY LE YA RA
KE— MA NİS TE MEM KE MA Nİ— S TE MEM
ÇA— Ğ LA MA YA— N YAR ÇAĞ LA MA YAR YAR

(SAZ--

SA— L DİK TAN SO— N RA SAL DİK TA— N SON RA
Mİ— H MA NİS TE MEM MİH MA Nİ— S TE MEM
BA— Ğ LA MA YA— N YAR BAĞ LA MA YAN YAR

A LE MİN BA Ğİ NA BÜL BÜL LE— R KO— N MUŞ
ÖL SEM DE DE— R Dİ ME DER MA Nİ— S TE MEM
BE NİM ŞU HA Lİ ME AĞ LA MA YA— N YAR

-2-
NASIL YAR DIYEYİM BEN BÖYLE YARE

Nİ DEM BE Nİ — M GÜ LÜM SOL DÜK TA — N SON RA
OK VU RUP SI — NE Mİ DEL DİK TE — N SON RA
DA HA AĞ LA MA SIN ÖL DÜK TE — N SON RA

SOL DÜK TAN SO — N RA
DEL DİK TEN SO — N RA
ÖL DÜK TEN SO — N RA (SAZ — — — — —)

A LE MİBA — Ğİ NA BÜL BÜL LE — R KON MUŞ
ÖL SEM DE DE — R Dİ ME DER MA Nİ — S TE MEM
BE NİM ŞU HA Lİ ME AĞ LA MA YAN YAR

Nİ DEM BE Nİ — M GÜ LÜM SOL DÜK TAN SO — N RA
OK VU RUP SI — NE Mİ DEL DİK TEN SO — N RA
DA HA AĞ LA MA SIN ÖL DÜK TEN SO — N RA

(SAZ — — — — —) GENÇTÜRK

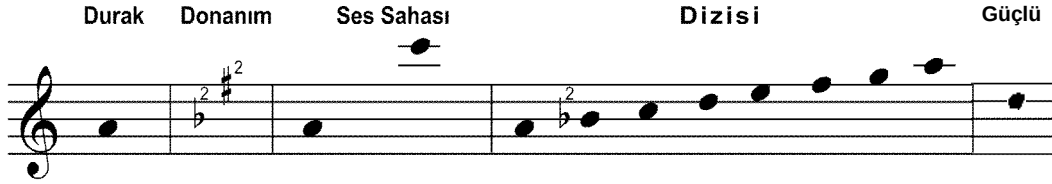
NASIL YAR DIYEYİM BEN BÖYLE YARA
MECNUN EDİP ÇÖLE ÇÖLE SALKINTAN SONRA
ALEMİN BAĞINA BÜLBÜLLER KONGUŞ
N'DEN BENİM GÜLÜM SOLDUKTAN SONRA

ÇOŞKUN ÇAYLAR GİMİ ÇAĞLAMAYAN YAR
GÖNLÜMÜ GÖNLÜME BAĞLAMAYAN YAR
BENİM ŞU DERDİME AĞLAMAYAN YAR
DAHİ AĞLAMASIN BEN ÖLDÜKTEN SONRA

KAPADIR KAĞLARI KEMAN İSTEMEN
ŞU GÖNLÜME ÇÖSE NİSTEN İSTEMEN
ÖLSEN BE DERDİME DEĞMAN İSTEMEN
OK VURUP SİNEMİ DELDİKTEN SONRA

PIR SULTAN ARDALIM SÜREM BU YOLU
BİSMİ-İ KEMALİN ÇELİNGİR KULU
İSTER YİĞİT YİĞİT İSTERSE DOLU
N'DEN BEN UNMAMA DALDİKTAN SONRA

30) Ezginin Adē: Nasāl Yar Diyeyim Ben Bōyle Yare.(Deyik)

Şekil 4.30

Ezgi n̄Laò karar bir ezgi. Donanēmānda n̄Sib²ò ve Fa^{#2} bulunmaktadır. Ezginin seyri çācēinicedir.

Atlādē ē Sesler :

Araĵēdan Yukarēya

Yukarēdan Araĵēya

Re ĩ Sib²

Do ĩ La

La ĩ Fa[#]

La - Mi

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 9 / 8

Düzüm : 2 + 3 + 2 + 2

Toplam Ölçü Sayēē: 18

Notalar İçin Yararlandān Kaynak: TRT Repertuarē(Repertuar sēra no:3836). [46]

Ezginin Yōresi: Erzincan

Kaynak Kiri: Ali Ekber Çiçek

Derleyen: Ali Ekber Çiçek

NE KADAR BİLİRSEN BİLENE DANIŞ

Derleyen: Arif Sağ

Notaya Alan: Aziz Erdoğan

7

Ne ka dar bi lir sen hey dost bi le ne da niş

10

da nı şan dağ la rı (saz...)

13

a şarmı a şar (Saz... ..) da niş ma dan yo la

16

saz düş se bir ki şi saz

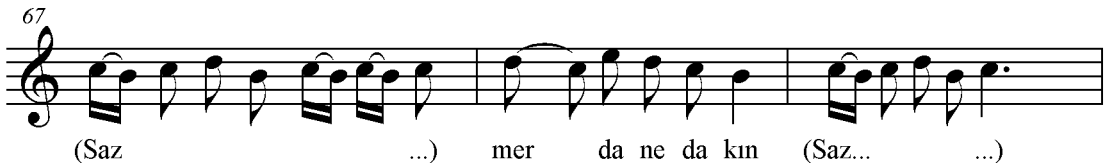
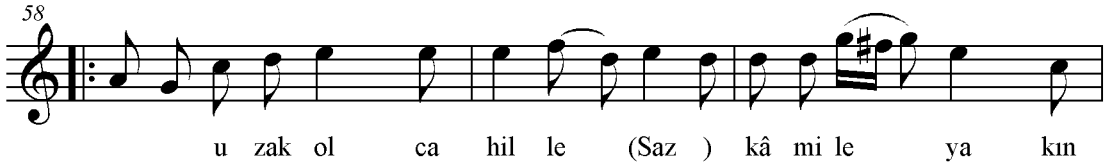
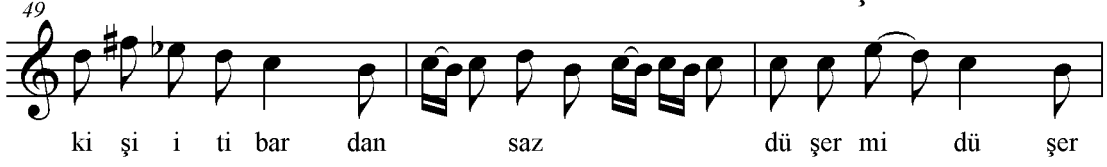
19

yo ru lup yol lar da saz şa şar mı şa şar

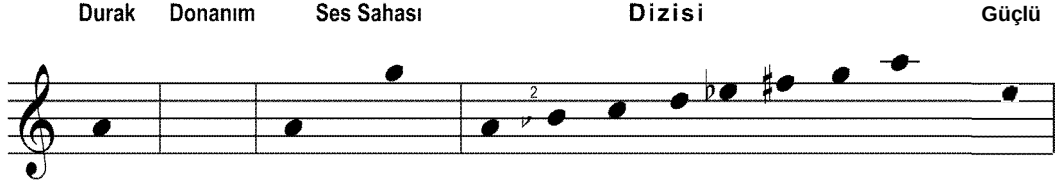

NE KADAR BİLİRSEN BİLENE DANIŞ

76
dü şer mi dü şer (Saz... ...) (Saz...
79
82
... Ab dal Pir sul ta nım (Saz... ...)
86
bu böy le mo lur (Saz... ...) her kes et ti ği ni
89
(Saz... ...) el bet te bu lur (Saz... ...)
92
a lı cı kuş la rın (Saz... ...) öm rü az o lur
95
(Saz... ...) ak ba ba za rar sız (Saz... ...)
98
ya şar mı ya şar (Saz... ...) ak ba ba za rar sız
101
(Saz... ...) ya şar mı ya şar (Saz... ...) ak ba ba za rar sız
105
(Saz... ...) ya şar mı ya şar dost

31) Ezginin Adē:Ne Kadar Bilirsen Bilene Danāk. (Deyik)

Nota 4.31

Ezgide iki bileşik dizinin varlığı söz konusudur ve bu yönü ile Ezgi iki bölümden oluşur. Saz $\tilde{n}Do^0$ karar ses olacak şekilde birinci diziden; yani $\tilde{n}Do^0$, $\tilde{n}Re^0$, $\tilde{n}Mi^0$, $\tilde{n}Fa^{\#0}$ sesleri üzerinde gezinerek girik yapar. Vokal ezgiye ikinci diziden girik yaparak (Hüseyini: $\tilde{n}La^0$, $\tilde{n}Sb^{20}$, $\tilde{n}Do^0$, $\tilde{n}Re^0$, $\tilde{n}Mi^0$) güftenin ilk iki mēsrasāne bu dizi üzerinden seslendirir. Daha sonra güftenin son iki mēsrasānda ikinci diziye geçer ve ezgi $\tilde{n}Do^0$ kararda son bulur.

Atlādē ē Sesler :

Araĵēdan Yukarēya

Do - Mi

Re ĩ Fa $\sharp$

Yukarēdan Araĵēya

Re ĩ Sib²

FA ĩ Re

Mi ĩ Do

La - Mi

Ezginin Ritmik Analizi :

Usl : 7 / 8

Düzüm : 2 + 2 + 3

Toplam Ölçü Sayēē: 18

Notalar İçin Yararlanılan Kaynak: Arif Saĵ (Umut)

Ezginin Yöresi:

Kaynak Kiri:

Müzık: Arif Saî

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLAM
T H M REPERTUAR SIRA No: 3632
İNCELEME TARİHİ: 30.10.1991

DERLEYEN

YÖRESİ
ERZİNCAN
KİMDEN ALINDIĞI
DAVUT SÜLARI
SÜRESİ:

DERLEME TARİHİ

SEHER VAKTİ KALKAN KERVAN

NOTAYA ALAN
KUBILAY DÖKMEŞ
ERGİN DEĞİRMENCI

(SAZ —————)

SE HER VAKTİ KA-L KANKE — R VA — N İ Nİ LER DE ZA — Rİ LE — Nİ-R

BİR GÜ ZE LE DÜ ŞE N GÖ NÜ — L Çİ ÇEKLE Nİ-R KO- RU LA — Nİ-R

BİR GÜ ZE LE — DÜ ŞE-N GÖ NÜ — L Çİ ÇEKLE Nİ-R KO- RU LA — Nİ-R

(SAZ —————)

BAH CE NİZ DE GÜ-L LER A ÇA — R DALIN DA — BÜL BÜ-L LER Ö TER

SEHER VAKTİ KALKAN KERVAN

EN GEL GE Lİ—R Bİ—R KAL KA TA ——— R O LAN İŞ LER GE— Rİ LE

Nİ ——— R ENGEL GE LİR Bİ—R KAL KA TA ——— Rİ O LAN

İŞ LE Rİ GE— Rİ LE ——— Nİ—R BÜL BÜL GEL Dİ KO—N DU DA ——— LA ———

—— BÜL BÜLDEN HA TA YOL GÜ— LE— EN GEL BİR TAŞ A TA—R GÖ LE ———

—— YÜ ZEN ÖR DEK YA RA LA ——— Nİ—R EN GEL BİR TAŞ A TA—R GÖ LE ———

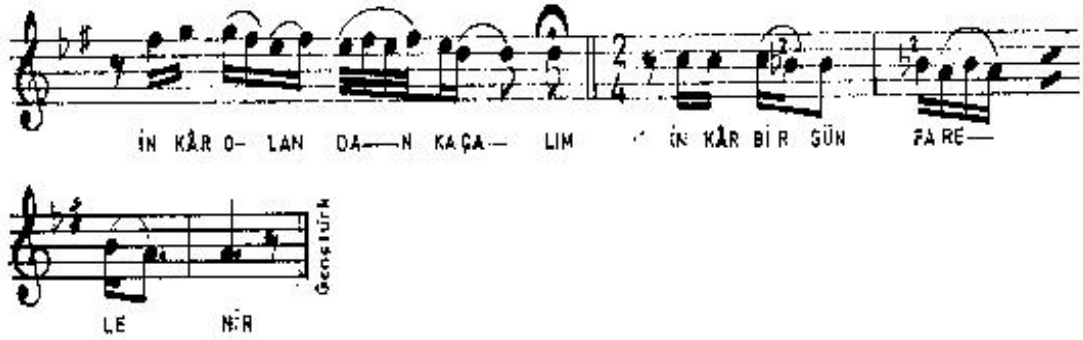
—— YÜ ZEN ÖR DEK YA RA LA ——— Nİ—R (SAZ ———

—— PİR SUL TAN AB DA L GÖÇE

—— Lİ ——— M PİRE LİN DEN BA— DI ÇE ——— Lİ—M İN KÂRO LAN DA—

—— N KA ——— Lİ ——— M İN KÂR Bİ—R GÜN PA— RE LE ——— R Nİ—R

SEHER VAKTİ KALKAN KERVAN

SEHER VAKTİ KALKAN KERVAN
İNİLERDE ZARILANIR
BİR GÜZEL DÜŞEN GÖNÜL
ÇİÇEKLENİR KORULANIR

BAHÇENİZDE GÜLLER BİTER
DALINDA BÜLBÜLLER ÜTER
ENGEL GELİR BİR KAL KATAR
OLAN İŞLER ERHİLENİR

BÜLBÜL GELDİ KOMU DALA
BÜLBÜLDEN HATA YOK GÜLE
ENGEL BİR TAŞ ATAR GÜLE
YÜZEN ÖRDEK YARALANIR

PİR SULTAN ABDAL GÖÇELİM
PİR ELİNCEN BAD'İÇELİM
İNKAR OLANDAN KAÇALIM
İNKAR BİR GÜN PARALANIR

32) Parçanē Adē:Seher Vakti Kalkan Kervan.(Deyik)

Nota 4.32

Parça ñDoò karar bir parçadē. Donanēmēnda ñMi bò ve ñFa #ò vardē. Parçanē seyri çkēēinidir.

Atlādē ē Sesler :

Aıajēdan Yukarēya

Re ĩ Fa#

Re ĩ Sol

Yukarēdan Aıajēya

Mi b ĩ Do

Re - Si

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 4 / 4

Düzüm : 1 + 1+ 1 + 1

Toplam Ölçü Sayēē: 44

Notalar Kın Yararlandān Kaynak: TRT Repertuarē(Repertuar sēa no:3632). [46]

Ezginin Yōresi:Erzincan

Kaynak Kiri: Davut Sulari

Derleyen: Bilinmiyor

SORDUM SARI ÇİĞDEME

Derleyen: Ruhi Su

Notaya Alan: Aziz Erdoğan

sor dum sa rı çiğ de me hak lai la ha il lal lah

sen ne re de kış lar sım hak lai la ha il lal lah

nc so rar sım bc dcr viş hak lai la ha il lal lah

yer al tın da kış la rım hak lai la ha il lal lah

hak lai la ha il lal lah lai la ha il lal lah

il lal lah şah il lal lah A li mür şit gü zel şah

ey val lah şa hım ey val lah ey val lah şa hım ey val lah

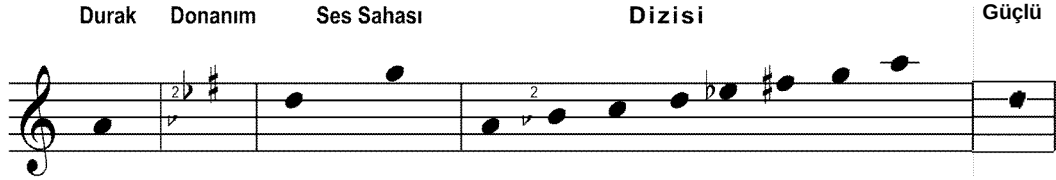
2 Sordum sarı çiğdeme
Yer altında ne yersin
Ne sorarsın be derviş
Kudret lokması yerim

3 Sordum sarı çiğdeme
Senin benzin ne sarı
Ne sorarsın be kardeş
Hak korkusu çekerim

4 Sordum sarı çiğdeme
Anan baban var mıdır
Ne sorarsın be kardeş
Anam yer, babam yağmur

5 Pir Sultan'ım erlerle
Yüzü dolu nurlarla
Ak sakallı pirlere
Çiğdemde dervişlik var

33) Ezginin Adē:Sordum SarēÇîî deme.(Deyik)

Nota 4.33

Ezgi ñDoò karar bir ezgidir. donanēmānda ñMibò ve ñFa#ò ve ñSib²ò vardēr. Ezginin seyri çekēcē-inicidir.

Atladē ē Sesler :

Araĵ ēdan Yukarēya

La ĩ Do

Do ĩ La

Yukarēdan Araĵ ēya

Re ĩ Sib²

Re - La

La ĩ Fa#

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 4 / 4

Düzüm : 1 + 1+ 1 + 1

Toplam Ölçü Sayēē: 14

Notalar Kĳin Yararlandān Kaynak: Ruhi Su(Pir Sultan Abdal)

Ezginin Yöresi:Anonim

Kaynak Kiri:Bilinmiyor

Derleyen: Ruhi Su

Y R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERJUAR SIRA No: 2749
İNCELEME TARİHİ: 31.10.1985

DERLEYEN
ERKAN SÜRME

YÖRESİ
SİVAS Tokuş köyü
KİMDEN ALINDIĞI
YÜKSEL YILDIZ
SÜRESİ :

SULTAN SUYU GİBİ ÇAĞLAYIP AKMA

DERLEME TARİHİ
16.1.1985

NOTAYA ALAN
ERKAN SÜRME

♩

SUL TAN SU YÜ Gİ Bİ ----- ÇAĞ LA YIP AK MA -----
ŞA HI MER DAN Ü NÜ ----- MÜZ DE KI LA VUZ -----

2-

DU RU LUR GAM YE ME ----- Dİ VA NE GÖ NÜL -----
YI KI LİR Mİ HAK KIN ----- YAP TI ĞI HA VUZ -----

ED BA ŞIN DA DU MAN ----- DAĞ BA ŞIN DA KIŞ -----
ÜÇ GÜN LÜK DÜN YA DA ----- HEP YAR ŞI YA VUZ -----

E Rİ LİR GAMYE ME ----- Dİ VA NE GÖ NÜ ----- L
YORU LUR GAMYE ME ----- Dİ VA NE GÖ NÜ ----- L
DİRİ LİR -----

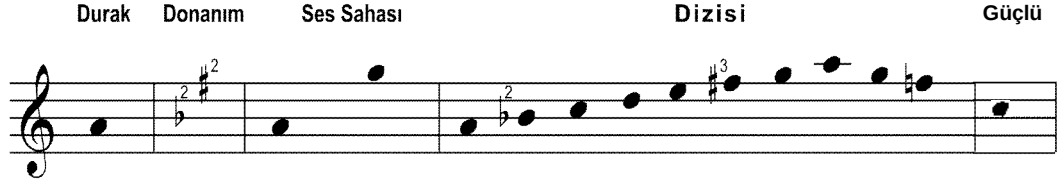
BİTİŞTE

Dİ VA NE GÖ NÜ ----- L
Dİ VA NE GÖ NÜ ----- L

Genel.rk

PİR SULTAN ABDAL'IM SIRDAN SIRADA
BU İŞ BÖYLE OLDU KALSIN BURADA
CUMLEMİZİN YELTENDİĞİ MURADA
ERİLİR GAM YEME DİVANE GÖNÜL

34) Ezginin Adē: Sultan Suyu Gibi Çaj layēp Akma.(Deyik)

Nota 4.34

Ezgi ñDoò karar bir ezgidir. Donanēmāda ve ñSib²ò ve ñFa#²ò vardē. Ezginin seyri çācē-inicidir. Ezgi Kıcı seyirde ñFaò sesi almaktadır.

Atladē ē Sesler :

Araĵ ēdan Yukarēya

Yukarēdan Araĵ ēya

La ĩ Re

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 4 / 4 ve 6 / 4

Düzüm : 4 / 4dük :1 + 1+ 1 + 1 , 6 / 4dük : 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1

Toplam Ölçü Sayēē:4 / 4dük toplam ölçü sayēē12

6 / 4dük toplam ölçü sayēē1

Notalar İçin Yararlandan Kaynak: TRT Repertuarē[(Repertuar sēra no:2749).46]

Ezginin Yöresi: Sivas

Kaynak Kişi: Yüksel Yādēz

Derleyen: Erkan Sürmen

ŞU KANLI ZALİMİN ETTİĞİ İŞLER

Derleyen: Ruhi Su

Notaya Alan: Aziz Erdoğan

Şu kan lı za lı min et ti ği iş ler (saz...)

ga rip bül bül gi bi za rey ler be ni (saz...) yağ mur gi bi

ya ğar ba şı ma taş lar (saz...) gerek a sa ge rek vu ra

lar be ni be ni be ni dost be ni be ni be ni can be ni

be ni be ni dost be ni be ni be ni (saz...)

Dar günümde dost düşmanım belloldu
On derdim var ise şimdi elloldu
Ecel fermanı boynuma takıldı
Gerek asa gerek vuralar beni

Pir Sultan Abdalım can göğre ağmaz
Haktan emrolmazsa ırahmet yağmaz
Şu ellerin taşı hiç bana değmez
İlle dostun gülü yaralar beni

35) Ezginin Adē:ķu KanlēZalimin Ettî ĩ Kler.(Deyik)

Nota 4.35

Ezgi ñDoò karar bir ezgidir. Donanēmānda ñSib²ò vardē. Ezginin seyri çācēiniciidir.

Atladē ē Sesler :

Araĵēdan Yukarēya

Re ĩ Sol

Do ĩ Mi

Sib² ĩ Re

La ĩ Do

Sol ĩ Do

Yukarēdan Araĵēya

Re - Sib²

Do-La

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 5 / 8

Düzüm : 2 + 3

Toplam Ölçü Sayēē: 33

Notalar Ķin Yararlandān Kaynak: Ruhi Su (Pir Sultan Abdal)

Ezginin Yöresi: Anonim

Kaynak Kiri: Bilinmiyor

Derleyen: Ruhi Su

YÖRESİ
TERCAN

KİMDEN ALINDIĞI
HİDİR ERSOY

SÜRESİ

♩ = 204

ŞU KARŞI YAYLADA GÖÇ KATER KATER

(Pirsultan Abdal'ın deyişi)

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

Saz -----

SU KAR ŞI YAY LA DA GÖÇ KA TER KA TER BİR GÜ ZEL
ŞU BE NİM SEV Dİ - Ğİ BAŞ TA O TU RUR BİR GÜ ZEL
PİR SUL TAN AB DA LI KAL KIN A ŞA LIM A ŞP YÜ

Saz -----

SEV DA SI SE RİM DE TÜ TER. BU AY RI
LİN DER Dİ BE Nİ Bİ Tİ RİR BU AY RI
CE DA Ğİ EN GİN DÜ ŞE LIM ÇOK Nİ ME

Saz -----

LİK BA NA Ö LÜM DEN BE TER GEÇ Tİ DOST
LİK Bİ ZE ZU LUM GE Tİ RİR GEÇ Tİ DOST
TİN YE Dİ K HE LÂ LA ŞA LIM GEÇ Tİ DOST

KER VA Nİ EY LE ME BE Nİ EY LE ME BE Nİ
KER VA Nİ EY LE ME BE Nİ EY LE ME BE Nİ
KER VA Nİ EY LE ME BE Nİ EY LE ME BE Nİ

N. Uysal

- 1 -

ŞU KARŞI YAYLADA GÖÇ KATER KATER
BİR GÜZEL SEVDASI SERİMDE TÜTER
BU AYRILIK BANA ÖLÜMDEN BETER
GEÇTİ DOST KERVANI EYLEME BENİ

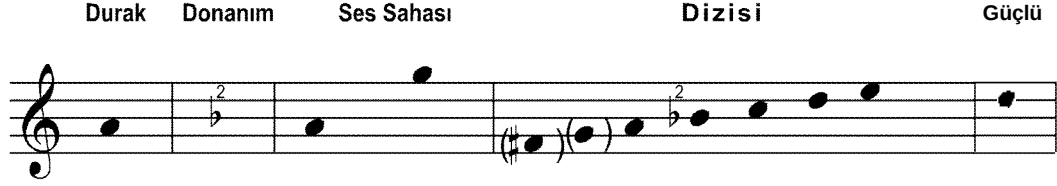
- 2 -

ŞU BENİM SEVDİĞİM BASTA OTURUR
BİR GÜZELİN DERDİ BENİ BİTİRİR
BU AYRILIK BİZE ZULUM GETİRİR
GEÇTİ DOST KERVANI EYLEME BENİ

- 3 -

PIRSULTAN ABDALIM KALKIN AŞALIM
AŞIP YÜCE DAĞI ENGİN DÜŞELİM
ÇOK NİMETİN YEDİK HELÂLLAŞALIM
GEÇTİ DOST KERVANI EYLEME BENİ

36) Ezginin Adē:ķu KarkēYaylada Gōç Kater Kater.(Deyik)

Nota 4.36

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēnēnda ñSib²ò vardē. Ezginin seyri çķāēēiniciidir.

Atlādē ē Sesler :

Aķāēdan Yukarēya

Yukarēdan Aķāēya

Re - Sib²

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 5 / 8

Düzüm : 2 + 3

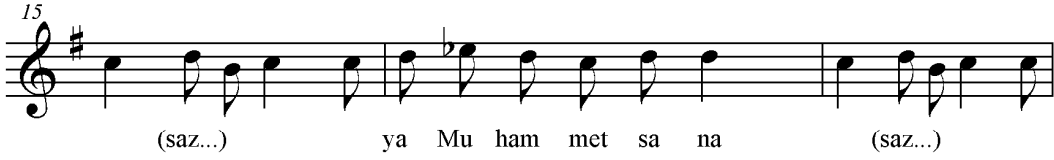
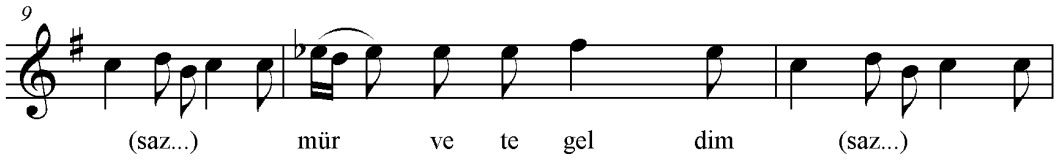
Toplam Ölçü Sayēē : 9

Notalar İçin Yararlandān Kaynak: TRT Repertuarē(Repertuar sēa no:657). [46]

Ezginin Yōresi:Erzincan (Tercan)

Kaynak Kiri:Hēdē Ersoy

Derleyen: Muazzez Türünç

YA MUHAMMET SANA MÜRVETE GELDİM

21

(saz...) mür ve te gel dim (saz...)

24

(saz....)

27

.....) cen ne tin ka pı sı (saz...)

30

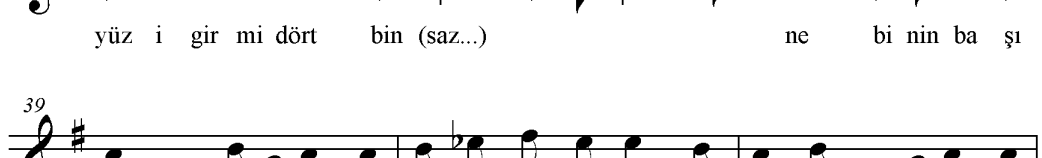
mer mer dir ta şı (saz...) in ci dir du va rı

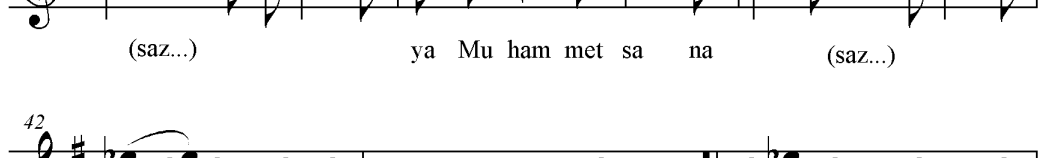
33

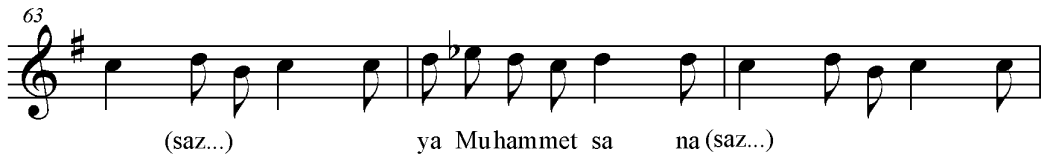
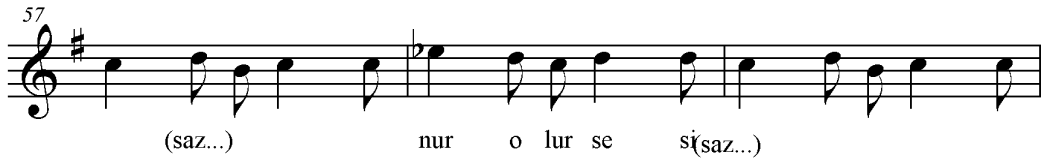
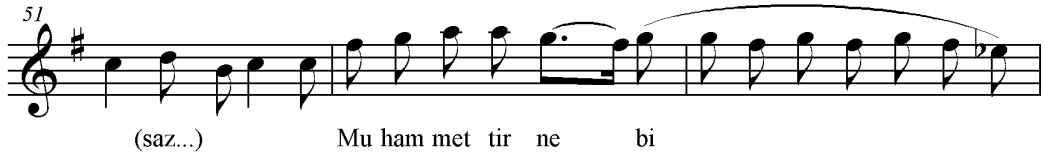
(saz...) hek met tir i şı (saz...)

36

yüz i gir mi dört bin (saz...) ne bi nin ba şı

39

(saz...) ya Mu ham met sa na (saz...)

42

mür ve te gel dim (saz...) (saz....)

Hay dar Hay dar Hay dar heydost hey dost hey dost ga pı na gel dim

(saz...) hey e ren ler si ze (saz...)

mür ve te gel dim (saz...) ya Muhammet sa na

(saz...) mür ve te gel dim (saz...)

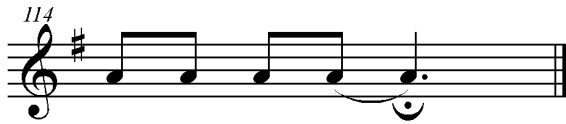
hey e ren ler si ze (saz...)

.....) mür ve te gel dim dost

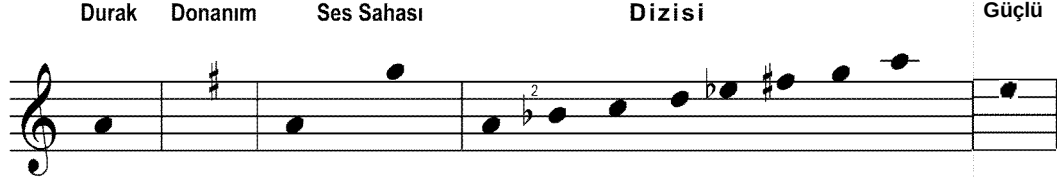

(saz.....) mür ve te gel dim

A li A li

37) Ezginin Adē: Ya Muhammet Sana Mürvete Geldim. (Miraçlama)

Nota 4.37

Ezgi ñLaò karar bir ezgidir. Donanēmēnda ñMibò, ñFa#ò ve ñSib²ò vardē. Ezginin seyri çekēē-inicidir.

Atladē ē Sesler :

Araĵ ēdan Yukarēya

Re ĩ Fa#

Yukarēdan Araĵ ēya

Re ĩ Si

Ezginin Ritmik Analizi :

Usul : 7 / 8

Düzüm : 2 + 2 + 3

Toplam Ölçü Sayēē: 114

Notalar İçin Yararlanēan Kaynak: A. Saĵ , Y. Top, M. Akarsu, M. Eroĵ lu
(Muhabbet Serisi)

Ezginin Yöresi: Erzincan (B. Kadaĵ an Köyü)

Kaynak Kiri: Mehmet Dede

Derleyen: Arif Saĵ

Tablo 4.1

USUL	11 HECELK	8 HECELK	7 HECELK
9 / 8	6 adet		
9 / 4	1 adet		
7 / 8	4 adet		
2 / 4	3 adet		
5 / 8	3 adet	2 adet	
10 / 8	3 adet		
8 / 8	2 adet		
Karma Usul	1 adet		
4 / 4	9adet	1 adet	2 adet

Usul i Hece Sayesini Gösterir Tablo

5. SONUÇ

Geleneksel olarak müziklendirilmik Pir Sultan Abdal kırleri üzerinde yaptđđ ģnēz incelemelerde ulađđđ ģnēz sonuçlar ađđđ ģda maddeler halinde gösterilmiğtir.

1)Müzikal unsurlarla edebi unsurlarēn birlikteliğ i ađđđdan ele alēndđđ ģnda, Tablo 1ēdeki sonuçlara göre usul bakēnēndan kırlerin hece ölçüleri ile metrik yapđarē arasēnda belirli bir ilgilekimden bahsedilemez. Ancak Ege ve Kē Anadoluēdan inceleme alanēna aldđđ ģnēz ezgilerin tümü dokuz zamanlēđē.

2) Güftelerin hece ölçüleri ile melodik yapđarē arasēnda büyük oranda bir ilgilekim söz konusudur. incelememizdeki kırlerin ađđđlēklē melodik yapđarēnda ñLaò, ñSib²ò, ñDoò , ñReò, ñMiò sesleri karakteristik bir dizi oluşturmaktadır (Hüseyni Makamē). Tokat, Sivas, Erzincan, Maraē, Tunceli yörelerine ait güftelerde Hüseyni Makamē ađđđlēklēolarak yer almaktadır.

3) Güftelerde, lirik unsurlarēn ön plana çēđđđđ anlatēn ile melodik örgü arasēnda bire bir paralelliklerin var olduğu u saptanmēđē. Güftelerde verilmek istenen mesajlar melodik yapē ile uyumlu bir kēilde sert, cökulu, sakin ve duygusal karakterlerle ifade edilmiğtir.

4) Kēceleme alanēnēdaki güfteler melodik örgü bakēnēndan ait olduklarē yörelerin karakteristik özelliklerini sergilemektedirler. Bu özellik Kē Anadolu ve Ege Bölgesi semahlarēnda belirgin bir kēilde ortaya çēkmaktadır.

5) Kēcelememizdeki güftelerin biçimsel yapđarē çođđ unlukla 11ēi hece ölçüsü içerisinde konumlanmēđē. Bu kırlere; 6 + 5 =11ēi ve 4 + 4+ 3 =11 hece ölçülerindeki duraklē kōkmalardan olmaktadır. Bu güfteler içerisinde 6 + 5 =11ēi hece kalēbēnda olanlarēçođđ unluktadır.

6) İncelememizdeki kıirlerde felsefi olarak elde ettiğ imiz bulgularda, özellikle Yunus Emre ile şekillenen Kısan- ė Kâmil öğ retisi, Pir Sultan Abdal kıirlerinde Aliôye kültürel bir zeminde yüklenilen tanrısal niteliklerle ön plana çekmaktadır.

KAYNAKLAR

- [1] **Alimcan, Y. ,** 2002. Dedemin Cönkünden, Kaynak Yayınları İstanbul.
- [2] **Amos, D. B. ,** 2002. Folkloru Tanımlamak, Dans Müzik Kültür Dergisi, Boğaziçi Üniversitesi Folklor Kulübü Yayınları 64.sayı
- [3] **Artun,Erman.** Anadolu Alevi Bektaki Edebiyatının Oluşumunda Yunus Emre'nin Etkisi, [http:// turkoloji.cu.edu.tr/ALK%EDEBIYATI](http://turkoloji.cu.edu.tr/ALK%EDEBIYATI)
- [4] **Aslanolu, K,** 1997. Pir Sultan Abdallar, Can Yayınları İstanbul
- [5] **Avcı A. Haydar,** 2004. Bize de Banazâda Pir Sultan Derler, Cumhuriyet Kitapları İstanbul.
- [6] **Aydın, E. ,** 2004. Nasî Müslüman Olduk, Cumhuriyet Kitapları İstanbul.
- [7] **Bağöz, Kve dır.,** 1998. Anadolu Aleviliği ve Pir Sultan, Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Yayınları Ankara
- [8] **Bezirci, A.,** 1995. Pir Sultan Abdal, Evrensel Basın Yayın, İstanbul.
- [9] **Birge, J Kingsley,** 1991. Bektakilik Tarihi, Ant Yayınları İstanbul.
- [10] **Cahen, C. ,** 1990. İslamiyet, Bilgi Yayınevi, İstanbul.
- [11] **Çamuroğlu, R. ,** 1999. Dönüyordu (Bektakilikte ve Alevilikte Zaman Kavramı), Om Yayınevi, İstanbul.
- [12] **Çetinkaya, N. ,** 2004, Kızılbaş Türkler, Kum Saati Yayınları İstanbul.
- [13] **Duygulu, M.,** 1997.Alevi Bektaki Müziğinde Deyimler, İstanbul.
- [14] **Erarslan, K. ,** 1991. Divan-ê Hikmet, Kültür Bakanlığı Yayınları Ankara.
- [15] **Eröz, Prof. Dr.M. ,** 1990. Türkiyede Alevilik Bektakilik, Kültür Bakanlığı yayınları
- [16] **Erseven, K Cem,**1990. Alevilerde Semah, Ekin Yayınları Ankara.
- [17] **Eyuboğlu, K Zeki,**1991. Hatayi, Geçit Kitabevi, İstanbul.
- [18] **Eyuboğlu, K Zeki,** 1989. Alevilik Sünnilik İslam Düküncesi, İstanbul.

Ankara

- [19] **Eyuboğlu, K. Zeki.** , Pir Sultan Abdal, İstanbul, Geçit Kitabevi, İstanbul.
- [20] **Eyuboğlu, K. Zeki,** 1992. Kaygusuz Abdal, Özgür Yayınları İstanbul.
- [21] **Fehlâlî E. Ruhi,**1990. Türkiye’de Alevilik Bektâkîlik, Selçuk Yayınları Ankara.
- [22] **Gölpınarlı A.,** 1992. Alevi Bektâkî Nefesleri, İkâdîp Kitabevi, İstanbul.
- [23] **Gölpınarlı A. ,** 1991. Yunus Emre, Der Yayınları İstanbul
- [24] **Gölpınarlı A. ,** 1985. 100 Soruda Tasavvuf, Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- [25] **Gölpınarlı , A. ve Boratav P.N ,** 1991. Pir Sultan Abdal, Der Yayınları İstanbul.
- [26] **Hançerlioğlu, O. ,** 1977 Düşünce Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- [27] **Haslok, F. R. ,** 2000. Bektâkîlik Tetkikleri, M.E.B. Basınevi, Ankara
- [28] **Kadir, A. ,** 1993. Mevlana, Engin Matbaası İstanbul.
- [29] **Kara, Dr. M. ,** 1995. Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi, Dergâh Yayınları İstanbul.
- [30] **Korkmaz, E.,** 2000. Anadolu Alevîliği, Berfin, yayınları İstanbul.
- [31] **Köprülü, Ord. Prof. Dr F. ,** 1991. Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Diyanet İşleri Bakanlığı Yayınları Ankara.
- [32] **Kumeyr, Y. ,** 1992. İslam Felsefesinin Kaynakları Dergâh Yayınları İstanbul.
- [33] **Levend, A. Serrî** 1968. Halk ve Tasavvufî Halk Edebiyatı Türk Dili Dergisi, Cilt XIX. Sayı 207.
- [34] **Melikoff, K. ,**1999. Efsaneden Gerçeğe Hacı Bektaş, Cumhuriyet Kitapları İstanbul.
- [35] **Noyan, B. ,** 2000. Bütün Yönleri ile Bektâkîlik ve Alevilik, Ardış Yayınları Ankara

- [36] **Ocak, A. Yakar**, 1983. Bektaki Menkâbenamelerinde İslam öncesi inanç motifleri, İstanbul.
- [37] **Ocak, A.Yakar**, 1996. Türk Sufiliî ine Bakâklar, Ketikim Yayınlarē İstanbul.
- [38] **Öz, B. ,** 1997. Bektakilik Nedir, Der yayınlarē İstanbul.
- [39] **Öztelli, C. ,** 1997. Yunus Emre, Özgür Yayınlarē İstanbul
- [40] **Öztelli, C. ,** 2001. Pir Sultan Abdal, Özgür Yayınlarē İstanbul.
- [41] **Öztürk, M.,** 2001. Anadolu Erenlerinin Kaynaî ē Kültür Bakanlî ē Yayınlarē Ankara
- [42] **Temiz, H. ,** 1997. Aleviliî in Gerçek Yüzü ve Özü,
- [43] **Yaî cē, Ö.,** 1996. Pir Sultan Abdal, İstanbul
- [44] **Aslanoî lu, K,** 1986. Türk Folkloru Dergis,78.sayē
- [45] **Atalay, B.** Bektakilik ve Edebiyatē Ant Yayınlarē İstanbul.

Notalar İçin Kullandın Kaynaklar:

- [46] **T.R.T.** Repertuarē
- [47] **Taî F. ve Turhan, S. ,** 2004. Erzincan Türküleri, Dizgi 2000 Yayınevi, Ankara.

ÖZGEÇMİŞİ

10. 11. 1972 Erzincan doğumluyum. İlk ve orta öğrenimimi Erzincan'da yaptıktan sonra lise öğrenimimi İstanbul Kartal Lisesinde tamamladım (1990). Üniversite öğrenimimi Hacettepe Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Hidrojeoloji Mühendisliği Bölümünde yaptığım sıralarda Hasan Öztürk, Mehmet Üçer ve Mehmet Erenler gibi hocalardan başlama dersleri aldım. Kültür Bakanlığı Amatör Türk Halk Müziği Korosunda bir dönem başlama sanatçılığı yaptım (1995). 2001 yılında KT.Ü Türk Musikisi Devlet Konservatuarında Yüksek Lisans yapmaya hak kazandım.